

**Funda
Wande**
Reading for Meaning

Kotara 1

Sepedi

Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo

Puku ya Morutiši

Ditebogo

Tšweletšo ya lenaneo le la go kopantšha Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo e dirilwe ke sehlopha sa Funda Wande ka tšhomišano le sehlopha sa ditsebi tša thuto ya motheo ya Kapa Bodikela, Kapa Bohlabela le Limpopo, dirutegi go tšwa diyunibesithing tša go fapafapana le barutiši dikolong.

Dipuku tše di kgonne go tšweletšwa ka lebaka la thekgo ya mašelang ya Allan Gray Orbis Foundation Endowment, FEM Education Foundation, Michael & Susan Dell Foundation le Zenex Foundation.

Diswantšho:

Ditebogo go Anja Stoeckigt ka seabe sa gagwe ka ditshwantšho tše di hwetšagalago ka pukung ye. Diswantšho tše dingwe di filwe ke:

Khabara: Anja Stoeckigt

Alex Latimer: letlakala. 31, 59, 67, 83 le 92;
Crazy Cat: letlakala. 104, 106 le 116;
Patrick Latimer: letlakala. 33, 53, 57, 71, 105 le 119;
Jiggs Snaddon-Wood: letlakala. 77, 79, 81 le 107;
Zinelda McDonald: letlakala. 80, 82 le 92;
Rassie Erasmus: ditlhaka mantšu.

Ditheto tša diswantšho:

Sehlopha sa diphatlatatši sa Funda Wande: diswantšho ka moka di tšerwe dikolong le diphapošing; **Gallo Images:** Letlakala 32, 34 le 44: **Matthew Childs** (sehlopha sa rakbi sa Springbok ka morago ga go thopa Mogopo wa Lefase wa IRB ka 2019), Letlakala 29: **Mike Hewitt** (Siya Kolisi a raloka rakbi);

Letlakala 33a: **Christiaan Kotze** (Temba Bavuma a raloka kherikete;
Letlakala 33b: **Stringer** (Temba Bavuma ka gare ga yunifomo ya diProtea);
Letlakala 35a: **Sydney Seshibedi** (Amanda Dlamini ka gare ga yunifomo ya Banyana Banyana);
Letlakala 35b: **Lefty Shivambu** (Amanda Dlamini a raloka kgwele ya maoto);
Letlakala 37a: **Ezra Shaw** (Caster Semenya le folaga ya Afrika Borwa);
Letlakala 37b: **Patrick Smith** (Caster Semenya a kitima);
Letlakala 39a: **Patrick Smith** (Wayde van Niekerk le medale ya gauta);
Letlakala 39b: **Anton Geyser** (Wayde van Niekerk a kitima);
Letlakala 41 le 45: **Leon Sadiki** (Pretty Yende a opela);
Letlakala 43: **Stringer** (Siya Kolisi a swere sebjana sa Mogopo wa Lefase wa IRB));
Letlakala 47: **Rich Fury** (Trevor Noah a bolela);
Letlakala 49: **Leon Morris** (Brenda Fassie a opela);
Letlakala 75: **Sowetan/Antonio Muchave** (sebini ka sekhete sa setšo sa *xibelani*);
iStock: Letlakala 31f: **GlobalP** (mosela wa leobu);
Letlakala 61b: **jacoblund** (mosadi wa go apara lešela la kente);
Letlakala 63: **siete_vidas** (mosadi wa go apara lešela la *kanga*);
Letlakala 71: **Alessandro Biascioli** (basadi ba go apara dikhaftane);
Letlakala 73a: **NEIMUD** (mosadi wa go apara kefa ya *isicholo*);
Letlakala 55: **Leonardo da Vinci** (*Mona Lisa*);
Letlakala 57: **MiaKora** (Mmepe wa lešela wa Afrika Borwa);
Shutterstock: Letlakala 59a: **Tayvay** (mosadi wa go apara diaparo tša setšo tša aso-oke;
Letlakala 59b: **Tayvay** (monna wa go apara diaparo tša setšo tša *aso-oke*);
WikiCommons: Letlakala 61a: **ZSM** (lešela la *kente*);
Letlakala 73b: **Retlaw Snellac Photography** (basadi ba go apara kefa ya setšo ya *isicholo*);
Letlakala 123: **Ossewa** (lebopo la Kapa Bohlabela);
Letlakala 79: **Maggie Laubser** (*Dithaba tša Lesotho*);
Letlakala 117: **MyAngelG** (tlou);
Letlakala 119: **Northern Cape Tourism** (leganata la Kalahari).

Ditheto tša diswantšho tša ditlhaka tša Sepedi:
iStock: Stepanyda (dithoro tša diperekisi)

Diswantšho tše dingwe ka bokopana di šomišitšwe ka boleng
bja maemo a godimo ke **Freepik**, **Rawpixel** le **Pexels**.

www.fundawande.org

ISBN: 978-1-998960-26-2

Version 1: 2024

Motho mang le mang o dumeletšwe go **abelana** (go kopolla le go phatlatatša sedirišwa se ka tshepedišo goba sebopego sefe) goba go **amantšha** (go hlakantšha, go fetola le go tšwetša pele ka morero wo mongwe le mongwe), ge fela a ka leboga mošomo wa rena ka tsela ye:

Funda Wande, Sepedi Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo, Puku ya Morutiši, Mphato 3, Kotara 1, CC BY 4.0

O seke wa tlatša ka mantšu goba polelo yeo e ka ganetšago ba bangwe seo laesense e se dumeletšego.

Tshedimošo ya go tlaleletša o ka e humana mo: <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Diteng

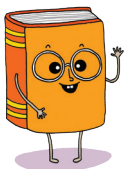
Maswao ao a šomišitšwego mo Lenaneong	iv
Lenaneo le le kopantšwego la Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo	1
Tšhupadipaka ya Beke le beke, Kotara 1	1
Diteng tša Kotara 1	2
Lenaneo la Tekolo, Kotara 1	4
Go ithuta go go kopantšwego tsela ya Funda Wande	5
Go Theeletša le Go Bolela	6
Ditlhaka	7
Mongwalo	8
Nako ya tsepelelo ya Go Bala le Go Ngwala	10
Dithuto tša Go Bala	10
Dithuto tša Go Ngwala	18
Dithuto tša Mabokgoni a Bophelo	21
Beke 1 O amogetšwe go Mphato 3!	26
Beke 2 Ka nna	28
Beke 3 Ka nna	40
Beke 4 Maikutlo	52
Beke 5 Maikutlo	64
Beke 6 Go boloka mmele wa ka	76
Beke 7 Go boloka mmele wa ka	88
Beke 8 Ditokelo le maikarabelo	100
Beke 9 Ditokelo le maikarabelo	112
Beke 10 Tiišetšo le poeletšo	124
Tekolo Kotara 1	126
Leleme la gae: Peakanyo ya tekolo ya go se be ya semmušo le tekolo ya semmušo ya Kotara 1	126
Go theeletša le go bolela: Mananeotekolo le Dirupuriki	128
Ditlhaka: Mananeotekolo le Dirupuriki	129
Go bala le kwešišo: Mananeotekolo le Dirupuriki	130
Mongwalo: Mananeotekolo le Dirupuriki	131
Go ngwala: Mananeotekolo le Dirupuriki	132
Polelo ya gae, Kotara 1, letlakala la meputso	133
Mabokgoni a bophelo: Go beakanyetša tekolo ya go se be ya semmušo le tekolo ya semmušo ya Kotara 1	134
Tsebo Ya Go Thoma & BLTP: Mananeotekolo le Dirupuriki	136
Bokgabo Bja Go Bonwa: Mananeotekolo le Dirupuriki	137
Bokgabo Bja Go Diragatša: Mananeotekolo le Dirupuriki	138
Thuto Ya Boitšhidullo: Mananeotekolo le Dirupuriki	139
Mabokgoni a Bophelo, Kotara 1, letlakala la meputso	140

Maswao ao a šomišitšwego mo Lenaneong

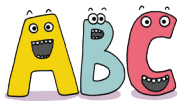
Leleme la Gae

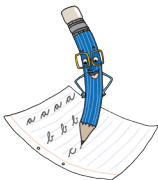
Go Balela Godimo
goba Bomolomo

Go Bala

Dithlaka

Go Ngwala

Go Bala ka Go Hlahlwa
ka Sehlophana

Mongwalo le Go
Šoma o Nnoši

Mabokgoni a Bophelo

Tsebo ya Go Thoma,
Botho, Leago le
Thutaphelo

Bokgabo bja
Boitlhamelo

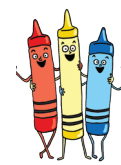

Thuto ya Boitšhidullo

Diswantšho tšeo di šomišitšwego ka gare ga Puku ya Morutwana

Ngwala

Khalara
goba o thale

Ripa

Puku ya Morutiši – PM

Puku ya Mošomo ya Morutwana – PMM

Go Bala ka Go Hlahlwa ka Sehlophana – GBHS

Botho, Leago le Thutaphelo – BLTP

Tsebo ya Go Thoma – TT

Leleme la Gae – LG

Go Bala Mmogo – GBM

Go Šoma o Nnoši – GŠN

Dipuku tša mošomo tša Rainbow:

Dipuku tša DBE

Tšhupadipaka ya nako le metsotso ya Leleme la Gae

* e laetša letlakala la PMM

Nako ka letšatši	Mošupologo	Labobedi	Laboraro	Labone	Labohlano
10 mets	Nako ya mešomo ya tshepedišo: Rejistara/ khalentara/ matswalo/ ditsebišo				
1 iri 30 mets	POLOKO YA MMETSE				
1 iri 35 mets	POLOKO YA LITHERESI				
15 mets	Bomolomo: Ditaba	Bomolomo: Go Theeletša le Go Bolela	Bomolomo: Go Theeletša le Go Bolela	Bomolomo: Go Theeletša le Go Bolela	Bomolomo: Tshekatsheko ya beke
GO FETOLA: loutša phentshele, efa dipuku, boitšhidullo bja matsogo					
10 mets	*Ditlhaka	*Ditlhaka	*Ditlhaka	*Ditlhaka	**Ditlhaka A. Go Bala Mantšu ga go beelwa nako B. Piletšo
10 mets	*Mongwalo	Mongwalo	Mongwalo	Mongwalo	Mongwalo
GO FETOLA: Go diragatša morumokwano/koša					
15 mets	Go Bala: Morutiši o balela godimo	Go Bala Mmogo: Kwešišo	Go Bala Mmogo: tlotlontšu	Go Bala Mmogo: A. Polelo B. Go itlwaetša thelelo*	Go Bala: Tshekatsheko ya Go šoma o Nnoši
15 mets	EFAL	*Go Ngwala: Kwešišo	*Go Ngwala: Tlotlontšu	*Go Ngwala: Polelo	*Go Ngwala o Nnoši
GO FETOLA: Otlologa o itšhikinye. Sehlopa se ya mmeteng go ya go go dira GBHS					
15 mets	GBHS	GBHS	GBHS	GBHS	GBHS
15 mets	GBHS	GBHS	GBHS	GBHS	GBHS
(30 mets e lebagana le GBHS)	*Go Šoma o Nnoši	*Go Šoma o Nnoši	*Go Šoma o Nnoši	*Go Šoma o Nnoši	*Go Šoma o Nnoši
45 mets	POLOKO YA EFAL				
1 iri 25 mets	POLOKO YA MABOKGONI A BOPHELO				
30 mets	*Tsebo ya Go Thoma	*Tsebo ya Go Thoma	*Tsebo ya Go Thoma	Tsebo ya Go Thoma	Puku ya mošomo ya DBE Letlakala la Mabokgoni a Bophelo Letlakala la Leleme la Gae
GO FETOLA: boitšhidullo bja go hema, go fa didirišwa					
30 mets	Bokgabo bja Go Bonwa Litheresi* ya go bonwa/Tirišo	Bokgabo bja Go Diragatša	Bokgabo bja Go Diragatša	Bokgabo bja Go Diragatša	
GO FETOLA: Go fetola diaparo, go ya ka ntle, go fa ditlabakelo					
25 mets	Go beakanyetša Thuto ya boitšhidullo (30 mets)	Diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo	Diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo	Diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo	Diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo

Diteng tša Kotara 1

Beke	Kgwekgwe	Kanegelo ya Go Balelwa Godimo	Kanegelo ya Go Balwa Mmogo	Go bala ka Bonoši	Ditlhaka
1	Beke ya tlwaetšo: go hlama ditlwaelo, poeletšo				
2	Ka ga nna/ Methalonako	Taodišophelo ya Siya Kolisi	Taodišophelo ya Siya Kolisi	Batho ba tša dipapadi ba Afrika Borwa	ny, n
3	Taodišophelo ya Pretty Yende	Taodišophelo ya Pretty Yende	Taodišophelo ya Siya Kolisi	Batho ba tša boithabišo ba Afrika Borwa	kg, g
4	Maikutlo	Pitso o fenywa poifo ya gagwe	Koko wa Sindi	Mašela le diaparo tša Afrika	kh, kg
5	Maikutlo	Pelo ya tšhwene	Koko wa Sindi	Diaparo tša setšo tša Afrika Borwa	mm, p
6	Go boloka mmele wa ka	Mmele wa ka ke wa ka	Kolobe Kodi o a lwala	Didirišwa tša kalafo	gw, g
7	Go boloka mmele wa ka	Tau le dipoo tše nne	Kolobe Kodi o a lwala	Sello sa Phukubje (Dikgaolo)	rw, s
8	Ditokelo le maikarabelo	Go hlomphana	Hosea le Kgaugelo	Dimonamonane	kw, k
9	Ditokelo le maikarabelo	Little Red Riding Hood	Hosea le Kgaugelo	Mafelo a go kgethega mo Afrika Borwa	bj, j
10	Tiišetšo				

Polelo le Kwešišo	Go Ngwala	Tsebo ya Go Thoma le BLTP	Bokgabo bja Boitlhamelo	Bokgabo bja Boitlhamelo	Thuto ya Boitšhidullo
Potšišo-karabo Tswalano Lebaka le le fetilego	Go Ingwalela: Bophelo bja ka ga bjale	Go gola: Tafola ya magato a kgolo: Na ba kgona go dira eng? (Magato a Mabokgoni mengwageng ya go fapafapana)	Methaladi le diboepo	Bontšha o bolele – Dilo tša ka tša kgale	Morutiši o kgetha mešomongwana e mene ya beke
Ditswalano tša Potšišo-karabo	Go ngwala go go rulagantšwego: Mothalonako wa ka	Methalonako: Mohlala: Siya Kolisi Papišo ya methalonako Bana ba ditlou le bana ba batho Tiišetšo le tshekatsheko: Dinnete ka nna	Methaladi, go gatelela	Theeletša o fetole go mmino wa Afrika Borwa	
Moanegwa wa kanegelo. Kwelobohloko ya Moanegwa Mahlaodi	Go ingwalela: Seo ke se aperego	TNI: Maikutlo. go laola letšhogo Go laola pefelo (kanegelo). Tshekatsheko ya kgopolo	Diswantšho tša bokgabo: Seswantšho sa Mona Lisa	Papadi: Akanya maikutlo (o lebeletše ditaetšo kudu)	
Moanegwa wa kanegelo. Kwelabohloko ya Moanegwa Mahlaodi	Go ngwala go go rulagantšwego: Go hlaloša motho (temana tše 2)	Go kgopela tshwarelo. Maikutlo a go kwa bohloko (diswantšho) Bapetša Diphousetara tša bokgoa Tshekatsheko ya kgopolo	Seswantšho	Diragatša: go kgopela tshwarelo	
Go akanya (go tšwa go hlogotaba, diswantšho)	Go ingwalela: Ge ke be ke lwala	Tshephagalo le tlhompho (kanegelo ya diswantšho) Na ke maemo afe ao a bolokegilego go Sophie? Tlhompho: Diswantšho Go lekola diteng	Mahlakore le tebelelo	Papadi ya tiragatšo: Go re aowa	
Kakanyo (Go tloga go hlogotaba, diswantšho)	Go ngwala ga go beakanywa: Mola le bjale. Ditemana tše pedi/ mabaka a mabedi	Kotsi (Thušo ya pele) Mothalonako wa kotsi Tlotlontšu ya diteng		Morethetho: Go binela goba wa šikinyega ge o e kwa mmino Tiragatšo ya sehlopha	
Peakanyo ya kanegelo Lefelo la kanegelo	Go ingwalela: Go hlaloša seswantšho sa ka	TNI: Ditokelo le maikarabelo (diphapano) Ka gae Sekolong	Ntlo ya Bokgabo: Dipitša tša letsopa	Papadi: 'dihlwadieme'	
Peakanyo ya kanegelo Lefelo la kanegelo	Go ngwala ga go beakanywa: Go hlaloša seswantšho	Melao ya phapoši. Ditokelo tša bana Tiišetšo	Dipitša tša letsopa	Kanegelo: Mathomo/ bogare/ mafelelo	

Lenaneo la Tekolo, Kotara 1

Beke 6	Mošupologo–Labohlano	Go Theeletša le Go Bolela: Ge ke be ke lwala	BOMOLOMO	PM letl 79, 81, 83, 85, 87
	Mošupologo–Labohlano	Thuto ya Boitšhidullo 1: Tša mabelo	TIRIŠO	PM letl 78, 80, 82, 84, 86
	Labohlano	Go Ngwala 1: Ge ke be ke lwala	PMM letl 117	PM letl 86
Beke 7	Mošupologo	Tsebo ya Go Thoma 1: Mantšu a Thušo ya pele	PMM letl 122	PM letl 91
	Labobedi	Go Theeletša le Go Bolela 2: Kwešišo ya go theeletša	PMM letl 123	PM letl 92
	Labobedi	Tsebo ya Go Thoma 2: Mothalonako	PMM letl 126	PM letl 93
	Labobedi	Bokgabo bja Go Bonwa: Tebelelo ya naga ka ponego	TIRIŠO	PM letl 91
	Laborarao	Tsebo ya Go Thoma 3: Tlotlontšu	PMM letl 130	PM letl 93
	Labone	Bokgabo bja Go Diragatša 1: Tiragatšo ya sehlopha ya mmimo	TIRIŠO	PM letl 97
	Labohlano	Go Ngwala 2: Bophelo bja ka ga bjale	TIRIŠO	PM letl 98
	Labohlano	Ditlhaka 1: Piletšo	PMM Letl 134	PM letl 98
Labohlano 8	Mošupologo–Labohlano	Go Bala 1: Go Balela Godimo	BOMOLOMO	PM letl 103, 105, 107, 109, 111
	Labobedi	Ditlhaka 2: Medumo	PMM Letl 149	PM letl 104
	Labobedi	Go Bala 2: Kwešišo ya go bala	PMM Letl 150	PM letl 104
	Labohlano	Mongwalo 1: Mothikitho wa tlhakannyane le go kopantšha	PMM Letl 144	PM letl 110
	Labone le Labohlano	Thuto ya Boitšhidullo 2: Dipapadi	TIRIŠO	PM letl 109, 111

Go ithuta go go kgokagantšhitšwego-tsela ya Funda Wande

Lenaneo la Funda Wande le kgokaganya Litheresi ya Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo. Le dira se ka go diriša dikgwegwe tša go swana le dipeakanyo tša dithuto tša go kgokagana le tirišo gape ya tlotlontšu e bohlokwa.

Ka lebaka la eng?

- Le kaonafatša le go oketša go teba ga dithuto ka bobedi.
- Le netefatša gore mabokgoni ka moka a ithutwa ka tsela ya maleba ya sererwa sa go sepelelana.
- Le tebiša diteng le kgopolo ya tsebo ya Mabokgoni a Bophelo setee.
- Le godiša, tebiša le go diriša gape tlotlontšu e bohlokwa.
- Kwešišo ya go teba ya dikgopolo le ka mo di amanago ka gona di kaonafatša kwešišo ya go bala le bokgoni ka moka bja thuto.
- Go ithuta ka moka go tebile, go kwagala kudu gape ke ga maleba kudu.

Bjang?

- Morutiši o nyakišiša sererwa se se hlalošitšwego ka go kharikhulamo go netefatša gore go ithuta ga se ga go se tsenelele.
- O kwešiša dikgopolo tše bohlokwa tše di akareditšwego le dipelo goba morero wa sererwa.
- Sererwa se se tsebišitšwe go thuto ya Mabokgoni a Bophelo, ka bomolomo goba ka sengwalwa sa go bala sa nnete.
- Dingwalwa tša go balela godimo, go bala mmogo le go bala o nnoši di kgokagantšhitšwe le sererwa, di filwe go itlwaetša go bala.
- Dithuto tša Mabokgoni a Bophelo gape di hlabolla dikgopolo tše difsa, tlotlontšu e mpsha go kamano ye.
- Mešongwana ya go bala le go ngwala go dithuto tša ka bobedi di diriša.

SAEKELE YA GO ITHUTA GO GO KGOKAGANTŠHITŠWEGO

- 1 Morutiši o tebiša tsebo ya gagwe ya sererwa ka go dira dinyakišišo. →
- 2 Morutiši o latela dipeakanyo tša thuto tše di dirilwego mabapi le sererwa. →
- 3 Ka go dikgopolo tše difsa tša Mabokgoni a Bophelo, bokgoni, le tlotlontšu ye e rutilwego. →
- 4 Ka Litheresi barutwana ba bala dingwalwa tše di kgokantšhitšwego le sererwa. Mošomo ka moka wa polelo o theilwe go dingwalwa tše. →
- 5 Go dithuto ka bobedi dikgopolo tše bohlokwa le tlotlontšu di šomišitšwe gape le go tiišetšwa. →
- 6 Bokgoni go dithuto ka bobedi di a hlabollwa.

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

15 mets

Ka lebaka la eng?

- Tšweletša bokgoni bja go theeletša
- Tšweletša bokgoni bja go bolela

Bjang?

Ditaba tša mafelelo a beke (**Mošupologo**) →

Bokgoni bja go Theeletša le Go Bolela (**Labobedi**) →

Bokgoni bja Go Theeletša le go Bolela (**Laboraro**) →

Bokgoni bja Go Theeletša le go Bolela (**Labone**) →

Tshekatsheko ya beke (**Labohlano**)

Mokgwa wa Nagana- Bobedi- Abelana

- Barutwana ba dutše mmeteng
- Morutiši o ba botša ka bothata goba mošongwana
- **Nagana:** Nagana *ka setu* (1 mets)
- **Ka Bobedi:** Botša mogwera wa gago dikgopolo tša gago. Theeletša dikgopolo tša gagwe (5 mets)
- **Abelana:** Barutwana bao ba kgethilwego ba kgopelwa go aba dikgopolo tša bona le phapoši (5 mets)
- **Fetola:** Morutiši o laetša barutwana tsela e botse ya go araba le go kgopela go hlalošetšwa ka tsela ya botho. Barutwana ba ithuta le go itlwaetša bokgoni bjo.

DITLHAKA

15 mets

Ka lebaka la eng?

- Tšweletša tsebo ya tswalano ya tlhaka le modumo go kamano ya mantšu.
- Šomiša tsebo ya go kopantšha medumo le go ripa medumo ge o bala le go ngwala.
- Ithute go peleta mantšu a 10 beke e nngwe le e nngwe.
- Lemoga mantšu a go šomišwa gantši/dikarolo tša mantšu a go tlwaelega a go bonwa ka go balwa mantšu ga go beelwa nako.

Kharikhulamo ya Ditlhaka ya Mphato 3

Go Kotara 1, bušeletša medumo yeo e rutilwego go mephato ya go feta.

	Beke 1	Beke 2	Beke 3	Beke 4	Beke 5	Beke 6	Beke 7	Beke 8	Beke 9	Beke 10
Kotara 1	Pušeletšo ya Tlase	a, e, i, o, u	l, b, n, m	k, t, s, p	r, f, g, d	h, w, j, y	š, s, ts, tš	ng, ny	Pušeletšo	Tiišetšo
Kotara 2	Pušeletšo	hl, kg	th, kh	tl, ph	mm, nn	gw, lw	rw, sw	kw, hw	th, tl	Tiišetšo
Kotara 3	Pušeletšo	n, nt	šw, fs	mp, bj	mpš, tsw	tšw, tlh	kgw, tšh	tsh, khw	tsh, tšh	Tiišetšo
Kotara 4	Pušeletšo	psh, pšh	tlw, thw	nyw, ngw	nts, ntš	ntl, hlw	nth, nkw	ntlw, nkg	Pušeletšo	Tiišetšo

Bjang?

Go lemoga medumo ka pela (Fetola matšatši ka metsotso e 2)

- Maikemišetšo ke go tšweletša temogo ya medumo ka go itiriša le gona ya maleba.
- Ka lebelo, laetša dikaratatlhaka tša medumo ye e rutilwego (goba o di šupe lebotong goba letlapeng).
- Barutwana ka bonoši, ka dihlopha goba phapoši ka moka ba bolela modumo.

Mantšu a go bušeletšwa gantši (ka nako ya GBHS)

- Lenaneo la mantšu ao a bušeletšwago kudu ka Sepedi, a ka hwetšwa ka morago ga Puku ya Morutiši.
- Ngwala mantšu a go **bušeletšwa gantši** letlapeng goba go dikaratana tša mantšu.
- Ruta se bjalo ka **mantšu a go felela**.
- Bala gantši, mohlala, go dikaratamantšu. Oketša lebelo nako e nngwe le e nngwe. Fetola tatelano.

Mešomo ya PMM (tšatši ka tšatši)

- PMM e na le matlakala a mešongwana yeo o ka itlwaetšago ditlhaka tšeo di rutilwego.
- Sepela-sepela o thuše. Efa ditaello tše dingwe ka nako ya GBHS ge go hlokega. Swaya mafoko a barutwana.
- Lekola dikarabo ka phapošing.

Go bala mantšu ga go beelwa nako (Fetola Labohlano)

- Ebang ka bobedi. Morutwana o mongwe le o mongwe o na le sebaka sa go bala mantšu ka motsotso o 1.
- Morutiši o bea nako gomme a bolela gore 'thoma' le gore 'emiša'.
- Barutwana ba dira sediko go mantšu ao ba a badilego.
- Ka morago morutiši o bala mantšu ka moka.
- Barutwana ba lekola mantšu le go balela mantšu a go balwa gabotse. (ntšha mantšu a go se balwe gabotse.)
- Hlohleletša barutwana gore ba kaonafatše meputso ya bona.

Piletšo (Fetola Labohlano)

- Piletšo e lekola bokgoni bja barutwana go peleta mantšu a ditlhaka le go ngwala mafoko.
- Bolela lentšu le lengwe le le lengwe goba lefoko ka go kwagala le go nanya. Bušeletša gatee fela.
- Efa barutwana nako ya go ngwala, ka mongwalo wa bona o mo kaone.
- Lekola o be o phošolle: Ngwala mantšu goba mafoko letlapeng gore barutwana ba swaye.
- Ge lentšu le sa peletwa gabotse, barutwana ba ngwala lentšu la maleba ka phentshele.

MONGWALO**15 mets****Ka lebaka la eng?**

- Go Kotara 1, barutwana ba tsebišwa mongwalo wa mothikitho.
- Go tsepelelwa go tllamo ya ditlhaka tše nnyane le go kopantšha ditlhaka tše pedi ka tlase.
- Barutwana ba fiwa le dipaterone tša mongwalo.
- Go kopantšha ka godimo, ditlhaka kgolo le go ngwala mantšu a makopana ka mothikitho di tla rutwa ka go Kotara 2.
- Go tloga go Kotara 3 go ya pele go tsepelelwa go kgona go oketša lebelo le bothakga ge o ngwala ka mothikitho.

Bjang?

- Beke e nngwe le e nngwe go na le letlakala la PMM le tee la mongwalo leo le akaretšago thuto ya letšatši le lengwe le le lengwe la beke, le bontšhitšwe ka mebala ya go fapana.
- Letšatši le lengwe le lengwe, barutwana ba latišiša tlhaka goba paterone ya letšatši ka go PMM gomme ba tšwela pele le go itlwaetša mongwalo ka dipukung tša bona tša go ngwalela.

Go itokišetša thuto ya mongwalo

- Thala sete ya methaladi e mene karolong e nngwe ya letlapa. Yona e ka dulela ruri (ka pente) goba ya lebaka le leteletšana (tšhoko ya go lokelwa ka gare ga meetse a swikiri).
- Barutwana ba hloka PMM, puku ya go ngwalela ya mongwalo, le phentshele ye e louditšwego.

Tshepedišo ya thuto

Laetša letlapeng

- Barutwana ba lebelela letlapeng go bona taetšo.
- Ngwala tlhaka ga 2–3 mo methalading ya letlapeng.
- Hlaloša tsela ya go hlama tlhaka: O thoma kae, lefelo mothalading. Mohlala ka i: *Thoma gare ga mothaladi, sekamela godimo, iša fase thwii, sekamela godimo gape.*
- Gape laetša ka tsela ya go kopantšha ditlhaka goba paterone ya Letšatši.
- Gape laetša ka tsela ya go kopantšha ditlhaka goba paterone ya Letšatši.
- Laetša o sa emiše tšhoko ge o ngwala ka mothikitho.

Barutwana

- Barutwana ba **ngwala ka monwana** tsekeng ge morutiši a laetša.
- Ngwala **ka bonoši ka go PMM**, o latišiša tlhaka ya letšatši.
- Ngwala **ka bonoši ka gare ga puku ya go ngwalela** go kopolla paterone, tlhaka le go kopantšha ga letšatši e le tlwaetšo ya tlaleletšo.

Morutiši

O sepela-sepela le go fa dipelo ka:

- go swara phentshele le go dula gabotse, go thekga seatla letlakaleng, go dula gabotse le go se khunamiše hlogo ka gare ga letlakala, sejabana se kgone go šikinyega.
- mongwalo: kgatelelo ya maleba letlakaleng, boemo bja go thoma le go fetša, go hlama ditlhaka, go se emiše phentshele.

Barutwana ba kgetha tlhaka/lentšu ya bona e kaone mothalading o mongwe le o mongwe gomme a e thalela sediko gore morutiši a e lebelele. Goba, morutiši a ka swaya tlhaka yeo e hlamilwego gabotse ge a swaya.

Dipuku di swanetše go tšewa ka mehla go fa dipelo Ngwala mantšu a go se nepagale mothalading wo o sa ngwalelwago selo. Morutwana o feleletša mothaladi. Bea naledi go ditlhaka tše di bopilwego gabotse. Barutwana ba dira ditokišo beke ye e tlogo ka nako ya Go šoma o nnoši.

Assessment and remediation
Funda Wandu

Feedback on
Cursive
Handwriting

247

NAKO YA TSEPELELO YA GO BALA LE GO NGWALA

2 diiri
15 mets

DITHUTO TŠA GO BALA

Morutiši o balela godimo (**Mošupologo**) →Kwešišo ya Go Bala Mmogo (**Beke A Labobedi**) /Thelelo (**Beke B Labobedi**) →Tlotlontšu (**Beke A Laborarao**)/(tshekatsheko ya tlotlontšu le polelo
(**Beke B Laboraro**) →Polelo (**Beke A Labone**)/ go itlwaetša thelelo (**Beke B Labone**) →Sekaseka Go Bala o Nnoši (**Labohlano**)**Letšatši ka letšatši:** Go bala ka go hlhlwa ka sehlophana le dihlopha tše 2 tša go fapana; Go Šoma o Nnoši**Morutiši o balela godimo (Mošupologo)**

Morutiši o balela kanegelo godimo a akaretša dikanegelo tša go theiwa go dingwalwa le dikanegelo tša go kgokagana le Mabokgoni a Bophelo.

- Dikanegelo tša dingwalwa di kgomagantšwe le sengwalwa sa Go Balwa Mmogo (mohuta wa kanegelo wa go katološwa goba kanegelo ya mohutakanego wa go swana le tšona/e kgokagantšwe le kanegelo.
- Dikanegelo tša Mabokgoni a Bophelo di tsebiša kgwekgwe e mpsha ka tsela ya maleba ya go anega.

Ka lebaka la eng?

- O tšweletša bokgoni bja go theeletša le go hlokomedišiša.
- O tsebiša polelo ya go huma go oketša tlotlontšu ya barutwana.

Bjang?**Pele ga go Bala**

- Botšiša dipotšišo tše 2–3 go tswalanya maitemogelo/ tsebo ya barutwana ya pele.
- Ba botše ka mohola goba lebaka la go theeletša.

Bala kanegelo

- Šomiša tlhagišo goba tiragatšo gore o goge šedi ya barutwana.
- Hlaloša ka boripana mantšu afe goba afe a tlotlontšu a ba sa a tsebege ge o dutše o bala kanegelo ntle ga go senya thelelo ya kanegelo.

Ka morago ga Go Bala

- Ba fe metsotso ye 1–2 ya go araba ka tokologo.
- Lekola kwešišo le tlhokomedišišo ka go botšiša dipotšišo tše 2–3.

CAPS Reading Activities
Teacher Read Aloud**What is Teacher Read Aloud?**

33

Go Bala Mmogo (Labobedi)

Ka lebaka la eng?

- Tšweleletša bokgoni bja go bala le bja polelo ka thekgo ya morutiši ka ponego ya maleba.
- Bokgoni bjo bo akaretša: kwešišo, tšweleletšo ya tlotlontšu, go bopa lefoko le go bala ka thelelo.

Bjang?

Pele o bala

- Tlwaetša barutwana puku ka go šomiša tsebo ya bona ya pele, go bala leina la kanegelo goba go lebelela diswantšho tše 1–2. **E SE TŠEE METSOTSO YA GO FETA 2–3.**

Go bala Mmogo

- Bala le barutwana kanegelo. Barutwana ba latela ba tlatša mo go kgonegago gomme ba šupa mantšu ka go PMM ya bona ge o bala.
- Balela ka go ela le ka tlhagišo.
- Ge ba le gare ba bala, ge barutwana ba thoma go bala ka boitshepho, fokotša go balela godimo. Ge o kopana le mantšu goba dikafoko tše bothata, iša lentšu godimo.
- Letšatši le lengwe le le lengwe kgopela barutwana go bala lentšu leo le sego kanegelong go lekola ge e ba ba bala e sego go no swara ka hlogo.

Ka Morago ga go Bala

- Go kgwekgwe ya go tšea dibeke tše pedi, barutwana ba tla ithuta bokgoni bjo bo latelago bja go bala:
- Kwešišo: mokgwa wa go fapana wa kwešišo o tla tsepelelwa go sengwalwa se sengwe le se sengwe, dingwala ka moka di latelwa ke mešongwana e mebedi ya go ngwalwa ya kwešišo.
- Tlotlontšu: Go tla tsebišwa mantšu a mahlano a tlotlontšu a go balwa.
- Polelo/mošomo wa mafoko: Lefokokgolo le šomišwa go tšweleletša tsebo ya popopolelo.
- Thelelo/le lebelo: Thelelo e a laetšwa gomme gwa fiwa mošongwana wa go itlwaetša thelelo.

Polelo/popopolelo

- Lefokokgolo leo le tlogo dirišwa gantši le a kgethwa ka go sengwalwa sa go bala mmogo go tšweletša tsebo ya melao ya polelo.
- Lefoko le a ahlaahlwa go tsepeletšwe seo se itšego.
- Barutwana ba ngwala mafoko a bona go ya ka paterone ya lefoko. Se se netefatša gore le morutwana yo a sa kgonego a ka ngwala mafoko a 2–3 a go kwešišega gape a popopolelo ya maleba beke ye nngwe le ye nngwe.

Ke ka lebaka la eng?

- Tšweleletša bokgoni bja popopolelo ka go laetša bohlokwa bja lentšu le lengwe le le lengwe goba sehlopha sa mantšu lefokong.
- Aga kwešišo ya tsela ya maleba ya go dira lefoko.
- Tšweleletša boitshepho bja barutwana bja go ngwala.

Bjang?

Tsebiša lefoko

- Ngwala lefoko leo le kgethilwego letlapeng. Bala le barutwana.
- Barutwana ba laetša lefoko sengwalweng gomme ba le thalela /gatelela.

Šoma ka lefoko

Laetša mantšu a itšego/dihlopha tša mantšu/dikarolo tša mantšu. Botšiša dipotšišo tša bomolomo:

- Dipotšišo tša **Mang?** le **Eng?** di thuša barutwana go lemoga maina (a batho le dilo).
- Dipotšišo tša **O dira eng?** di thuša barutwana go lemoga madiri (ditiro, tšeo batho ba di bolelago le go ikwa).
- Dipotšišo tša **neng?** Di thuša barutwana go lemoga nako yeo selo se diragetšego ka yona.
- Dipotšišo tša **Kae?** Di thuša barutwana go lemoga lefelo goba moo selo se lego gona.
- Dipotšišo tša **Ka lebaka la eng?** dipotšišo di thuša barutwana go lemoga lebaka la tiragalo (lehlathi).
- Dipotšišo tša **Bjang?** Di thuša barutwana go lemoga ka mokgwa wo selo se diragetšego ka gona (lehlathi).

Ngwala

- Barutwana ba bopa lefoko gape (bafu mantšu a go hlakahlakana).
- Ba ngwala mafoko a bona go ya ka paterone yeo e lego gona.

Eya go Seisemane

- Ka go Beke B, go ahlaahlwa lefoko leo le lego ka Seisemane le barutwana.

Funda Wande
Go Bopa mafoko

Sepedi

Tlotlontšu

Tlotlontšu/ dikaratanamantšu di a kgethwa go sengwalwa se sengwe le se sengwe sa go bala mmogo. Barutwana ba tla kwa mantšu le go a bona gomme ba ithuta go a bala le go a ngwala.

Ke ka lebaka la eng?

- Oketša go bala tlotlontšu.

Bjang?

Dikaratamantšu tša tlotlontšu

- Dira dikarata tša mantšu a mahlano a tlotlontšu.
- Bea mantšu Lebotong gomme a balwe letšatši ka letšatši mo dibekeng tše pedi tša kgwekgwe
- Šoma ka mantšu: šupa seripa se itšego sa sebopego sa lentšu (mohlala nomoro ya dinoko, modumo wa mathomo, modumo wa mafelelo, bj.bj); bea ka tatelano ya ditlhaka; hlopha.

Hwetša mantšu

- Bala kanegelo bjale ka ya go bala mmogo le barutwana gape.
- Barutwana ba hwetša le go thalela/ thala sediko/gatelela mantšu a tlotlontšu sengwalweng.
- Ahlaahla tlhalošo ya lentšu le lengwe le le lengwe ka ponego ya kanegelo.

Itlwaetše go bala le go ngwala mantšu

- Barutwana ba ngwala mantšu bjale ka karolo ya mešongwana ya PMM.
- Ba kopollela mantšu ka go Dipukuntšu tša bona.
- Go tlaleletša, ba ka šomiša mantšu a dikaratamantšu bjalo ka ge go hlalošitšwe.

Eya go Seisemane

- Ka go Beke B, barutwana ba ahlaahla mantšu a tlotlontšu ao a lego ka Seisemane.

Go itlwaetša thelelo

Ka lebaka la eng?

- Tšweleletša bokgoni bja go bala ka pela, ka go nepagala le ka tlhagišo.
- Thelelo ya Go Bala ga Bomolomo ke **leporogo la go ya go kwešišo**: Ge barutwana ba bala mantšu ka pela le ka go nepagala, ba tlo kgona go tsepelela go tlhalošo ya sengwalwa.
- Go bušeletša go itlwaetša go bala go tšweleletša thelelo.
- Go lekola nomoro ya mantšu ao morutwana a ka a balago temaneng ka motsotso o tee go fa morutiši lesedi la gore morutwana o kgona go bala naa.

Dinyakwa tša DBE tša Thelelo ya Go Bala ka Bomolomo ka Sepedi

	80	Mafelelo a Mphato 3 Barutwana ka moka ba swanetše go ba ba kgona go bala bonnyane bja MANTŠU a 80 ka motsotso ka go nepagala ge ba bala temana.
	50	Mafelelo a Mphato 2 Barutwana ka moka ba swanetše go ba ba kgona go bala bonnyane bja MANTŠU a 50 ka motsotso ka go nepagala ge ba bala temana.
	40	Mafelelo a Mphato 1 Barutwana ka moka ba swanetše go tseba DITLHAKA-MODUMO gabotse ba bitša medumo ya bonnyane bja ditlhaka tše 40 gabotse ka motsotso.

Bjang?

Go bala ka go bušeletša ga go beelwa nako

Labobedi le lengwe le le lengwe, barutwana ba beelwa Nako ya go bala kanegelo ya Go Balwa Mmogo ka ntle ga thušo ya diswantšho. Labohlano le lengwe le le lengwe barutwana ba beelwa nako ya go bala mantšu a go šomišwa gantši goba ditlhaka:

- Morutiši o thoma sešupanako. Barutwana ba balela mogwera godimo ka go PMM. Ba taboga mantšu ao ba sa a tsebego.
- Morutiši o emiša sešupanako ka morago ga motsotso o tee. Barutwana ba thala sediko go mantšu ao ba a badilego mafelelong.
- Boeletša le mogwera yo mongwe go bala.
- Morutiši o bala sengwalwa le barutwana gore mantšu a mangwe ao ba sa a tsebego a kgone go balwa.
- Barutwana ba hlakantšha nomoro ya mantšu ao ba a badilego, ba sa bale ao ba sa a tsebego.
- Bušeletša mošongwana wo wa go bušeletša go bala ka go beelwa nako gore barutwana ba kgone go kaonafatša nako ya bona ya go bala.
- Hlokomela, se **ga se phadišano magareng ga barutwana** efela barutwana ba leke go kaonafatša **nako ya bona** ge ba le gare ba bala gape, dibeke tše pedi tše dingwe le tše dingwe.

Go Bala o Nnoši (Letšatši ka letšatši, e bapetšana le GBHS)

Ka lebaka la eng?

- Go tšweletša tokologo ya go bala go lokišetša barutwana mephato ya godimo.
- Efa go tikhouta le tlwaetšo ya go bala ya tšatši ka tšatši
- Godiša tlhohleletšo ya go bala ka go bala dingwala tša go kgahliša tša makgonthe.
- Tiišetša tsebo ya barutwana ya pele yeo e ba thušago ka kwešišo.

Bjang?

Dingwalwa tša go bala o nnoši

- Dingwalwa tše hlano tše kopana di fiwa beke ye nngwe le ye nngwe.
- Sengwalwa sa mathomo se na le mafoko ao a theilwego go mantšu a piletšo le ditlhaka tše ba di tsebago. Barutwana ka moka le bao ba sa kgonego gabotse ba swanetše go kgona go bolela le go bala sengwalwa se.
- Dingwalwa tše nne tše di latelago di tla thuša go tiišetša tsebo ya kgwekgwe. Ba šomiša gape mantšu a tlotlontšu go diponego tše dingwe.
- Sengwalwa se sengwe le se sengwe se na le mešongwana / dipotšišo tše di kopana go lekola kwešišo ya barutwana le gore ba itlwaetša go ngwala.

Hlaloša o be o laetše go Beke 2

- Hlaloša gore go bala o nnoši ke eng. *O bala sengwalwa ka bowena, o sa balele mantšu godimo. O leka go tikhouta le kwešišo.*
- Hlaloša se o **sa se** dirego ge o bala o nnoši. *Go bolela, wa emelela, wa tlogela go bala.*
- Hlaloša seo o se dirago ge o fihla go lentšu le o sa le kwešišego. *Lebelela diripa tša lentšu, bitša ditlhaka, botšiša mogwera, akanya gore le ka ba le e ra go reng, le bale.*
- Hlaloša gore o dira eng ge o fetša sengwalwa. *Araba dipotšišo.*

Dira tekolo ka Labohlano le lengwe le le lengwe

- Ka Labohlano, morutiši o **balela** barutwana sengwalwa sa beke sa go bala o nnoši, bona ba latela ka dipukung tša bona.
- Ahlaahla sengwalwa, araba dipotšišo ka bomolomo le barutwana ba phošolle mošomo wa bona.

LETŠATŠI-KGWEDI

Bala mafoko

Lebo o ja apola.

Malose o bala puku.

Koko o raka rako ya mebalabala.

Nare o loga meriri.

Ke mang yo o raka rako?

14 - BEKE 2 - MOŠUPOLOSO

LETŠATŠI-KGWEDI

Mokhirikhethe- Temba Bavuma

Temba Bavuma o bapetšile go la Kapa ka 1992. O tshutšile go ntshe a khuthelela sešing. O ne a ntshe balingo go pampoti go. O ne a ntshe balingo e 24, o ne a kgone go ntshe Afrika Borwa khuthelela.

Bala o nngwe
Na yo ka kamego ya nngwe?

Nyaka o hwetše
Na Temba o bapetšile ka?

BEKE 2 - LABOREDE - 14

LETŠATŠI-KGWEDI

Sebapadi sa kgwele ya maoto- Amanda Dlamini

Amanda Dlamini o bapetšile go la Kapa ka 1992. O tshutšile go ntshe a khuthelela sešing. O ne a ntshe balingo go pampoti go. O ne a ntshe balingo e 24, o ne a kgone go ntshe Afrika Borwa khuthelela.

Nyaka o hwetše
Na Amanda o bapetšile ka?

Bala o nngwe
O nngwe go ka ka lebo la eng Amanda o be a ntshe balingo go pampoti go?

BEKE 2 - LABORARO - 23

LETŠATŠI-KGWEDI

Ramabelo- Caster Semenya

Caster Semenya o bapetšile go la Kapa ka 1992. O tshutšile go ntshe a khuthelela sešing. O ne a ntshe balingo go pampoti go. O ne a ntshe balingo e 24, o ne a kgone go ntshe Afrika Borwa khuthelela.

Nyaka o hwetše
Na Caster Semenya o thapile dimetile tša ka?

Ka Bonali
Haka goe Dipapoti tša Olimpiki tša eng?

BEKE 2 - LABONE - 27

LETŠATŠI-KGWEDI

Ramabelo- Wayde van Niekerk

Wayde van Niekerk o bapetšile go la Kapa ka 1992. O tshutšile go ntshe a khuthelela sešing. O ne a ntshe balingo go pampoti go. O ne a ntshe balingo e 24, o ne a kgone go ntshe Afrika Borwa khuthelela.

Nyaka o hwetše
Na Wayde van Niekerk o thapile dimetile tša ka?

Ka Bonali
Efa koma le ntshe go ntshe Afrika Borwa go a leka a thapile dimetile tša ka?

BEKE 2 - LABOHLANO - 24

Go Bala ka Go Hlahlwa ka Sehlophana (Letšatši ka letšatši)

Ke ka lebaka la eng?

- Efa thuto ya go fapana go dihlophana tše dinnyane tša barutwana ba mabokgoni le dinyakwa tša go swana.
- Šomiša sengwalwa sa boemo bja maleba gore barutwana ba kgone go itemogela go bala ka katlego.
- Sebaka sa gore o lebelele tšwelopele le go ruta mabokgoni a go bala a mafsa.

Bjang?

Go Bala ka Go Hlahlwa ka Sehlophana

- Arogantšha phapoši ka dihlopha tše hlano tša bokgoni bja go swana.
- Ba bangwe ba tlo ba Legatong la Mathomo la Go Bala, efela ba bangwe ba šetše ba Bala ka Thelelo.
- Bitša sehlopha se sengwe le se sengwe go tlo šoma le wena metsotso e 15, gabedi mo bekeng. (Ge se se le bothata go se beakanya, fetša metsotso e 30 ka nako le sehlopha se sengwe le se sengwe gatee mo bekeng.)
- Šomiša sengwalwa sa boemo bja maleba bja sehlopha. Se se ka ra go kgetha sengwalwa go tšwa go:
 - diantholotši goba dipuku tše dingwe tše di lekaneditšwego
 - sengwalwa sa go bala mmogo sa beke
 - sengwalwa se sengwe sa go bala o nnoši.
- Ye ke nako ya gago ya go kgethega le sehlopha se sengwe le se sengwe. Lekola tšwelopele. Šomiša monyetla wa go ruta go tšweleletša mabokgoni a bona a go bala.
- Lekola moo go nago le morutwana wa go hloka thušo ya tlaleletšo gomme o e beele nako.
- Go mešongwana ya legato la pele la go bala, kgotla mo
- Go mešongwana ya legato la mathomo la go bala, kgotla mo

CAPS Reading Activities
Group Guided Reading

Explaining the GGR Process

67

CAPS Reading Activities
Group Guided Reading

The GGR Lesson

68

Go Namela Llere la Go Bala

Mmadi wa ka pela ka thelelo

5

Naledi ya go bala

Ke kgona go Bala dingwalwa tše di telele

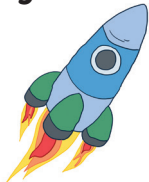
- Bala mafoko a 4 goba go feta
- Balela godimo goba fase
- Lemoga mantšu a go tšwelela gantši
- Bolela medumo ya mantšu a wo a sa tsebjego
- Bala ga bonolo, lemoga maswaodikga
- Araba dipotšišo tše bothata

Ke hloka

- Dilo tše ntši tša go bala.
- Itlwaetše go bala go GBHS le ka bonoši

4

Rokhete ya go bala

Ke kgona go Kwešiša se ke se balago

- Bolela pele tlhalošo go tšwa leineng la kanegelo/diswantšhong
- Lemoga maswaodikga
- Bala ka go ka go tšweletša maikutlo
- Araba dipotšišo

Ke hloka

- Nthute, hle.
- Itlwaetša go bala go GBHS le ka bonoši

3

Letšatši la go bala

Ke kgona go Balela godimo

- Dira medumo ya mantšu
- Lemoga mantšu a go tšwelela gantši
- Balela godimo mafoko a 1-3 a ma kopana
- Bala ka lebelo le le botse

Ke hloka

- Nthuše go dira modumo.
- Mphe mantšu a bothata.
- Itlwaetša go bala go GBHS.

2

Nthšu ya go bala

Ke kgona go Lemoga ditlhaka

- Bala ditlhaka mantšung
- Bolela gore ke ditlhaka dife tšeo di swanago
- Efa maina a medumo-tlhaka
- Hwetša ditlhakakgolo

Ke hloka

- Nthute, hle.
- Lebelela le nna dialefabete.
- Itlwaetše ka GBHS.

1

Nonyana ya go bala

Ke kgona go Kwa medumo mantšung

- Phaphatha dinoko
- Bala dinoko
- Bolela medumo ya go thoma
- Bolela medumo ya go fetša
- Bala medumo lentšung
- Ya go se tlwaele ka ntle

Ke hloka

- Nthute, hle.
- Mphe mehlala.
- Itlwaetše GBHS.

Mmadi yo a tšwelelago

DITHUTO TŠA GO NGWALA

Kwešišo ya go Ngwala (**Labobedi**) →
 Tlotlontšu (**Beke A Laboraro**) →
 Polelo (Mošomo wa lefoko) (**Beke A Labone**) /
 Go Ngwala Mmogo (**Beke B Labone**) →
 Mongwalo wa bonoši (**Beke A Labohlano**)
 Go ngwala go go beakantšwego (**Beke A Labohlano**)

Go Ngwala o Nnoši

Mo go Kotara 1, go ngwala o nnoši go šielana le go ngwala ka bonoši le mongwalo wa go beakantšhwa go ya ka mohutakanego.

- Go ngwala ka bonoši ke monyetla wa go se opiše hlogo moo barutwana ba tla hlagišago dikgopolo tša bona ntle ga go belaela kudu ka popopolelo le mopeleto. Morutiši o tla bala efela a se e swaye ka botlalo. Maikemišetšo ke go tšweletša boitshepho bja go ngwala go barutwana.
- Go ngwala ga go beakantšhwa go latelwa ke thuto ya go ngwala mmogo go nolofatša goba go thekga barutwana le go ruta mohutakanego wo o itšego. Dithoma-mafoko goba foreimi ya go ngwalela di filwe ka go PMM go nolofaletša mongwalo pele.

Ka lebaka la eng?

- Go thuša barutwana go ngwala sengwalwa sa go kwagala le go itlhagiša ka go kwagala.

Bjang?

- Kopollela mošongwana letlapeng bjale ka ge o bontšhitšwe go dintlhathuto tša tšatši ka tšatši.
- Go ngwala ga barutwana go dirwa ka dipukung tša go ngwalela tše di filwego.
- Go Kotara 1, go šoma o nnoši go tlo fetolana le go **ingwalela** le go ngwala go go theilwego go mohuta wa go ngwala wo o **beakantšwego** go hlabolla mabokgoni a go fapana.

Go ingwalela

- Wo ke monyetla wa go hlopha kgatelelo go barutwana go hlagiša dikgopolo tša bona le go godiša boitshepo bja bona bja go ngwala.
- Tsebiša mošomo ka go tsebišo ye kopana ya pele ga go ngwala (2–3 mets)
- Hlohleletša le go lebogiša dikgopolo tše difsa tša go kgahliša le tlotlontšu
- Hlohleletša barutwana go 'leka' mopeleto.
- Go swaya:** Efa ditshwayotshwayo go na le go fa moputso. Se se a hlohleletša go feta go fa meputso. Araba go diteng. **Mohlala:** *Malome wa gago o kwagala e le motho wa go kgahliša goba ke duma ge nkabe ke etetše Natala.*

Tlhamo ya go ngwala

- Tlhamo ya go ngwala e ruta barutwana go ngwala gabotse ka mohuta wo itsego.
 - Ka **duthuto tša go bala** lebelela mohlala wa mohuta wa go ngwala.
 - Šupa thutapolelo ye e kgokagantšwego le mohuta wa go ngwala (lebaka, ke mang yo a ngwalago, maswaodikga a go kgethega.
 - Šupa dibopego tša sengwalwa(ditemana, kalo,dihlogo, dihlogwana.
 - Ka go **go bala mmogo** dira mohlala wa sengwalwa mmogo.
 - Akanyang dikgopolo tša diteng le ngwale mafoko a a kgethilwego.
 - Laetša thutapolelo le dibopego tša sengwalwa sa go sepelelana le mohuta wa go ngwala.
 - Ka dinako “lebala” go bea khutlo goba peleta lentšu ka go fošagala go ltwaetša go rulaganya.
 - Ka **go ngwala o nnoši** letšatši le le latelago, barutwana ba ngwala sengwalwa sa bona se sefsa.
 - Ge e le gore go tlo ba le mantšu a barutwana ba tlo a hlokago, a ngwale letlapeng.
 - Hlohleletša barutwana go itlhamela ba šomiša mohlala wa gago, ba se ke ba kopolla.
- **Go swaya:**
 - **Aba 50% ya meputso go diteng:**
peakanyo ya tatelano ya dikgopolo e sego dikgopolo tša go ba kua le kua, dikgopolo tša mathomong, kgetho ya mantšu ya go kgahliša, hlogo e tee go temana, kgetho ye botse ya direrwa.
 - **Aba 50% ya meputso go thutapolelo, mopeleto le dibopego tša maleba tša sengwalwa:** sebopego sa maleba sa lefoko, maswaodikga a maleba, mopeleto wa maleba wa mantšu a go šomišwa gantši, lebaka la maleba go mohuta wa go ngwala, go šomiša lebaka la go se kgaotše, kalo le peakanyo ya maleba.

Kwešišo ya go ngwalwa

Go na le sengwalwa sa kwešišo se se kopana beke e nngwe le e nngwe yeo e thušago gore barutwana ba be le boitshepho o netefatše le gore ba ba le maatla go dira diteko tša kwešišo. Le ge go na le dipotšišo tša kwešišo tše nnyane, tsepelelo e go karabo ya go se be ya maleba efela ye e nago le maleba go Mphato 3. Gape go na le dipotšišo tše di nyakago methopo moo barutwana ba fago nomoro ya letlakala e sego karabo.

Ka lebaka la eng?

- Go ruta barutwana go hwetša dikarabo sengwalweng (se se ra gore ga ba gopole sengwalwa efela ka go se lebelela ka bo kgaufsi, goba tshekatsheko ya, mo sengwalweng).
- Go tsebiša barutwana **mehuta ya dibopego tša dipotšišo** tše ba ka lebaganago le tšona go ditekolo tša semmušo, mohlala, tša sethalwa sa dikholomo, go kgetha karabo ya maleba go tše dingwe, lenaneotekolo, go tlaleletša mantšu ao a tlogetšwego.
- Go tsebiša barutwana **dikgato tša dipotšišo**, gore ba kgone go bona tswalano magareng ga dipotšišo, mohuta wa karabo ye e nyakegago, le moo karabo e ka hwetšwago gona. Ge Kotara 1 e fela, barutwana ba swanetše go ba ba tseba gore potšišo ke **Nyaka o Hwetše, Bala o Nagane** goba, **Kgopolo ya gago**.

- Tsebiša mekgwa ya kwešišo yeo barutwana ba ka e šomišago ge ba bala gore ba bale ka kwešišo. Tše di akaretša, go akanya, go laetša, go kwela baanegwa bohloko ka go dikanegelo, go tseba lefelo la ditiragalo, go lemoga morero mogolo wa kanegelo, go tseba sebopego sa kanegelo, mathomo, bogare le mafelelo a yona.

Bjang?

Bala dipotšišo tša kwešišo

- Hlaloša seo se nyakegago go kgona go araba dipotšišo tša mehutahuta. **Hlaloša fela mehuta ya dipotšišo tša beke**, mohlala,
 - **Feleletša tafola:** laetša tshedimošo ya go tšwa go sengwalwa sa tafoleng
 - **Dipotšišo tša go kgetha karabo ya maleba:** bala dikarabo tšeo di lego gona ka moka gomme o swaye *fela* ya maleba.
 - **Lenaneotekolo:** bala dikarabo tšeo di lego gona ka moka gomme o swaye tša maleba.
 - **Go tlatša sekgoba:** kgetha mantšu a mmalwa go feleletša lefoko.
 - **Lefoko le le feletšego:** araba potšišo o šomiša lefoko la go felela ka maswaodikga a maleba.
 - **Tatelano ya ditiragalo:** ngwala ditiragalo go ya ka tatelano ya tšona.
- Gopotša barutwana ka mehuta ya dipotšišo yeo e nyakegago:
 - **Nyaka o hwetše** – karabo e gona sengwalweng.
 - **Bala o nagane** – karabo e ka ba e le gona ka sengwalweng efela go hlokega gore morutwana a nagane ka yona a be a ngwale ka mantšu a gagwe.
 - **Ka bonoši** – kgopolo ya gago: Karabo ga e gona sengwalweng efela e ka hlogong ya gago.
- Hlaloša **ditšela tša kwešišo** ya beke ge e le gona.

Mošomo wa go ngwalwa

- Barutwana ba feleletša mešomo ya kwešišo ya go ngwalwa ya ka go PMM.
- Ge go na le nako, swaya mošongwana le phapoši, o hlaloša gore ke ka lebaka la eng dikarabo tše itšego e le tša maleba.

Mošupologo le Labobedi:

Tsebo ya Go Thoma, Bokgabo bja Go Bonwa, Thuto ya Boitšhidullo →

Labohlano:

Tshekatsheko ya kgwekgwe, Thuto ya Boitšhidullo →

Labohlano: Tshekatsheko ya kgwekgwe, Thuto ya Boitšhidullo.**GO RUTA TSEBO YA GO THOMA****Thuto ya Go Balela go ithuta****Ka lebaka la eng?**

- Tšweleletša bokgoni bja go balela go ithuta go tla go bo šomiša ge o bala dingwalwa tše dingwe.
- Tšweleletša tsebo ya sebopego sa sengwalwa sa dinnete le ditlabelo tša go beakana go swana le sethalwa/tafolo.
- Tšweleletša mabokgoni a go fetiša tsebo.

Bjang?**Tsebo ya Pele**

- Ka go bala mmogo, bala hlogo o tšebiše barutwana ka hlogotaba.
- Hwetša gore ba šetše ba tseba eng ka hlogotaba (bomolomo).

Tsebo e mpsha

- Laetša sebopego sa sengwalwa, mohlala, tafola, taekeramo ya Venn, boitekelo, taekeramo ya go ba le maina, ditemana tša go ba le dihlogotaba, diswantšho tša go ba le maina le tše dingwe.
- Balela barutwana sengwalwa.

Go Ngwala

- Bala mošomo wa go kgokagantšhwa le sengwalwa.
- Barutwana ba tlatša mošomo ka go PMM.

Dithutwana tša TNI**Ka lebaka la eng?**

- Thuša barutwana go aga tsebo ka go kopantšha tsebo e mpsha le seo ba šetšego ba se tseba.
- Ba tlwaetše go hlama dipotšišo le go nyaka dikarabo.
- Ba fe tlwaetšo ya go ngwala.
- Hlohleletša barutwana go nagana ka seo ba ithutilego sona.

Bjang?

Kopolla tšhate ya TNI ya ka go PMM mo letlapeng (Beke A Mošupologo)

Seo re se tse bago (Mošupologo wa mathomo wa hlogotaba e mpsha)		Ngwala seo barutwana ba se tse ba go. Barutwana ba kgetha ntlha e tee ba e kopollela ka go tšhate ya bona ya ka go PMM.
Seo re ny akago go se tseba (Mošupologo le Labone la pele)		Ngwala dipotšišo tša barutwana mo. Ba kgetha ntlha e tee ba e kopollela ka go tšhate ya bona
Seo re ith utilego sona (Labone la mathomo le la bobedi)		Feleletša ka nako ya pego ka Labone. Barutwana ba ngwala le ge e ka ba ntlha e tee

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Barutwana ba nnoši, ba nagana ka seo ba **šetšego** ba se tseba ka hlogotaba
- **Ka Bobedi:** Barutwana ba ahlaahla seo ba šetšego ba se tseba mmogo.
- **Abelana:** Barutwana ba bangwe ba botša phapoši (ka moka ba be le sebaka kotareng). Morutiši o ngwala dikgopolo tše dingwe go kholomo 1 ya TNI mo letlapeng.

Go ngwala

- Botšiša barutwana seo ba nyakago go ithuta sona ka hlogotaba. Hlohleletša barutwana ka moka go hlama dipotšišo. Ngwala tše dingwe tša dipotšišo go Mothaladi 2.
- Barutwana ba kgetha bonnyane bja selo se tee mothalading o mongwe le o mongwe gomme ba se kopollela go ditšhate tša bona tša TNI goba ba ngwala dikgopolo tša bona.

Bolela ka tšeo barutwana ba ithutilego tšona (Beke A le B Labone)

- Boela morago go tšhate ya TNI ya Mošupologo.
- Botšiša dipotšišo:
 - Na re ithutile eng mo bekeng ye?
 - Na re hweditše seo re bego re nyaka go se tseba?
 - Na o nyaka go hwetša eng beke ye e tlogo? (Labone la mathomo fela)
- Thuša barutwana go ngwala dikarabo godimo ga tšhate.

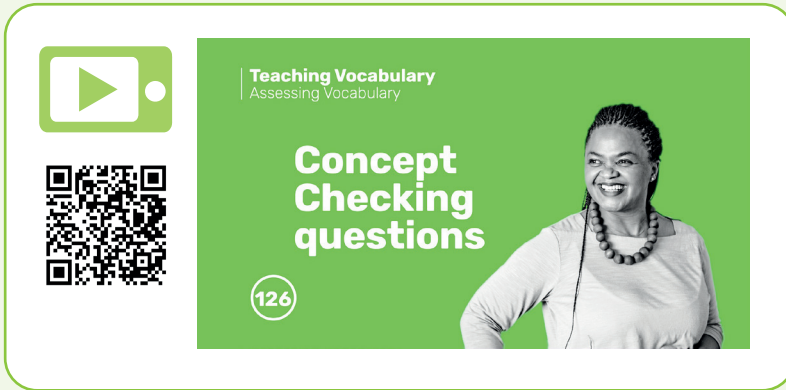
Menwana fase/menwana godimo (e bitšwa gape Dipotšišo tša Tekolo ya kgopolo)

Ka lebaka la eng?

- Go tseneletša tsebo ya barutwana ya dikgopolo kgolo.
- Go lekola kwešišo ya barutwana ya dikgopolo-kgolo.

Mošongwana

- Kgetha dikgopolo-kgolo tše tharo tšeo di nyalelanago le hlogotaba gomme o di ngwale go dikaratamantšu.

- Emiša karatana ya mantšu o kgopele gore barutwana ba e bale.
- Bolela dilo tše tharo tša go nyalelana le kgopolo.
- Botša barutwana ba iše monwana wa mogogorupa godimo ge e le gore tšeo di bolelwago ke dinnete le go o iša fase ge e le gore ke maaka.
- Bušeletša ka dikgopolo tše dingwe tše pedi.

Eya go Seisemane

Ka lebaka la eng?

- Go lokišetša barutwana go bala dipuku tša bona ka Seisemane ka go Mphato 4.
- Go tšweletša litheresi ya thuto ya Seisimane.

Mošongwana

- Emiša dikaratamantšu ka moka tšeo di šomišitšwego go go iša Monwana godimo/ Monwana fase.
- Botšiša barutwana ge e ba ba tseba mantšu ka Seisemane; ba thuše go šomiša mantšu mafokong.
- Ngwala mantšu go dikaratana gomme ba a beye lebotong la mantšu la EFAL.
- Barutwana ba a kopollela ka go dipukuntšu tša bona goba dipuku tša tlotlontšu.

Mošongwana/thuto ya tshepetšo

Ka lebaka la eng?

Tsebo ya Pele

- Kgokaganyo ya sengwalwa sa go Balela go lthuta.

Tsebo e Mpsa

- Tšweletša tsebo ya tshepetšo yeo e kgokagantšwego le Tsebo ya Go Thoma, mohlala, go ahlogantšha dilo, go lebelela, go dira boitekelo, le tše dingwe
- Go tšweletša tsebo ya kakaretšo, tsebo ya boitekelo le tsebo ye itšego ya go tsenelela ka dihlogotaba.
- Tšweletša bokgoni bja go fetiša tsebo.

GO RUTA BOKGABO BJA BOITLHAMELO

Ka lebaka la eng?

- Hlotletša ditsela tša go fapana tša go bona lefase.
- E fa monyetla wa go hlotletša le go hlagiša dikgopolo ka go bona l ka mmele.
- E fepa tlholo le boikgopolelo.

Bjang?

- Go na le letlakala ka go PMM la Bokgabo bja Go Bonwa bekeng ye nngwe le ye nngwe ya bobedi. Tše di fetošwa ka go ruta tlotlontšu ya bokgabo bja go bonwa le dikgopolo le go tlotla bokgabo (ntlo ya bokgabo).
- Mešongwana ya go itlwaetša Bokgabo bja Go Bonwa gantši e dirwa ka dithuto tše tharo. Morutiši o swanetše a fe barutwana pampiri, dikherayone, pente, le tše dingwe.
- Laetša mošomo wa go felela ka phapošing.
- Kgoboketšang dilo tše di ka šomišwago gape tše le tlogo di šomiša go dira bokgabo bja 3D.
- Bokgabo bja Go Bonwa – tšweleletša bokgoni bja go swana le mothladi, mmala, phopholego bj.bj. Seswantšho, sethalwa, le kgoboketšo ya diswantšho.
- Bokgabo bja Go Diragatša, ke kgopolo e botse gore phapoši e be le didirišwa tša go swana le, dikhafo, mengatse, le maekherofounu.

GO RUTA THUTO YA BOITŠHIDULLO**Mošupologo****Itokiše**

- Kgetha mešongwana e mebedi ka go letlakala 23 la beke.
- Lokiša didirišwa tša mošongwana.
- Arola phapoši ka dihlopha tše nne tša beke.

Tsebiša diteišene tša mešongwana

- Bontšha didirišwa o be o hlaloše mešongwana ya beke.
- Barutwana ba diragatša mešongwana.

Mošongwana wa phapoši ka moka

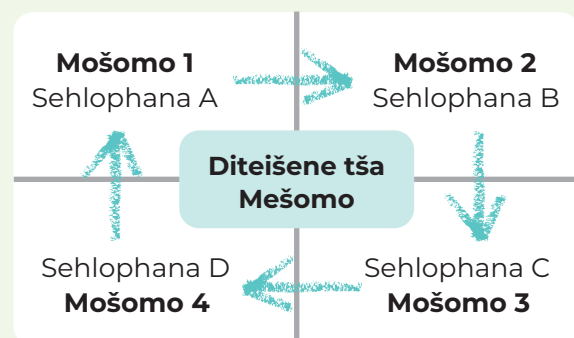
- Ralokang dipapadi, tša go swana le, go fošetšana kgwele, sekopi, go khuta le go nyakana.

Labobedi–Labohlano**Itokiše**

- Kitima ka dinalantlhana bjalo ka modimotsane, gata fase bjalo ka sebata/thelela bjale ka lepidibidi.
- Latela ditaelo tša ka: Sepelang ka thoko/ eyang ka letsogong la ngele/ eya ka letsong la go ja, tsorama, fofela godimo.
- Mešongwana ya go betha diatla ka morethetho, go thwantšha/ go kiba fase ka mošito, e etwa pele ke barutwana ba go fapana.

Seteišene sa mešongwana

- Dihlopha di fetola diteišene tša mešongwana, ba dira mošomo o tee ka letšatši, Labobedi- Labohlano. Lebelela dikakanyo tša mešomo go letlakala 23.
- Morutiši o ya go sehlopha se sengwe le se sengwe a lebelela mošomo wa sona le go se eletša.

Khutšang

- Hemela godimo
- Le eme goba le dutše, otlolla ditho tša go fapana tša mmele.
- Tiiša o otlolla ditšhika, o thome ka menwana ya maoto o nyoga go ya hlogong

Mešongwana ya diteišene tša Mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo

Kgetha mešongwana ya beke, o šeditše mabokgoni a go fapafapana.

1 Go šikinyegela ka mahlakoreng ka moka le go le tee: Mabelo

- Lebelo la kiribane
- Lebelo la maoto a mararo
- Lebelo la go tsaroga (go tsaroga, go thoma ka go batalala) (le morethetho)

2 Go kgona go itšhikinya: Thenisi: Sete ya thenisi/thenisi ya bana ba ba nnyane

- Go sepela sedikong moo go lego bothata. 1 bethiša kgwele ya thenisi moyeng le fase. 2. Bethiša kgwele ya thenisi o šomiša bete. 3. Bethiša kgwele ya thenisi ka mahlakore a bete.
- Le mogwera, voli, fošetša kgwele ka godimo ga nnete/thapong o šomiša bokantle bja seatla; fošetša kgwele nneteng le thapong o šomiša bokantle bja seatla sa gago.
- Bapalang papadi ya go ba le meputso.

3 Moretheto: Go fofa

- Phadišano ya lebelo le letelele
- Phadišano ya lebelelo la godimo

4 Go kgona go latela: Go foša

- Ka bobedi, fošang le be le kame kgwele ya thenisi.
- Fošang le be le kame kgwele ka go e fošetša ka fase ga letsogo, ka godimo ga letsogo, ka fase ga leoto/letsogo.

5 Tlwaetšo ya sekgoba: Papadi ya go kitima le go feta mapheko

- Kgetha leswao le itšego (mohlare, terata, phasetšebj.bj.)
- Barutwana ba šielana go fa sehlopha sa bona ditaelo, mohlala, kitimela fenseng, kitimela mohlareng, retologa, kitimela morago fenseng bj.bj.
- Dira tsela ya lepheko ya bothata.

6 Lekanetša

- Phadišano ya Kherikete magareng a dihlopha tše pedi (gape le Dipapadi le meraloko).

7 Tokaetšo

- Go raga kgwele ya dinao o fetola dinao.

KAKARETŠO YA BEKE

O amogetšwe go Mphato 3!

Beke ye ga e latele lenaneo le le itšego. Efela e re botša gore mo ngwageng go tlo direga eng. Netefatša gore barutwana ba **dula ba šoma ka dinako** tšohle, gore ba tsebe gore sekolong re šoma ka maatla efela ka boipshino.

Puku ya Mošomo ya Morutwana(PMM) e na le mešongwana e mmalwa ya go boeletša mošomo wa Mphato 2 gape le go fa morutiši tshedimošo ka bokgoni bja litheresi bja barutwana.

MEŠONGWANA YEO E ŠIŠINYEDITŠWEGO BEKE 1

HLOMA DITLWAELO

- Dira ditlwaelo tša **taolo ya phapoši** go swana le go dula mmeteng, go ya ntlwaneng, go ema mothalading, go ya dijong, go hlwekiša phapoši go fa goba go kgoboketša le go bea dipuku (baetapele ba dihlophana goba ka methaladi), go betla diphentshele, bj.bj.
- Gape dira ditlwaelo tša **mešongwana ya go ithuta ya bohlokwa** bjalo ka go retologa wa lebelela mogwera, go tšea karolo kahlaahlong ya ka phapošing (o nagana gabotse ka seo o nyakago go se bolela , go iša letsogo godimo), go theeletša ka hloko le go araba gabotse (o se kwiše maikutlo a ba bangwe bohloko).

THALA, NGWALA O BALE KA MEHLA

Kgoboketša dipampiri tša kgale, matlakala a mošomo (lerontho go lerontho, go khalara, dipalo tše bonolo goba dibopego tša ditlhaka), phentshele le dikherayone, gammogo le dipuku tša go bala tšeo di adimilwego ka go Mphato 2, gore barutwana ba thale, ba ngwale le go bala go tloga ka letšatši la 1.

MEŠONGWANA YA PMM

Puku ya Mošomo ya Morutwana e akaretša mešomo ya go swana le ya EGRA, yeo e ka šomišwago go itlwaetša EGRA. Šomiša EGRA go lekola bokgoni bja litheresi bja barutwana ka o tee ka o tee mo Dibekeng tša 1–3 tša kotara. Mešongwana ye e ka dirwa nako efe goba efe mo bekeng.

Ngwala ditlhaka tše nnyane

- Mošongwana wo o fa tshedimošo ka ga bokgoni bja tlhamo ya ditlhaka gape le ka tsebo ya ditlhaka tše kgolo le tše nnyane.

Na o ka bala ditlhaka tše kae ka motsotso o 1?

- Ge morutiši a bea nako ya motsotso o 1, barutwana ba bala ditlhaka tše nnyane pele gomme gwa tla tše kgolo. Ge e le gore go na le barutwana bao ba sego ba hlwa ba kgona go bala ditlhaka tše 40 ka motsotso o tee, ba fe tlwaetšo ka mehla gomme o tšwele pele go ba lekola go fihlela ba fihlelela nepišo.

LETL 2

LETŠATŠI-KGWEDI

Ngwala ditlhaka tše nnyane

A	V	C	X
S	F	G	H
I	D	K	P
M	Y	O	L
Q	R	Z	T
U	B	W	J
N	E		

Na o ka bala ditlhaka tše kae ka motsotso o tee?

2 - BEKE 1

Swaya medumo ye o e tsebago

- Barutwana ba balela morutiši goba bagwera ba bona medumo ya ditlhaka.

Ngwala medumo ye o e kwago

- Barutwana ba ngwala medumo yeo morutiši a e bolelago (modumo o mongwe le o mongwe wo o rutilwego ka go Mphato 2).

LETL 3

LETŠATŠI-KGWEDI

Swaya ditlhaka tseo o di tsebago

☐ tl	☐ ph	☐ kg	☐ ts
☐ kh	☐ th	☐ tsh	☐ tsh
☐ ts	☐ ng	☐ tsh	☐ tl
☐ ny	☐ psh	☐ psh	☐ ngw
☐ tsw	☐ gw	☐ kgw	☐ tsw

Ngwala medumo ye o e kwago.

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10		

BEKE 1 - 3

Bala o arabe dipotšišo

- Barutwana ba bala temana ka setu gomme ba araba dipotšišo. Sengwalwa se se badilwe ka go Mphato 2, ka fao ga se se sefsa go barutwana. Mošongwana o fa tshedimošo ka bokgoni bja go bala ga morutwana le kwešišo. Barutwana ba ka balela gape morutiši temana e tee ka molomo.

LETL 4

Dinoko

Dinoko di šomiša meetwa ya tšona gore di bolakege. Di kiba fase ka maoto a tšona gomme tša šikinye meetwa ya tšona gore diphofolo tše dingwe di tšhabe. Ge phofolo e sa tšhabe, dinoko di kitima ka sa marago gore meetwa ya tšona ye bagale e hake phofolo yea. Dinoko di ka gabotšišo ditau, mapaga, dimpa le batho.

Meetwa ya nako ge e tšwele e kgona go mela gape. Ge bana ba dinoko ba belega, meetwa ya bana e ba e le baletla. E tšea metšatši a go ka ba o 5 gore e tše.

1 Swaya dilo ka moko tšea dinoko di di diraga go itšhineletsa

☐ Go kiba fase ka maoto

☐ Go loma diphofolo tše dingwe

☐ Go šikinye meetwa ya tšona

☐ Go kitima go diphofolo tše dingwe

☐ Go thuntšetha meetwa ya tšona go diphofolo tše dingwe

2 Na bana ba dinoko ba ka kgona go itšhineletsa?

☐ Ee ☐ Aa

Ka lebaka la eng?

4 - BEKE 1

MEŠONGWANA YA PUKU YA MEŠOMO YA DBE

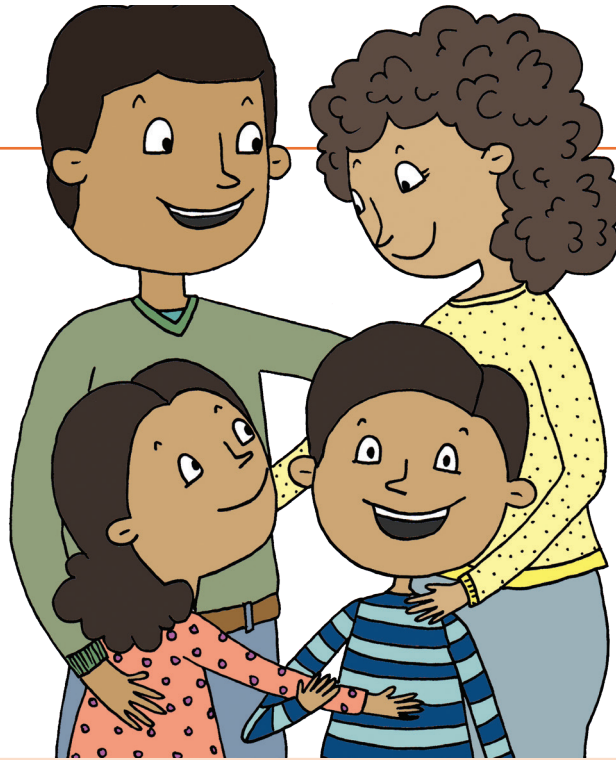
Barutwana ba dira mešongwana ya ka gare ga puku ya mešomo ya DBE ya Leleme la Gae le Mabokgoni a Bophelo a nako e nngwe le e nngwe mo bekeng.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Efa barutwana monyetla wa go ya go dira mešongwana ka ntle. Lebelela dikakanyo go letlakala 25.

KAKARETŠO YA BEKE 2

Ka nna

DINEPO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Bala ka ga, ba feleletša tafola ka ga go gola gomme ba lemoga mabokgoni le tsebo yeo ba e tšweleditšego go tloga e sa le ba bannyane.
- Thoma go lemoga boitsebišo le ditlogo tša bona le tša batho ba bangwe ka go bolela ka sedirišwa se bohlokwa go tšwa bogologolong.
- Ngwala ka maphelo a bona go fihla ga bjale gomme ba ngwala mafoko go tšwa go paterone ya lefoko.
- Ithuta ka tswalano magareng ga potšišo-karabo go matlafatša bokgoni bja go bala le kwešišo.
- Bušetšša ditlhakagolo le medumo ya ditlhaka.
- Thoma mongwalo wa mothikitho.

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

Litheresi	mokapotene	mogopo wa Lefase	thonamente	pasari	sekolong seo barutwana ba dulago gona
Mabokgoni a Bophelo	letšatši la matswalo	mengwaga	aterese		
	date of birth	age	address		

Lefoko

Siya o belegwe ka di 16 June go la Kapa Bohlabela.

DITLABAKELO

- Sediršwa sa gago sa kgale (ya kahlaahlo ka go mošongwana wa PK wa Labobedi)
- Pampiri le phentshele go dira mešomo ya Bokgabo bja Go Bonwa
- Didiršwa tšeo di hlokegago go mešomo ya Thuto ya Boitšhidullo yeo e kgethilwego.

TEKOLO

Mothalotheo: Šomiša EGRA goba Beke 1 PMM letlakala 2–4 (Mošupologo- Labohlano, o nnoši)

Tšea o swaye: Mongwalo wa Go Ngwalwa o Nnoši (Bophelo bja ka go fihla ga bjale, Labohlano); Tlotlontšu (Laboraro); Mafoko (Labone); Mongwalo (Labohlano)

Yeo e se go ya Semmušo: Go Bala Mantšu ga go beelwa nako (Labohlano)

Kanegelo ya Siya Kolisi

Kanegelo ya lehono e ka ga motho wa go kgethega, Siya Kolisi. O tumile ka go ba moraloka-dipapadi, ke **mokapotene** wa sehlopha sa rakbi sa Afrika Borwa seo se bitšwago, di Springboks.

Peleng o be a se a tuma. O belegetšwe motsaneng wa magaeng go la Kapa Bohlabela. Mma'gwe o be a sa kgone go mo hlokomela gomme o ile a mo iša toropong (Qhebeba) gore a ye go dula le koko wa gagwe.

Koko wa gagwe o be a dula ka gare ga ntlo ya dikamora tše pedi. O be a sa gole tšhelete e ntši efela o be a rata Siya ebile a mo hlokomela. Ka dinako tše dingwe o be a swarwa ke tlala gomme ka dinako tše dingwe o be a tsoga a thapile ka ge tlhaka ya ntlo e be e dutla, efela Siya o ile a gola ya ba mošemane wo maatla wa go rata sekolo le go kitima. Sekolong yena le mogwera wa gagwe ba be ba fela ba kitima dikilometara tše 5 ka letšatši go itšhudulla. Ka letšatši le lengwe o ile a bona sehlopha sa banna se kitima. Ka moka ba be ba apere diaparo tša dipapadi. Mogwera wa gagwe o ile a mmošša gore ke maloko a sehlopha sa rakbi seo se bitšwago African Bombers.

Siya o ile a nyaka go tseba ka ga papadi ye ya go bitšwa rakbi. O ile a thoma go ya go bogela sehlopha ge se itlwaetša gomme a ithuta ka ga papadi. Tata'gwe o be a ile a raloka rakbi gomme o ile a mo ruta melao. Ge banna ba le gare ba itlwaetša yena o be a thuša sehlopha ka go lata kgwele. Ka nako e nngwe o be a raga kgwele ya rakbi.

Ka letšatši le lengwe go be go na le **thonamente** ya rakbi sekolong. Dikolo ka moka tša Gqberha di tšere karolo gammogo le sa bo Siya. Sehlopha sa bo Siya se ile sa palelwa ke go thopa papadi ya mathomo efela Siya o ile a hlohleletša bašemane gore ba leke ka maatla gomme ba thopa dipapadi tše dingwe. Barutiši go tšwa dikolong tše dingwe ba ile ba bona ka tsela e botse yeo Siya a ralokilego ka gona gomme sekolo se sengwe, Grey High School se ile sa mo fa pasari ya rakbi.

Siya o ile a tloga gae a ya go **dula** sekolong. O re o be a rata ka tsela yeo go bego go na le lenaneo letšatši ka letšatši sekolong le gore go be go phela go na le dijo tša go lekana. O ile a dira segwera le bašemane ba bangwe sekolong a tšwela pele le go raloka rakbi. Ka ngwaga wa gagwe wa mafelelo sekolong, o ile a dirwa mokapotene wa sehlopha sa sekolo gomme a kgethwa go ralokela sehlopha sa dikolo tša Profense ya Bohlabela.

Ka morago ga go fetša sekolo, Siya o ile a **kgethwa** go ralokela sehlopha sa rakbi sa Profense ya Bodikela go la Kapa. O ile a hudugela Kapa gomme a thoma go raloka rakbi nako e tletšego. E be e le mošomo wa gagwe wa mathomo. Ka pejana o ile a kgethwa go ralokela sehlopha sa Afrika Borwa sa Springboks. Ka morago ga mengwaga e mebedi o ile a kgethwa go ba mokapotene wa sehlopha. E be e le mokapotene ge Afrika Borwa e thopa **Mogopo wa Lefase wa Rakbi**. Toro ya gagwe e be e phethagetše.

MOŠUPOLOGO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Ditaba

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na o na le ditaba tša go kgethega? Na o dirileng mafelelong a beke?
- **Ka Bobedi:** Botša mogwera wa gago ditaba tša gago. Arabanang gabotse.

• Abelana:

- Barutwana ba mmalwa ba abelana ditaba le phaphoši.
- Netefatša gore barutwana ka moka ba hwetša sebaka sa go abela ditaba mo kotareng ye nngwe le ye nngwe.
- Rekhotla tšeo o di lemogago ka pukung ya gago.

Lokišetša barutwana go ya sekolong go sa šetše beke (gore ba tle le eng, ditiragalo tša go kgethega, bj.bj.).

DITLHAKA

Poeletšo ya Mphato 2

- Lemoga phapano magareng ga medumo ye mebedi.
- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya medumo ye e rutilwego ka go Mphato 3.
- Barutwana ba tlatša matlakala a PMM.
- Lekola le go swaya mmogo

LETL 13

10 mets

LETŠATŠI-KWEDI

ny		
n	nonyana	namune
q		
senyane	nama	nyanya
na-me-la	nya-ra-ga	na-ga

Manyane o bona dinaledi tše senyane tše nyanya.

BEKE 2 • MOŠUPOLOGO • 13

MONGWALO

Mothikitho *i, ii*

- Latela tshepedišo ya thuto ya Mongwalo go letlakala 9.

LETL 12

10 mets

Mongwalo

x	i	ii	iii	iiii	iiiii
x	ii	iii	iiii	iiiii	iiiiiii
x	t	tt	ttt	tttt	ttttt
x	it	itt	ittt	itttt	ittttt
x	ti	tti	ttti	ttttt	tttttt
x	iti	itit	ititi	ititi	ititit
x	tii	tiit	tiiti	tiiti	tiiti

12 • BEKE 2

GO BALA

Morutiši o balela godimo

PM

LETL 29

15 mets

Pele ga Go Bala

- Na o kile wa kwa ka mang wa go ralokela naga ya rena papadi ye itšego. Na o be a raloka papadi efe?
- Lebelela seswantšho ka gare ga PMM letlakala 6. Na ke mang yo? O raloka papadi efe?

• Botša barutwana ka bohlokwa

bja go theeletša: Theeletša kanegelo ya Siya Kolisi o kwe gore go tlile bjang gore a be le bokgoni go papadi ya gagwe.

Balela barutwana kanegelo

Ka morago ga Go Bala

- Na se ke kanegelo ya nnete? O tseba bjang?
- Na ke eng seo o se ratago kudu ka kanegelo ye?

EFAL

15 mets

- Ruta thuto ya go lenaneo la EFAL.

GO ŠOMA O NNOŠI

Ditokišetšo

- Hlaloša tlwaetšo le tshepedišo ya go dira Go Šoma o Nnoši (lebelela letlakala 15).
- Balang mafoko bjale ka **mošongwana wa phapoši ka moka**.
- Laetša go bala ka setu. Sepela-sepela o thuše barutwana ge ba itlwaetša go dira se.

- Ahlaahla seo se dirwago ge o kopana le lentšu leo o sa le tsebege (lebelela letlakala 15).

Go Šoma o Nnoši

- Barutwana ba bala mafoko gape.
- Araba dipotšišo.

Ge barutwana ba šoma ba nnoši, dira ditekolo tša bonoši tša EGRA.

LETL 14
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Bala mafoko

Lebo o ja apola.

Malose o bala puku.

Koko o roka roka ya mebalabala.

Nare o loga meriri.

Ke mang yo a rokago roka?

14 - BEKE 2 - MOŠUPOLOGO

TSEBO YA GO THOMA

Go gola

Tsebo ya Pele

- Na ke eng se o ka se dirago gona bjale seo o bego o sa kgone go se dira ge o be o le ngwana?

Go Bala Mmogo

- Bala sengwalwa sa PMM le barutwana.

Tsebo ye Mpsa

- Bolela ka bana le digotlane bao barutwana ba ba tsebago. Na ba kgona go dira eng? Na ke eng tšeo ba sa hlokago go ithuta go di dira? Na re ka ba thuša bjang?

Go Ngwala

- Barutwana ba feleletša mafoko a PMM.

LETL 15
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Go gola

Lesea
Bana ba banyane leba ba hloka go fepiwa, go hlapšwa, rufutšwa le go ratwa.

Ngwana
Bana ba kgona go mwa ka lebotšelo ka morago ba mwa ka komiki. Ba ithuta go kgakolaga, ba dula ka morago ba abula.

Segotlane
Digotlane di kgona go sepele, go bolala morutu o mangwe, go fupisa dila le go tsewa lelapa.

Ngwana wa kheretše
Ngwana wa kheretše o kgona go kama, go ralela le bana ba bangwe, go botšiša le go araba dipotšišo.

Ngwana wa go ya sekolong
Bana ba sekola ba kgona go ikapela dipara le go itshetša go ya sekolong. Sekolong ba ithuta go bala, go ngwala le go bala.

Ngwala ka go ngwana yo mmanyane yo o mo tsebago.
Ke tseba _____ (ngwana, segotlane, tjiki)
yo ba raga le _____ (leina)
Yena o kgona go _____

BEKE 2 - MOŠUPOLOGO - 15

BOKGABO BJA GO BONWA

Methaladi le dibopego

Ruta methaladi

- Mothaladi o kopantšha dintlha tše pedi.
- Ruta barutwana go opela košana o laetša ka matsogo ka pele ga kgara: ka go rapama, ka tsepamo, go putlaganya, bapetšego.

Mošongwana wa PMM

- Na o bona methaladi ya mohuta mang letlakaleng? Bala tlotlontšu.
- Ka kherayone, latišiša godimo ga mothaladi wa go tatagana, ka go rapama, mothaladi wa go kgopama.

- Ka Bobedi: laetša o fe leina la sebopego seo o se latišišitšego.

Ruta ka ga dibopego

- Sebopego ke sekgoba seo se dikilwego ke methaladi.
- Ka Bobedi: šielanang le dire dibopego mo moyeng ka menwana. Na mogwera wa gago a ka go botša sebopego sa gago? Tlaleletša modumo go sebopego sa gago.
- Ruta phapano magareng ga dibopego tša tšeometri le dibolang goba tša tlhago.
- Latišiša sebopego sa dibolang go letlakala la PMM.

LETL 16
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Methaladi le dibopego

Latišiša methaladi wa go raragana, wa go rapama, methaladi wa go kgopama

[rapama] [tsepamo] [kgopama] [raragana] [mangakanyaka]

16 - BEKE 2 - MOŠUPOLOGO

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

30 mets

LABOBEDI

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Bjaneng bja ka

15 mets

Kahlaahlo ya phapoši

- Na o tseba se sengwe sa dilo tše: O be o na le mengwaga e mekae ge o thoma go sepela? O boletše lentšu lefe la mathomo? Ke mang a bego a go hlokomela ge o be o le segotlane?
- Na o ka hwetša dikarabo kae?

Tsebiša selo sa gago sa kgale

- Laetša barutwana selo sa gago sa kgale, mohlala, lepai, mpopi, puku, bj.bj..
- Bolela gore ke eng; o se šomišitše neng le gore ke ka lebaka la eng se le bohlokwa go wena.
- Hlalošetša barutwana gore le bona ba tla kgetha selo sa bona sa kgale. Ba tla 'bontšha le go bolela' ka nako ya Bokgabo bja Go Diragatša mo bekeng ye.

DITLHAKA

Poeletšo

- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya medumo ye e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

MONGWALO

Mothikitho *t, tt*

- Latela tshepedišo ya thuto ya mongwalo go letlakala 9.

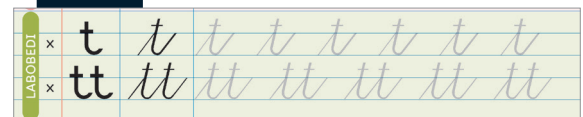
LETL 17
10 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Tlatho ka ditlhaka tseo di tlogethwego

1 mo ny adiwa	5 lesomese ne
2 mo adi	6 di amune
3 se ane	7 are
4 amile	8 akedi

BEKE 2 • LABOBEDI • 17

LETL 12
10 mets

GO BALA MMOGO

Kwešišo

Pele ga Go Bala

- Hloma tlwaetšo ya Go Bala Mmogo (lebelela letlakala 11).
- Bala hlogotaba: Na o gopola eng ka ga Siya Kolisi?

Go Bala Mmogo

- Bala kanegelo le barutwana.
- Ema o hlaloše mantšu a mangwe a mafa goba dikgopolo, mohlala, o šomiša diswantšho goba lehlalosešagotee.

Ka morago ga Go Bala

- Na o ratile seswantšho sefe kudu? Ka lebaka la eng? Na se laeditše eng?

LETL 6-11
15 mets

Kanegelo ya Siya Kolisi

Siyanthanda Kolisi ke mokopone wa sehlopha sa rakhi sa Afrika Barwa. E be e le mokopone ga Afrika Barwa a thopa Mogogo wa Lefase wa Rakhi ka 2019. Ye ke kanegelo ya bophelo tjo gogwe.

6 • BEKE 2

GO NGWALA

Kwešišo

Tsebiša mehuta ya dipotšišo

- Re swanetše go bala dipotšišo tša kwešišo ka tlhoko ka gore di re fa tshedimošo ka ga moo re swanetšego go lebelela dikarabo (lebelela letlakala 20)
 - Dipotšišo tša Nyaka o Hwetše:** Fetlolla sengwalwa go fihlela o hwetša karabo yeo e ngwadilwego letlakaleng. (Ge o fetlolla, o sepediša mahlo a gago ka lebelo letlakaleng goba matlakaleng go hwetša lentšu le itšego goba seswantšhong).

- Dipotšišo tša Bala o Nagane:** Bala sengwalwa ka moka o naganeng ka šedi go araba.
- Dipotšišo tša Ka Ke Nnoši:** Efa karabo ya gago o lebeletše seo o se tsebago goba o se naganago. O ka se hwetše karabo mo sengwalweng.

Ngwala

- Feleletša mošongwana wa PMM.

Lekola o be o phošolle.

LETL 18
15 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Kwešišo

Bala Kanegelo ya Siya Kolisi.

Bala o naganeng

- Na kanegelo ye e bolela ka mang?
- Na Siya Kolisi ke motho wa nnete? (Ee/Aawa)
- Na kanegelo ye ke ya diragatša tše nnete goba ya boikgopolo?

Nyaka o hwetše

- Na sehlopha sa rakhi sa Afrika Barwa se bitšwa eng?
- Na Siya o tsene dikalo tše kae?
- Siya o thomile neng go ralokela Afrika Barwa rakhi

18 • BEKE 2 • LABOBEDI

TEKOLO YA KA FASE LE GO ŠOMA O NNOŠI

Ditokišetšo

- Gopotša barutwana ka tlwaelo le tshepedišo ya Go Šoma o Nnoši (lebelela letlakala 15).
- Bala sengwalwa sa Mokhirikhethe – Themba Bavuma bjale ka mošongwana wa **phapoši ka moka**.
- Laetša go bala ka setu. Sepela-sepela o thuša barutwana ge ba itlwaetša go dira se.

- Ahlaahla seo o se dirago ge o kopana le lentšu leo o sa le tsebe go (lebelela letlakala 15).

Go Šoma o Nnoši

- Barutwana ba bala Mokhirikhethe – Themba Bavuma gape.
- Araba dipotšišo.

Ge barutwana ba šoma ba nnoši, dira ditekolo tša bonoši tša EGRA.

LETL 19
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Mokhirikhethe- Themba Bavuma

Themba Bavuma a beletšwe go la Kapa ka 1990. O ithutile go raleka khirikhetha sekolong. O ile o tšaba balogani go papadi ye. Ge a no le mengwaga e 24, o ile o kgathwa go raleka Afrika Barwa khirikhetha.

Bala o nagane
Na ye ke konegelo ya nnete?

Nyaka o hwetše
Na Temba a beletšwe kae?

BEKE 2 - LABOBEDI - 19

TSEBO YA GO THOMA

Na ba kgona go dira eng?

Tsebo ya Pele

- Na o ithutile eng go sengwalwa sa maabane? (*Ge re gola re ithuta bokgoni le ditsebo tše mpsha*).
- Na ke bokgoni bofe bjo o nyakago go tlo ithuta bjona ge o gola? (*mohlala, go otlela*). Thekga le go hlohleletša barutwana go ba le dipihlelelo.

Bala o ahlaahle

- Boeletša gore tafola e šoma bjang, bjale ka, bala dihlogo-taba tšeo di lego godimo ga dikholomo le mantšu ao a lego tlase ka thoko.

- Hlaloša mošongwana
- Gatelela gore ge re gola re kgona go ithuta mabokgoni a mafa gomme ke ka fao re ithutago go dira dilo tše mpsha sekolong le gae.

Ngwala

- Barutwana ba šoma ka bobedi go tšea sephetho sa gore ba tlo swaya lepokisi lefe go mengwaga e mengwe le e mengwe ba šomiša mabokgoni a go fahlela le go kwagala.

LETL 20
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Na ba ka dira eng?

Swaya tšeo re ka kgona go di dira ka mengwaga go go fapafapana.

	Bala	Nwa	Kitima	Go ja	Tlotlola	Go otlela koloi	Ngwala	Go namela mehlare
Bala								
Nwa								
Kitima								
Go ja								
Tlotlola								
Go otlela koloi								
Ngwala								
Go namela mehlare								

20 - BEKE 2 - LABOBEDI

BOKGABO BJA GO BONWA

Thala methaladi

Tsebo ya pele

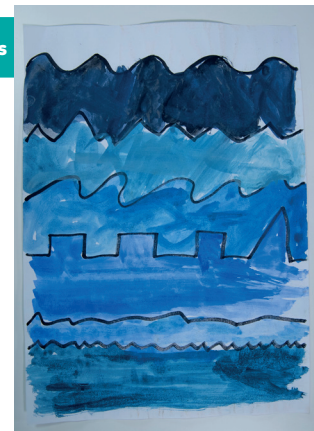
- Bušetšang ditiro tša mogobelo: Go rapama, go putla, go tsepama, go lebana

Mošongwana (phentshele pampiring)

- Efa ditaelo tša go swana go tše, e tee ka nako
 - Thala mothalo go putlaganya letlakala go laetša boitšhikinyo bja tšhošwane e gogoba go putlaganya letlakala/mmutla o fofa/ntšhu e fofa, kgopa e sepela, e šia mogoga wa sephara wa silibere morago.
 - Thala mothlaladi go hlagaša maikutlo a go befelwa/go gakanega/go thaba.
 - Thala mothlaladi o gatelela kudu/ga boleta/ka mathoko a phentshele.

Di boloke gore o tle o feleletše beke ye e tlogo.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Setešene sa mošongwana

- Latela tshepedišo ya ditešene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

25 mets

LABORARO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Nolofatša

Morago mo bekeng, barutwana ba tla dira ditšweletšo ka ga 'Sedirišwa sa ka sa kgale'.

Bontšha

Bontšha gomme o tlogele barutwana ba bontšhe mabokgoni a bona a go tšweletša:

- Ema o sa šikinyege
- Lebelela phapoši
- Dumediša phapoši o itsebiše: *Thobela/dumelang, leina la ka ke ...*

Bokgoni bja go tšweletša

15 mets

- Bolela seo o tla go bolela ka sona: *Ke tla bolela ka sedirišwa sa ka sa kgale*.
- Laetša sedirišwa seo o tla go bolela ka sona: *Le ke lepai la ka. Le tla bona ...*
- Hlaloša gore ke ka lebaka la eng se le bohlokwa. *Le behlokwa go nna ka gore ...*
- Ka morago, leboga phapoši ge e go theeditše: *Ke leboga ge le ntheeditše*.

Akaretša

DITLHAKA

Boeletša medumo n le ny

- Bapetša medumo ye mebedi ya go gakantšha ga bonolo.
- Barutwana ba tlatša matlakala a PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

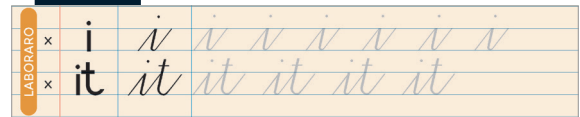
MONGWALO

Mothikito *i, it*

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LETL 12

10 mets

GO BALA MMOGO

Tlotlontšu

Mantšu a tlotlontšu

- Laetša o be o bale mantšu a tlotlontšu a beke letlapeng goba go dikaratamantšu.

mokapotene	Mogopo wa Lefase	thonamente	pasari	sekolo sa borobalelo
------------	------------------	------------	--------	----------------------

Go Bala Mmogo

- Bala sengwalwa gape le barutwana.
- **Go nyaka lentšu:** Ge o bala barutwana ba lemoga mantšu a tlotlontšu ka go sengwalwa sa PMM. Ba a thalela goba go a direla sediko.
- Ahlaahla tlhalošo ya lentšu le lengwe le le lengwe go ya ka kanegelo.

Barutwana ba hlopha dikaratamantšu go ya ka tatelano ya ditlhaka.

LETL 6-11

15 mets

MONGWALO

Tlotlontšu

Bomolomo

- Dira mešongwana ya ka gare ga PMM ya bomolomo.

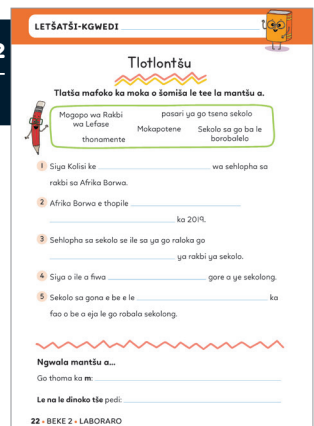
Ngwala

- Feleletša mešongwana ya ka go PMM. Lekola o swaye.
- Barutwana ba kopolla mantšu a mahlano a dikaratamantšu ka Dipukuntšung tša Bona.

Bontšha tlotlontšu ya dikaratamantšu go Leboto la Mantšu.

LETL 22

15 mets

TEKOLO YA FASE LE GO ŠOMA O NNOŠI

Ditokišetšo

- Kgopela barutwana go gopola tlwaelo le tshepedišo ya Go Šoma o Nnoši (lebelela letlakala 15).

Go Šoma o Nnoši

- Barutwana ba bala *Amanda Dlamini* – moraloka kgwele ya maoto.
- Araba dipotšišo.

Ge barutwana ba šoma ba nnoši, dira tekolo ya bonoši ya EGRA.

LETL 23
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Ka nna

Tsebo ya Pele

- Na mohola wa diforomo ke eng le gore ke ka lebaka la eng di swanetše go tlatšwa ka tsela ya maleba? (go fetola dikolo, pasa, phasepoto, ka sepetlele, go dira kgopelo ya pasari, le tše dingwe bj.bj).

Bala o be o ahlaahle

- Bala foromo ka molomo. Barutwana ba araba dipotšišo ka bomolomo.
- Na o ka hwetša kae tshedimošo yeo o e hlokago ge o sa e tsebe?

Mošongwana

- Hlaloša gore re šomiša go gatiša (e sego wa mothikitho) ra ba ra ngwala gabotse ge re tlatša diforomo.
- Barutwana ba feleletša mošomo wa ka go PMM.
- Ba ya go botšiša dikarabo tša dipotšišo tšeo ba sa di tsebe kua gae.

LETL 24
30 mets

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Dilo tša bjaneng bja ka

30 mets

Pele

- Bolela ka maitshwaro a go amogelela a batšweletši le batheeletši.
- Hlaloša gore yo mongwe le yo mongwe o tlo ba le monyetla matšatšing a mmalwa ao a latelago.
- Hlaloša gore morutwana yo mongwe le yo mongwe o na le metsotso e mebedi ya go bolela.

Ditšweletšo

- Barutwana ba tšweletša sedirišwa sa bonnyaneng bja bona (se se tsebišitšwe ka Labobedi). Ba ka hlaloša sedirišwa goba ba se laetša. Ba bolela gore ke eng, seo

ba gopolago ka sona le gore se bohlokwa bjang go bona.

- Ba emiša ka tlhompho ka morago ga metsotso e 2-2.5.
- Leboga barutwana ka morago ga tšweletšo ye nngwe le ye nngwe.

Ka morago ga ditlhaģišo tša letšatši

- Tšea metsotso e 5 go hlohleletša phapoši go fa dipoelo tše kopana tše botse ka 1) Seo se boletšwego (diteng), goba 2) ka tsela yeo morutwana a se boletšwego (mabokgoni a a tšweletšo) le 3) sedirišwa ka bo sona le gore se kgahliša ka bjang.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

LABONE

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Bokgoni bja go tšweletša

15 mets

Boeletša Mabokgoni a Tšweletšo. Lebelela ditšweletšo tša letšatši la pele go Bokgabo bja Go Diragatša.

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Na o ratile tšweletšo efe?
- **Ka Bobedi:** Botša mogwera wa gago.
- **Abelana** le phapoši.
- Šomiša puku ya gago go rekhota ditemogo.

DITLHAKA

Feleleletša mafoko

LETL 25

10 mets

- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya medumo ye e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

LETŠATŠI-KGWEDI

Šomiša mantšu go feleletša mafoko.

dinamune nama hlagola
hlapi mongadi namane

1 Mma o rekile dinamune.

2 o binela mongadiwa.

3 Malome o rata go ja hlapi.

4 Mma o ka tšhemong.

5 Kgama ya gešo e na le nama.

6 Koko o apha ya nku.

BEKE 2 • LABONE • 25

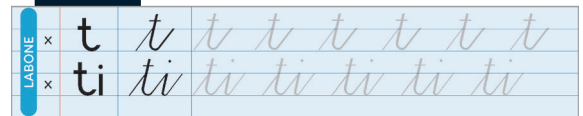
MONGWALO

Mothikitho *t, ti*

LETL 12

10 mets

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA KA BOBEDI

Polelo

15 mets

Tsebiša lefoko

- Ngwala lefoko letlapeng.
- Bala lefoko le barutwana ka go nanya.
- Barutwana ba hwetša lefoko go sengwalwa sa letlakala 7.
- Ba thalela le go laetša lefoko.

Šoma ka lefoko. Laetša

- lentšu leo le re botšago gore lefoko le le bolela ka **mang** (Siya).

- **nomoro le mantšu** ao a re botšago letšatši leo Siya a belegwego ka lona.
- mantšu ao a re botšago gore Siya o belegetšwe **kae**.
- mantšu ao a thomago ka ditlhakakgolo. Ke ka lebaka la eng mantšu a thoma ka tsela yeo?
- lentšu /karolo ya lentšu yeo e re botšago gore selo se diregile kgale (belegwe).

Siya o belegwe ka 16 June go la Kapa Bohlabela.

GO NGWALA

Polelo

LETL 26

15 mets

Ngwala

- Bopang lefoko mmogo ka bomolomo.
- Bontšha tsela ya go šomiša lefoko bjale ka paterone. Mohlala: *Malose o belegwe ka 10 Setemere go la Kapa Bodikela.*
- Šupa khalentara ya phapoši go yo lebelela mopeleto wa dikgwedi.
- Tlatša letlakala ka go PMM.

Balela mogwera wa gago lefoko la gago gomme o lekole sebopego sa lefoko.

LETŠATŠI-KGWEDI

Polelo

Bopa lefoko ka mantšu a go hlakahlakana.

Bohlabela go la Siya Kapa belegwe o 16 June ka

Ngwala mafoko a gago.

1 Ke belegetšwe

2 Mogwera wa ka o belegetšwe

3

26 • BEKE 2 • LABONE

TEKOLO YA FASE LE GO ŠOMA O NNOŠI

Ditokišetšo

- Kgopela barutwana go gopola tlwaelo le tshepedišo ya Go Šoma o Nnoši (lebelela letlakala 15).

Go Šoma Nnoši

- Barutwana ba bala *Caster Semenya-ramabelo*
- Araba dipotšišo.

Ge barutwana ba šoma ba nnoši, dira ditekolo tša bonoši tša EGRA.

LETL 27
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDE

Ramabelo- Caster Semenya

Caster Semenya o beletšwele Limpopo. Ge a tsema sešulo se phagamega o le a dira tša mabalo. O be a phela a thapa lebele la dimitha tše 800. O le go Dipapadi tša Olimpiki tše pedi. O thapile Afrika Borwa dimentele tša gauta go dipapadi tša gona ka moka.

Nyaka o hwetše
Na Caster Semenya o thapile dimentele tše kae?

Ka Bonafu
Hlalosa gore Dipapadi tša Olimpiki ke eng?

BEKE 2 - LABONE - 27

TSEBO YA GO THOMA

Tshekatsheko ya kgopolo

30 mets

Ahlaahla

- **Go Gola:** Na re gotše bjang mo mebeleng?
- **Mabokgoni:** Ke eng seo re kgonago go se dira ga bjale seo re bego re sa kgone go se dira ge re sa le ba bannyane? Ke mabokgoni a fe ao o holofetšego go ithuta wona?
- **Dihistori tša rena:** Na o ithutile eng ka histori ya gago? Bjang? Na o ithutile eng ka histori ya morutwana yo mongwe.
- **Diforomo:** Na o hloka go tlatša diforomo neng?

Tshelela go Seisemane: letšatši la matswalo, ngwaga, aterese

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Selo sa go tloga bjaneng bjaka

30 mets

Ditšweletšo

- Tšwela pele ka ditšweletšo.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

LABOHLANO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Tshekatsheko ya beke

15 mets

Nagana-Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na o ratile eng kudu mo mebekeng ye? Na go bile le selo seo se go nyamišitšego?
- **Bobedi:** Abelana le mogwera wa gago.
- **Abelana:** Na re ka ba setšhaba sa lethabo le go ithuta bjang?

DITLHAKA

Go Bala Mantšu ga go beelwa nako

LETL 28

10 mets

- Latela tshepedišo ya dithuto tša go bala mantšu ga go beelwa nako go letlakala 8.

LETŠATŠI-KGWEDI

Go Bala Mantšu ga go Beelwa Nako

Bala matsotso e tee.

nyaka	mahlare	monyako	monyadi	monyadiwa
lenyalo	hlala	banyadi	hlame	nakana
hlapa	hlakantšha	hlala	monyalo	mohomphagi
monyanya	banyadiwa	nyama	lenaba	tlou
senotelo	nyakisa	hlahlorega	lehlabula	nana
sehlare	mahlare	lenyato	hlalaba	mahlakore
hlakadisa	nyakisa	hlakalela	lenyato	hlapile
naga	hlapi	hlaga	dihlong	sehlapha
namela	hlapi	hlaba	hlaphalla	nyala
tlabaga	hlalela	senyane	hlala	nyanya

Maputso wa godimo, mantšu: _____

28 • BEKE 2 • LABOHLANO

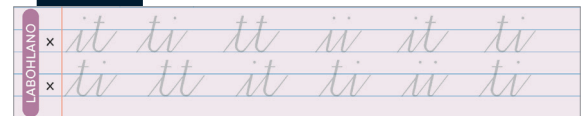
MONGWALO

Poeletšo

LETL 12

10 mets

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA

Tshekatsheko ya Go Šoma o Nnoši

15 mets

Bala o arabe dipotšišo

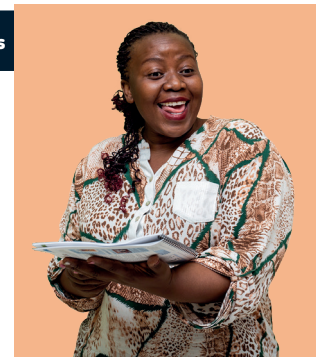
- Balela phapoši dingwalwa tša GŠN A–E godimo. Barutwana ba latela ka dipukung tša bona.
- Ka morago ga sengwalwa se sengwe le se sengwe, bala potšišo/dipotšišo. Go sengwalwa sa A–D efa dikarabo, barutwana ba swaya ba nnoši.

Ahlaahla sengwalwa

- Na o ratile sengwawa sefe go fetiša? Ka lebaka la eng?
- Na go na le dintlha tše difsa tšeo o ithutilego tšona? Mantšu a mafa?

Go Swaya

- Ngwala ditlhakapele fela. Hlokomela gore ke mang a sa kgonego go bala le go araba dipotšišo.

GO NGWALA O NNOŠI

Ngwala ka ga wena

15 mets

- Barutwana ba ngwala temana ya mafoko a mabedi goba go feta.
- Hlaloša tshepedišo ya 'go leka' go ngwala o nnoši le mopeleto.
- E bang le kahlaahlo e kopana ya pele ga go ngwala ka ga seo barutwana ba ka ngwalago ka ga sona.
- Hlaloša: Mafoko 'a go feta' mo temaneng.
- **Lebelela:** Dikgopolo tša go kgahliša.

Ge ke sa le yo monnyane

Ke belegwe ka ... (letšatši-kgwedi).
Ge ke be ke sa le yo monnyane, ke be ke dula ... (lefelu).
... wa ka o be a ntlhokomela.
Ke be ke rata ...

TEKOLO YA FASE LE GO ŠOMA O NNOŠI

Ditokišetšo

- Botšiša barutwana go ikgotšša tlwaelo le tshepedišo ya Go Šoma o Nnoši (lebelela letlakala 15).

Go Šoma o Nnoši

- Barutwana ba bala *Wayde van Niekerk-ramabelo*.
- Araba dipotšišo.

Ge barutwana ba šoma ba nnoši, dira ditekolo tša bonoši tša EGRA.

LETL 29
30 mets

LETŠATSI-KWEDI

Ramabelo- Wayde van Niekerk

Wayde van Niekerk o beletse go la Kapa Botlakala ka 1982, ke o le sešolog o be o nna tša mabalo le raki. O be o kitima mabalo o dimatara tše 200 sešolog sa gagwe seo se phapaganele o phela a thaga, ke o na le mangwaga ya 20 o le a fapagela go mabalo a dimatara tše 400. Ka 2016 o le a raba Rabatara ya Letšara a thaga mabalo wa gauta go Dipapadi tša Diolimpiki.

Nyaka o hwetše
Na ke mabalo a bakgole bja bokanang ao Wayde van Niekerk a lego a o kitima? _____ le _____

Ka Bonali
Ela lema la ramabelo ya mangwe wa Afrika Borwa go a lego a thaga mabalo wa gauta.

BEKE 2 - LABOHLANO - 29

TSEBO YA GO THOMA

Puku ya mošomo ya DBE Nako

Go lekola le dipolelo

- Lebelelang matlakala a Puku ya mošomo ya DBE a beke ya go feta mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

Feleletša matlakala a Puku ya mošomo a DBE

- Puku ya mošomo ya Mabokgoni a Bophelo matlakala 2 le 3.
- Puku ya mošomo ya Leleme la Gae 1 matlakala 11 le 12.

30 mets

Mphato wa 3

Mabokgoni a Bophelo ka SEPEDI
Puku ya 1
Katara ya 1 & 2

SEPEDI LELEME LA GAE
Puku ya 1
Katara ya 1 & 2

basic education
Department of Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Botšhidullo go letlakala 25.

TSHEKATSHEKO YA MORUTIŠI YA BEKE KA BEKE

Bekeng ye, ke:

- tšere diPMM, dipuku tša Mongwalo le Go Ngwala gomme ka fa ditshwayotshwayo ka Go Ngwala.
- lekotše le go phošolla mošomo le go lemoga moo barutwana ba sa nyakago thušo goba barutwana ba bangwe bao ba nyakago thušo kudu
- lebeletše gape Kakaretšo ya Beke le go lemoga thuto yeo ke paletšwego ke go e fetša
- lahletše mahlo ka go puku ya ka ya dinoutse ka ba ka lemoga barutwana bao ba hlokago nako ya

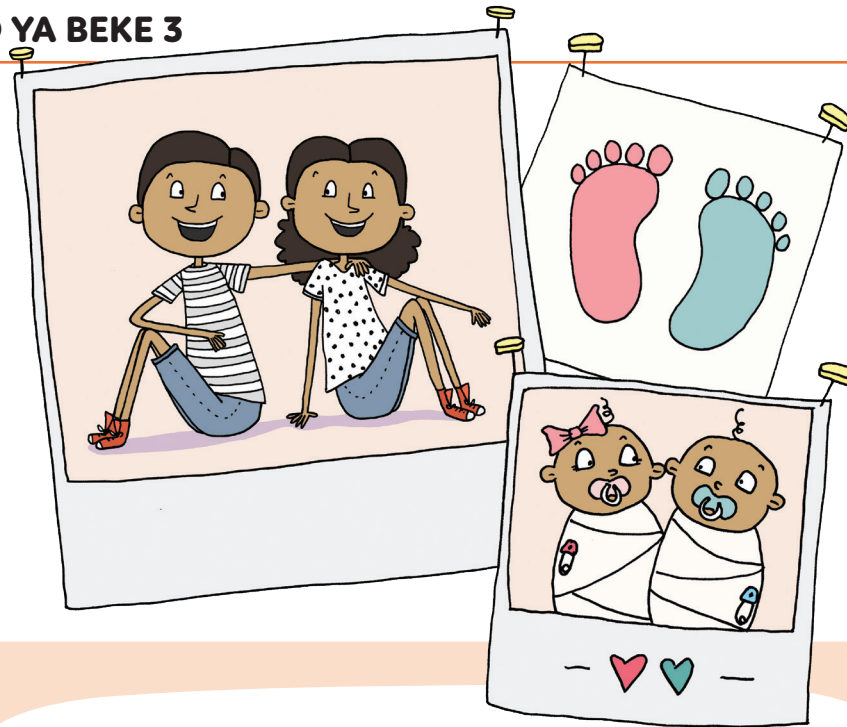
thuto ya tlaleletšo ya ka o tee ka o tee goba ya go itlwaetša go bala o nnoši le nna

Ke beetše nako bekeng ye e tlogo go:

- go dira dipolelo tša phapoši tša tlaleletšo goba go ba fa dipolelo tšeo di hlokegago
- go ruta morutwana a nnoši, o tee ka o tee, mohlala, ge phapoši e le gare e dira mešomo e mengwe goba mesong.

Ke lebeletše tšeo di latelago bekeng ye e tlogo go netefatša gore ke itokišeditše le go ba le tšohle tšeo ke di hlokago go thoma beke.

KAKARETŠO YA BEKE 3

Ka nna

DINEPO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Bala ka methalonako ya batho ba lekala la tša boithabišo.
- Bapetša le go fapantšha mothalonako wa bana ba batho le ba diphoofolo.
- Hlama le go khalaria sethalwa sa mothamedi wa bona/tšona ka mebala ya meriti ya botlalerata.
- Theeletša le go šikinyega goba go binela mehuta ya go fapana ya mmimo.
- Ngwala mafoko ka lebaka leo le fetilego.
- Gatelela kgopolo ya gore potšišo ya kwešišo e tla go thuša go tseba gore o lebelela karabo kae.
- Ngwala mothalonako wa bona.

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

Litheresi	mokapotene	Mogopo wa Lefase	thonamente	pasari	sekolo sa borobalelo
Mabokgoni a Bophelo	kgolo	histori	mabokgoni		
	growth	history	skills		

Lefoko

Siya Kolisi o belegwe ka 16 June go la Kapa Bohlabela.

DIDIRIŠWA

- Pampiri le pente goba dikherayone go dira mošongwana wa Bokgabo bja Go Bonwa
- Diripana tše tharo tša mehuta ya go fapana ya mmimo yeo le tlo go e binela
- Didirišwa tšeo di hlokegago tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo yeo e kgethilwego.

TEKOLO

Tekolo ya fase: Šomiša EGRA goba Beke 1 PMM letlakala 2–4 (Mošupologo- Labohlano, ka Bonoši)

Tšea o swaye: Go Ngwala o Nnoši (Mothalonako, Labohlano); mošomo wa Tlotlontšu le Polelo (Laboraro); Mongwalo (Labohlano)

Ya go se be ya Semmušo: Piletšo (Labohlano); go itlwaetša Thelelo (Labone)

Pretty Yende

Morutiši o bala kanegelo ye ka Mošupologo (lebelela PM letlakala 15).

Pretty Yende o belegwe ka 6 Matšhe profentseng ya Mpumalanga, kgauswi le Eswatini. Ke ngwana wa mathomo ka lapeng la gabo gomme go tloga e sa le ngwana o be a rata mmimo. Sontaga se sengwe le se sengwe ge ba be ba sepela go ya kerekeng, koko wa gagwe o be a mo ruta difela.

Ge Pretty a gola o ile a ba moetapele wa bafsa ka kerekeng. O be a fela a opela a nnoši goba a etela pele ge go opelwa ka kerekeng gomme a ba a thoma go opelela babogedi. O be a šoma ka maatla ka sekolong gomme ge a le sekolong se se phagamego o ile a kgetha gore o tla ithutela thuto ya accountancy. Mmagwe e be e le morutiši gomme a hlohleletša Pretty le bana babo go ithuta. Tata'gwe o be a ikgantšha ka gore morwedi wa gagwe o šoma gabotse.

Pretty gape o be a rata go theeletša mmimo go seyaalemoya le thelebišene. Yena le bagwera ba gagwe ba be ba ithuta le go binela dikoša tše mpsha ge ba le mmogo. O ile a kwa koša yeo e fetotšego bophelo bja gagwe ka moka thelebišeneng. O be a lebeleletše papatšo ya British Airlines ge a ekwa *The Flower Duet*. O be a se a ka a kwa selo sa go swana le se peleng. O re go bile o kare o kwa selo se sengwe sa go tšwa go Modimo.

O ile a botšiša morutiši wa gagwe ka taba ye letšatši le le latelago sekolong. O ile a hlaloša gore ke opera. Opera ke mohuta wa mmimo wo o hwetšwago kudu Yuropa gomme ka nako yeo e be e se MaAfrika Borwa a mantši ao a bego a le diopedi tša opera. Efela Pretty o be a tseba gore ke seo a bego a nyaka go ithuta ge a godile. O be a na le mengwaga ye 16 fela, empa o be a šetše a tseba gore go na le mothomoso wa go opela opera ebile e le morutiši go la Yunibesithi ya Cape Town. O ile a mo founela a kgopela go ya gona gore a dire diteko le go ithuta go opela opera.

E ile ya ba mathomo a tše dintši go tloga moo. O ile a ithutela opera go la Kapa Bodikela gomme a thoma go thopa difoka tša diphadišano tša opera. O ile a ya go ithutela pele go la Italy, legae la opera. Go se go ye kae o a ile a thoma go kgopelwa go diragatša dikarolo tša go eta pele go diopera go la Italy, New York, London le Paris. Pretty ke yo mongwe wa diopedi tša opera tša go tsebega kudu lefaseng.

Na ke mang yo a bego a ka nagana gore koša e tee e ka hlola tše ka moka!

MOŠUPOLOGO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na o na le ditaba tša go kgethega? Na o dirileng mafelelong a beke?
- **Ka Bobedi:** Botša mogwera wa gago ditaba tša gago. Arabanang gabotse.
- **Abelana**
 - Barutwana ba mmalwa ba abelana ditaba le phapoši.

Ditaba

- Netefatša gore barutwana ka moka ba hwetša sebaka kotareng e nngwe le e nngwe.
- Rekhotla tšeo o di lemogago ka pukung ya gago.

Lokišetša barutwana beke pele ga sekolo (ba tle le eng, ditiragalo tša bohlokwa, bj.bj).

15 mets

DITLHAKA

Boeletša medumo

- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya medumo ye e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša matlakala a PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

LETL 31

10 mets

MONGWALO

Mothikitho *nv, ni*

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LETL 30

10 mets

GO BALA

Morutiši o balela Godimo

Pele ga Go Bala

- Na o tseba MaAfrika Borwa afe a lekala la boithabišo? Na ba dira eng?
- Laetša seswantšho sa Pretty Yende ka go PMM letlakala 36.
- Morero: Ge o theeditše kanegelo, šetša gore Pretty o be a na le mengwaga e mekae ge a kgetha gore o nyaka go ba seopedi sa opera.

Balela barutwana kanegelo

Ka morago ga Go Bala

- Lekola kwešišo: Na ke eng seo se hloleleditšego Pretty go ba seopedi sa opera?
- Na ke mang a ilego a kwa opera e opelwa? Na o e pshinne ka yona?
- Hwetša o raloke koša ya *The Flower Duet* go bona seo se kgahlilego Pretty Yende.

PM
LETL 41

15 mets

EFAL

- Ruta thutwana go tšwa lenaneong la EFAL.

15 mets

TEKOLO YA FASE LE GO ŠOMA O NNOŠI

Ditokišetšo

- Hlaloša tsela ya go ikgotšha tlwaelo le tshepedišo ya Go šoma o Nnoši (lebelela letlaka 15).

Go šoma o Nnoši

- Barutwana ba bala mafoko gape.
- Araba dipotšišo.

Ge barutwana ba šoma ba nnoši, dira ditekolo tša bonoši tša EGRA.

LETL 32
30 mets

LETSATŠI-KGWEDI

Bala mafoko

Tate o gama dikgomo.

Lira ke seopedi sa go tuma Afrika Borwa.

Rakgolo o namela karikana.

Basetsana ba hlapa ka nokeng.

Na rakgolo o namela eng?

32 • BEKE 3 • MOŠUPOLOGO

TSEBO YA GO THOMA

Mothalonako wa Siya Kolisi

Tsebo ya Pele

- Gopotšha barutwana gore re be re bolela ka dihistori tša rena.
- Botšiša: Na o ka laetša bjang tšeo di hlagilego bophelong bja gago ka **tatelano**. Ahlaahla ka go šomiša dinomoro, mantšu (la mathomo, la bobedi, bj.bj) le matšatši-kgwedi.

Tsebo ye Mpshe

- Tsela e tee ya go laetša nako ke ya go diriša mothalonako. Ke tsela ya go bea ditiragalo ka tatelano.

Go Ngwala Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.

LETL 33
30 mets

LETSATŠI-KGWEDI

Mothalonako wa Siya Kolisi

Mothalonako o re batla gore dila di diogetše nng ka tatelano ya mabala.

1991 O batlegile go la Kapa (Bathabale)

1998 O thomile sekolo (mengwaga e 6)

2003 Makapetene wa raki wa sekolo sa poramari (mengwaga e 12)

2004 O ile sekolong sa go ba le borabolelo (mengwaga e 13)

2004 Makapetene wa sehlopha sa sekolo sa se phokagamego sa Grey (mengwaga e 18)

2011 O hudugetše go la Kapa. A raloketše sehlopha sa raki sa Profense ya Bodiela.

2013 O kgethile go raloketše Afrika Borwa (Springbok)

2018 Makapetene wa diSpringbok

Mothalading o mongwe le o mongwe ngwala 1 goba 2 go laetša seo se diragetšego la mathoma goba la bobedi.

O ile sekolong sa go ba le borabolelo	Makapetene wa raki wa sekolo sa poramari
Raloketše Afrika Borwa	Makapetene wa diSpringbok
O raloketše Profense ya Bodiela	O raloketše Afrika Borwa

BEKE 3 • MOŠUPOLOGO • 33

BOKGABO BJA GO BONWA

Tsebo ya pele

- Na ke **mebala efe ya mathomo** ye meraro yeo o ka se e dirego ka go e hlakantšha le mebala e mengwe? (*khubedu, serolwana, talalerata*).

Ahlaahla

- Laetša mehuta ya go fapana ya mmala wo motalalera ka phapošing.
- Na o dira bjang mehuta ya go fapana ya mmala wo

Methaladi (tšwetšopele)

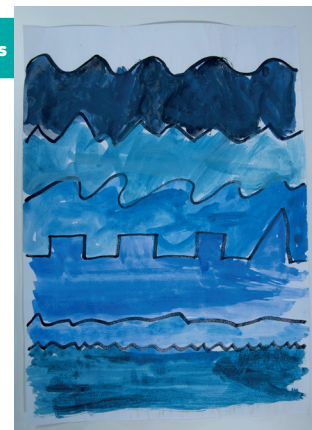
motalalerata? (*tšhela tšhweu, seripana se sennyane sa ntsho, dira pente e be meetse, bj.bj*).

Mošongwana (pente goba dikherayone)

- Tlatša magareng ga methaladi ya seswantšho sa gago ka mebala ya go fapana ya talalerata.

E boloke le tlo feleletša bekeng yeo e tlogo.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

30 mets

LABOBEDI

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Morethetho

- Rekhota diripana tše kopana tše 2–3 tša mehuta ya go fapafapana ya mmimo, mohlala, opera, wa setšo, wa sebjale-bjale.
- Raloka seripa se sengwe le se sengwe sa mmimo mola barutwana ba theeletša.
- Hlaloša gore ke mohuta ofe wa mmimo.
- Raloka se sengwe le se sengwe la bobedi. Barutwaba ba phaphatha diatla ba e ya le morethetho.

15 mets

DITLHAKA

Itlwaetše

- Dira temogo ya ka pela ya modumo wo o rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

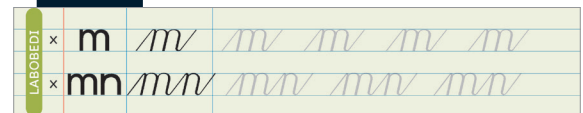
MONGWALO

Mothikitho *mv, mv*

- Latela tshepedišo ya dthuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LETL 30

10 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Ngwala mantšu ka tsela ya maleba.

- 1 lomekga kgamelo
- 2 gokgo
- 3 segala
- 4 foraga
- 5 gaka
- 6 lahloga
- 7 riperotese
- 8 kophiko

34 • BEKE 3 • LABOBEDI

GO BALA MMOGO

Thelelo

Go Bala Mmogo

- Bala matlakala a mangwe le a mangwe a mabedi a kanegelo le barutwana.
- Bontšha **thelelo le tlhagišo** (hlokomela maswaodikga, kwagatšo ya mantšu, go romela tlhalošo ka tlhagišo, go bala ka lebelo la maleba).

Go Bala ka Bobedi

- Barutwana ba šielana go bala letlakala, ba itlwaetša go bala ka thelelo le tlhagišo.
- Theeletša o be o fe ditshwayotshwayo ge o dutše o sepela-sepela.

LETL

6–11

15 mets

Sijamthanda Kolisi ke mokapote wa sehlopha sa rakhi sa Afrika Borwa. E be e le mokapote ge Afrika Borwa e thapa Mmoggo wa Letšise wa Rakhi ka 2014. Ye ke kanegelo ya bophelo tjo gagwe.

6 • BEKE 2

GO NGWALA

Kwešišo

Sekaseka mehuta ya dipotšišo

- Ka pejana sekaseka dipotšišo tša **Nyaka o Hwetše** le tša **Bonoši** (lebelela letlakala 20).

Bala o ahlaahle dipotšišo

- Hlaloša **go lahlela mahlo**: Hlaloša gore go dipotšišo tša **Nyaka o Hwetše**, ba boela morago ba lahlela mahlo go kanegelo (sepediša mahlo a gago ka pela godimo ga letlakala goba matlakala) go hwetša lentšu leo le itšego goba seswantšho.

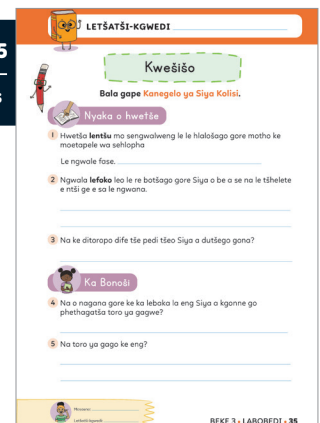
Ngwala

- Feleletša mošomo ka go PMM.

Lekola o be o phošolle

LETL 35

15 mets

BEKE 3 • LABOBEDI • 35

TEKOLO YA FASE LE GO ŠOMA O NNOŠI

Ditokišetšo

- Tšwela pele go thoma go lekola go bala o nnoši.

Go Šoma o Nnoši

- Barutwana ba bala ka *Pretty Yende-seopedi sa opera*.
- Araba dipotšišo

Ge barutwana ba šoma ba nnoši, dira ditekolo tša bonoši tša EGRA.

LETL 36
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Seopedi sa Opera - Pretty Yende

1985 O belegwe ka 6 Matšhe go la Mputumalanga

1997 (mengwaga ye 12) O ile a thoma go apela sehlopheng sa bafana sa lenke

2001 (mengwaga ye 16) O ile a kwa opera thelebiseng

2003 O ile a go Kapa go khutela opera

2005 O ile a go Italy. A thapa difaka tše dintši

2008 O ile a tuma. A dira kgatšho ya mmimo

Nyaka o hwetše

Na Pretty o beletšwe kae?

Ka Bonoši

Na o ile wa kwa mmimo wa opera? Kae?

36 • BEKE 3 • LABOBEDI

TSEBO YA GO THOMA

Tsepelela go go godiša bokgoni bja go bapetša le go fapantšha

Tsebo ya Pele

- Na o ile wa bona bana ba diphoofole dife? (ngwala letlapeng)
- Na ba be ba fapana bjang le bana ba batho?
- Na ke eng seo bana ba diphoofole ba ka se dirago seo ba batho ba sa se kgonego?

Bana ba batho le ba diphoofole

- Na bana ba batho ba kgona go dira eng seo ba diphoofole ba sa se kgonego?

Tsebo e Mpsa

- Bala methalonako wa bana ba ditlou le bana ba batho.
- Bapetša le go fapantšha:** Na ke eng ya go swana le ya go fapana?

Ngwala

- Barutwana ba feleletša mošongwana wa PMM.

LETL 37
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Bana ba diphoofole le ba batho

Bala methalonako ya.

Methalonako wa ngwana wa tlou	Methalonako wa ngwana wa batho
2 diiri	1 liri
3 diiri	2 diiri
4 diiri	3 diiri
1 kgwedi	1 kgwedi
Ngwaga 1	Ngwaga 1

Bapetša bana: Ngwala tlou goba matho.

- Na ke ngwana ope yo a sepelela pele?
- Na ke ngwana ope yo a thomago go nwa maswi pele?
- Na ke ngwana ope yo a kgonago go bona pele?

BEKE 3 • LABOBEDI • 37

BOKGABO BJA GO BONWA

Feleletša mošomo wa bokgabo

- Thala godimo ga methaladi ka khokhi e ntsho.

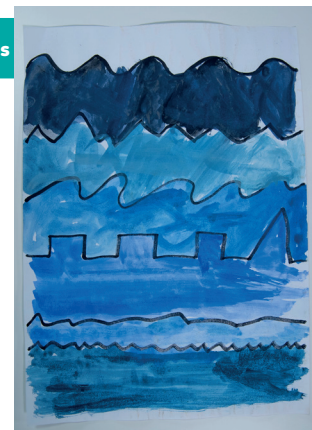
Ahlaahla

- Laetša bagwera bokgabo bja gago. Hlaloša mehuta ya go fapafapana ya methaladi go seswantšho sa gago.

Bontšha

Methaladi (tšwetšopele)

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

Diteišene tša mešongwana

25 mets

LABORARO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Morethetho

15 mets

Go phaphatha le go thulantšha diatla le mmele

- Thoma ka morethetho wa go phaphatha diatla. Phapoši ka moka e a dira. Fetola morethetho.
- Bjalo thulantšha mmele (go thwantšha menwana, go betha dirope, diatla fase)
- Ka Bobedi:** šielanang go rutana morethetho wa go phaphatha diatla
- Abelana:** Ka bobedi ba bangwe ba diragatša morethetho wa bona.

BOELETŠA

Medumo g le kg

- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya medumo ye e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

LETL 38

10 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

th h

thaba hulahupu

thaere hamola thipa

ho-mo-la thu-thu-pa se-thu-thu-thu

Ka Mokibelo Mathwale o rekile haraka ye batse kudu.

38 • BEKE 3 • LABORARO

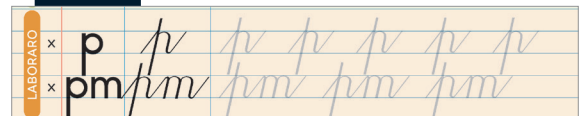
MONGWALO

Mothikitho *th, pm*

- Latela tshepedišo ya thuto ya go ngwala go letlakala 9.

LETL 30

10 mets

GO BALA MMOGO

Tlotlontšu le Polelo

15 mets

Boeletša o lekole mošomo wa beke ya go feta

Tlotlontšu (letlakala 22)

- Bala dikaratamantšu tša beke ya go feta: mokapotene Mogopo wa Lefase thonamente pasari sekolo sa borobalelo
- Barutwana ba a lekola le go phošolla mošongwana wa beke ye e fetilego ka go PMM.

Mošomo wa lefoko (letlakala 24)

- Ngwala lefoko la maleba letlapeng. Barutwana ba a lekola.
- Barutwana ba kaonafatša mafoko a bona ba šomiša kheraetheria ya go kaonafatša.

Bala Barutwana ba balela bagwera lefoko.

Na ke...

- Šomišitše maswaodikga?
- Šomišitše lebaka la maleba?
- Šomišitše mantšu a mabedi a go hlaloša?

GO NGWALA

Tlotlontšu le Polelo

LETL 39

15 mets

Leleme la Gae

- Laetša o bale dikaratamantšu.
- PMM: barutwana ba ngwala mafoko a bona ba šomiša mantšu a.
- Barutwana ba mmalwa ba balela phapoši mafoko a bona.

Tshelela go Seisemane

- Bolela gore o ka bolela mantšu bjang ka Seisemane.
- Ahlaahla tsela ya go bolela mafoko ka Seisemane. Ngwala letlapeng.
- PMM: Barutwana ba kopolla mantšu le lefoko la Seisemane.

LETŠATŠI-KGWEDI

Tlotlontšu le polelo

Tlotla tafola.

Lentlu la Sepedi	Tlhaloso	Lentlu la Seisemane
mokapotene	Mokapotene wa sehlopha	
Mogopo wa Lefase	Phodiso ya go hvetša sehlopha sa raki sa go kgona lefosenng	
thonamente	Phodiso magareng ga alibapha tse 3 go ba go feta yeo e swarwego ntwana e mpyane.	

Bala lefoko.
Suya o baelegwe ka 16 June go la Kapa Bohlalelo.
Ngwala lefoko la Seisemane.

BEKE 3 • LABORARO • 39

TEKOLO YA FASE LE GO ŠOMA O NNOŠI

Ditokišetšo

- Tšwela pele go thoma le go lekola go bala o nnoši.

Go Šoma o Nnoši

- Barutwana ba bala ka *Trevor Noah-rametlae*.
- Araba dipotšišo.

Ge barutwana ba šoma ba nnoši, dira ditekolo tša bonoši tša EGRA.

LETL 40

30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Dintlha ka nna

Bala o ahlaahle

- Lebelela foromo.
- Hwetša mehlala qo tšwa qo barutwana.

Mešongwana

- Barutwana ba feleletša letlakala la mošongwana.
- Lebelela dikarabo le barutwana.

LETL 41

30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Go itšhikinyetša mmino

Itokiše

- Kgetha mehuta e meraro ya go fapana ya mmimo. (Ye e ka ba e metelele go lekana le mmimo wo o ralokwago ka nako ya bomolomo)

Theeletša o šikinyege

- Theeletša seripa se tee sa mmmino gabedi.
- La bobedi, e re barutwana ba šikinyege ka go lokologa goba ba bine.
- Bušeletša se le ka diripa tše dingwe tša mmmino.

Ahlaahla

- Na diripa tše tharo tša mmmino di be di fapana bjang?
- Na ke sefe seo go bego go le bonolo go se binela?
- Phapoši e kgetha mmmino wo ba nyakago go o binela bosasa.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana go letlakala 25.

25 mets

LABONE

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Polelo ya maleba

15 mets

Ahlaahla

- Na polelo ya maleba ya go šomišwa ka phapošing ke efe? (*boikokobetšo, botho*)

Itlwaetšeng ka Bobedi

- Kgopela ngwana yo mongwe selo gabotse.
- Go kgopela morutiši go ya ka ntle.
- Go botšiša morutiši ge e ba a ka rata ge o phumola letlapa.
- Go itsebiša sehlopheng.

DITLHAKA

Itlwaetše

- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya medumo ye ba ithutilego ka go Mpagto 2.
- Barutwana ba feleletša letlakala ka go PMM.
- Lekolang mmogo le be le phošolle.

LETL 42

10 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Ngwala mafoko a gago.

sekapo

thothomela

kgarometša

dithapo

42 • BEKE 3 • LABONE

MONGWALO

Mothikitho r, tr

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LETL 30

10 mets

LABONE

x r

x tr

tr

tr

tr

tr

tr

tr

GO BALA

Go itlwaetša Thelelo

Ka Bobedi ba a bala

- Mogwera yo mongwe le yo mongwe o šielana ka go bala
- Bea nako ge ba bala (1 motsotso). Ngwala palo ya mantšu ao a badilwego.
- Bušeletša.

Dipoelo

- Bala sengwalwa le barutwana.
- Barutwana ba thala sediko go mantšu ao ba a badilego ka go fošagala.
- Ba hlohleletše go itlwaetša go bala sengwalwa gae.

LETL 43

15 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Go itlwaetša go bala ka thelelo

Bala se gabedi. Na o badile mantšu a mako?

Sija Kariš o belegwe ka 16 June 1991 go la Kapa Bohlalela. Ge o na le mengwaga a 12 sehlogha sa sekolo sa gagwe se ile sa ya go ralaka go thomanele e kgolo ya rakbi go la Mossel Bay. Bahlwe ba ile ba bona ka tsela gae Sija o bago a bapala gabotse ka gona kua thomanele. Ba ile ba mo fa paeant ya rakbi go ya go thuta sekhlong seo barutwana ba dulago gona go la Gqeberha.

O be a rata go ba sekhlong le go dula gona. O ile a rakela sekolo sa gagwe rakbi, ge o dirile ngwaga wa mafetolela wa sekolo seo se phagamego o ile a kgithwa go bapalela sehlogha sa rakbi sa dikalo tša Kapa Bohlalela. Ka 2013, Sija o ile a kgithwa go rakela sehlogha sa Afrika Borwa sa rakbi seo se bitšwego diSpringbok. O ile a rakela kgatharong le dinaga tše dintši. Ka 2018 o ile a ba makapote wa sehlogha sa diSpringbok. Se e bile phethagatšo ya toro ya gagwe.

	1	2
Palo ya mantšu ao ke a badilego.		
Palo ya mantšu ao ke a tsebaggo.		

Hwetša le go laetša mantšu a dikaratamantšu le lefoko la bohlokwa.

BEKE 3 • LABONE • 43

GO NGWALA MMOGO

Go dira mothalonako

15 mets

- Dirang mothalonako wa yo mongwe wa barutwana le le phapoši ka moka.
- Sebopego:** Sebopego sa tafola, lebaka la go se fetoge, ga go hlokege mafoko, ditiragalo tša bohlokwa, ka tatelano.

Mothalonako wa Johan

NGWAGA	Bogolo	GO DIRAGETŠE ENG
2015	0	Belegwe
2019	4	Sesi o belegwe
2022	7	Ke thomile sekolo
2022	7	Mphato 1
2023	8	Ka hudugela Polokwane
2023	8	Ka phasa Mphato 2

TEKOLO YA FASE LE GO ŠOMA O NNOŠI

Ditokišetšo

- Tšwela pele go thoma le go lekola go bala o Nnoši.

Go Šoma o Nnoši

- Barutwana ba bala ka *Brenda Fassie-seopedi-mongwadi wa dikoša*.
- Araba dipotšišo.

Ge barutwana ba šoma ba nnoši, dira ditekolo tša bonoši tša EGRA.

LETL 44
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Seopedi- mongwadi wa dikoša- Brenda Fassie

1964 O belegwe go la Kapa ka 3 Nofemere

1970 O thomile sekolo

1977 O hudugetše Gauteng go ya go apela

1983 O tšweleditše alepamo ya gagwe ya mathomo

1998 O thopile difoko ka alepamo ya Memeza

2004 Kola ye kwanthoane ya mengwaga ye lesome: Yu'indilela

Bala o nagane
Na Brenda o be o na le mengwaga e mekae ge a hudugela go la Gauteng?

Ka Bonoši
Ngwala leina la kolo yeo e bago e apela ka Brenda Fassie.

44 • BEKE 3 • LABONE

TSEBO YA GO THOMA

Kgolo le meno

30 mets

Tsebo e Mpsa

- Ge re belegwa re na le meno a 26 a mathomo ka gare ga marinini. Ge re gola, sete ye nngwe ya meno e kgoromeletša a le a mathomo ka ntle. A ke meno a rena a go ya go ile.

Nagana- Bobedi- Abelana

- Na o a tseba gore o ntšhitše neng leino la gago la mathomo? (O tla botšiša mang?)
- Na o be o na le mengwaga ye mekae ge leino la gago la mathomo le etšwa?
- Gopola: Na o be o le kae ge leino la gago le etšwa? O ile wa dira eng?
- Na ga bjale o na le meno a makae a go ya go ile?

Tiišetša

- Re be re bolela ka tsela yeo re golago ka gona, dihistori tša rena le ka fao re ithutago dilo tše mpsha.
- Abelana letlakala la gago la dinnete (PMM letlakala 42) le sehlopha/mogwera wa gago.

Dikaratamantšuu tša maleme a mabedi

Na se se ra go reng (hlatholla)? Na lentšuu la go swana le lona la Seisemane ke lefe?

- Go gola
- Histori
- Mabokgoni

BOKGABO BJA DO DIRAGATŠA

Go itšhikinyetša mmimo

30 mets

Matseno

- Theeletša seripana sa mmimo seo se kgethilwego.

Beakanya o be o Itlwaetše

- Arola phapoši ka dihlopha tše nne.
- Sehlopha se sengwe le se sengwe se bolela ka go itlwaetša mmimo o boleta.

Diragatša

- Sehlopha se sengwe le se sengwe se binela mmimo ka go šielana.

Lekanyetša

- Hlohleletša ditshwayo-tshwayo tša maleba ka morago ga tiragatšo.
- Swayaswaya ka tshepedišano ya go itšhikinya le mmimo, go dula go morethetho wa go iketla le tlhathollo ya mmimo.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

LABOHLANO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Tshekatsheko ya beke

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana** ka selo sa go kgahliša seo o ithutilego sona mo bekeng ye. Na bokgoni goba tsebo ya gago di gotše bjang mo bekeng ye?
- **Ka Bobedi:** Abelana le mogwera.
- **Abelana:** Na o tla dira dilo go fapana bjang beke ye e tlogo?

DITLHAKA Piletšo

Latela tshepedišo ya piletšo go letlakala 8.

Mantšu: thupa le kgothola

Lefoko: Thabo o rata go kgora thapama.

LETL 45

10 mets

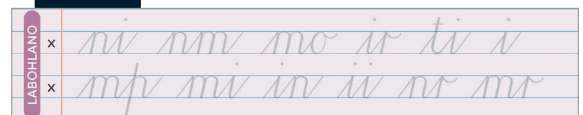

MONGWALO Poeletšo

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LETL 30

10 mets

GO BALA Tshekatsheko ya Go Šoma o Nnoši

15 mets

Balang le arabe dipotšišo

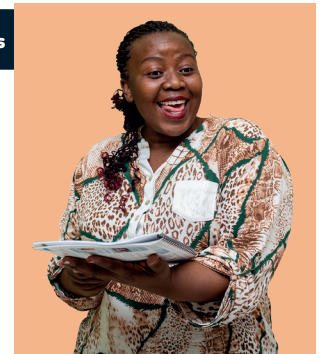
- Balela godimo dingwalwa tša Go Šoma o Nnoši tša beke ye **go** phapoši. Barutwana ba latela ka dipukung tša bona.
- Ka morago ga sengwalwa se sengwe le se sengwe, bala potšišo/ dipotšišo. Efa dikarabo, barutwana ba itshwayele.

Ahlaahla sengwalwa

- Na o ratile sengwalwa sefe go fetiša? Ka lebaka la eng?
- Na go na le dintlha tše mpsha tšeo o ithutilego tšona? Mantšu a mafa?

Go swaya

- Diriša tlhakapele fela. Hlokomela gore ke mang a sa kgonego go bala le go araba dipotšišo.

GO NGWALA O NNOŠI Mothalonako wa ka

15 mets

- Barutwana ba hlama mothalonako wa methaladi e 4–6.
- Kgetha ditiragalo dife goba dife tša maleba goba tša bohlokwa bophelong bja gago.
- Tafola e swanetše go thalwa ka phentshele (methaladi ya go rapama fela).
- Lebelela foromo ya tshedimošo ka ga gago ge go hlokega (Mabokgoni a Bophelo).
- Nyaka: sebopego sa maleba, lebaka la go se kgaotše, kgetho e botse ya ditiragalo ka ga gago, ka tatelano.

Mothalonako wa ka

Ngwaga	Bogolo	Go diragetšeng

Ditokišetšo

- ## Go Šoma o Nnoši

- Ge barutwana ba šoma ba nnoši, dira ditekolo tša bonoši tša EGRA.**

LETL 46

30 mets

LETSATSI-KGWEDI

Lira –Seepedi

1979 O belegwe Gauteng ka 14 Matsho

1986 O thomile sekoalo Davoyton

1996 O fedilese mameantsoi

1997 O thutile thuto yea Accounting

2003 Alepamo ya mathomo: *All my love*

2010 O dregadititse ga Mogapo wa Lefase wa FIFA le go mletsa wa motswa wa go fetsa mmele gaga e 92 wa Nelson Mandela

2016 Alepamo ya gogwe ya bo 6 e fihleletse boemo bja gauta

2016–2019 Ke lelela lo panele ya kwiThe Voice South Africa

Nyaka o hwetse

No Lira o belegetse profensang efe?

Ka Bonadi

No seepedi sa mameantsoa sa gogo sa Afrika Borewa ke mang?

Puku ya mošomo ya DBE nako

- Lebelelang matlakala a Puku ya mošomo ya DBE a beke ya go feta mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

- Puku ya mošomo ya Mabokgoni a Bophelo matlakala 4 le 5.
- Puku ya mošomo ya Leleme la Gae 1 matlakala 13 le 15.

Diteišene tša mešongwana

- 25 mets

Bekeng ye ke:

- **Tšere diPMM**, dipuku tša Mongwalo le tša Go Ngwala.
- **Lekotše le go lokiša** mošomo le go lemoga moo barutwana ba ba nyakago thušo goba barutwana ba bangwe bao ba nyakago thušo kudu.
- **Lebeletše Kakaretšo ya Beke** le go lemoga thuto yeo ke paletšwego ke go e fetša.
- **Ke lahletše mahlo go puku ya ka ka** ba ka šetša barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaletšo ya go rutwa ya ka o tee ka o tee goba go itlwaetša go bala le nna bekeng ye e tlaqo.

- go bona gore barutwana ba tla kae, goba go ba fa dipoelo tšeo di hlokalagalo
- go ruta morutwana a nnoši, ka o tee ka o tee mohlala, go phapoši e le gare e dira mešomo e menagwe goba mesong.

Ke lebeletše tšeo di latelago bekeng ye e tlogo go netefatša gore ke itokišeditše le go ba le tšohle tšeo ke di hlokago go thoma beke.

KAKARETŠO YA BEKE 4

Maikutlo

DINEPO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Kwešiša tše ntši ka ga maikutlo ka go diriša kanegelo le tšhate ya TNI.
- Diragatša le go ithuta go laola maikutlo (pefelo, tlalelo).
- Ahlaahla seswantšho sa go tuma (Mona Lisa) le go thala seswantšho sa mogwera.
- Tšweleletša maikutlo ka papadi ya go šomiša sefahlego.
- Kwela moanegwathwadi bohloko go kanegelo yeo e bolelago ka koko wa go se tlwaelege.
- Bala ka mašela a setšo le diaparo go tšwa go dikarolo tša Afrika.
- Ngwala mafoko, le tlhalošo ya diaparo ka go šomiša mahlaodi.

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

Litheresi	ikgantšha	lešela	dipaterone	tukwana ya hlogo	segalo
Mabokgoni a Bophelo	belaela	iketla	befelwa		
	<i>anxious</i>	<i>calm</i>	<i>angry</i>		

Lefoko

O be a apere tukwana ya hlogo e kgolo ya mebalabala.

DIDIRIŠWA

- Diphentshele le pampiri go dira mešongwana ya Bokgabo bja Go Bonwa
- Didirišwa tšeo di hlokegago go mešomo ya Thuto ya Boitšhidullo yeo e kgethilwego

TEKOLO

Tšea O Swaye: Go Ngwala o Nnoši (Tlhalošo ya diaparo, Labohlano); Tlotlontšu (Laboraro); Mafoko (Labone) Mongwalo (Labohlano)

Ya go se be ya semmušo: Go Bala Mantšu ga go beelwa nako (Labohlano)

Pitso o feny'a dipoifo tša gagwe

Kanegelo ye ke matseno a kgwekgwe ya Mabokgoni a Bophelo ya Maikutlo. Morutiši o e bala ka Mošupologo (Lebelela PM letlakala 54). E kgokagana le kanegelo ya seswantšho go Thuto ya Labobedi ya Tsebo ya go Thoma go PMM letlakala 64. Barutwana ba ka latela kanegelo ya seswantšho ka go diPMM tša bona ge o bala. Ge o bala, ekišetša maikutlo le ditiro.

Ke Letšatši la Dipapadi sekolong sa Pitso. Pitso o kitima lebelo la go neeletšana. O emetše gore e be nako ya gagwe gore a neeletšwe molangwana.

Pitso o a belaela. Pelo ya gagwe e betha ka lebelo. Molomo wa gagwe o omile, diatla tša gagwe di tšwa dikudumela.

Pitso o a nagana, “Go tla direga eng ge nka weša molangwana wo? Batho ka moka ba tlo ntshega.”

Pitso o gopola seo tatagwe a mmoditšego sona mesong, “Iketle o heme ka go nanya. Ipotše gore o tla kgona. Ipone o tšea molangwana.”

Pitso o a iketla. O ipotša gore, “Nka dira se!” O nagana a thopile lebelo. O tšea molangwana gomme a kitima bjalo ka phefo. Tatagwe le mmagwe ba a mo reta. Batho ka moka ba phaphatha diatla. O tshela mothaladi.

O šomile Pitso!

MOŠUPOLOGO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na o na le ditaba tša go kgethega? Na o dirile eng mafelelong a beke?
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago ditaba tša gago. Arabanang ka botho.
- **Abelana:**
 - Barutwana ba mmalwa ba abelana ditaba le phapoši.

Ditaba

- Netefatša gore barutwana ka moka ba hwetša sebaka sa go abela kotara e nngwe le e nngwe.
- Rekhotla tšeo o di lemogago ka pukung ya gago.

Lokiša barutwana beke pele ga sekolo (ba tle le eng, ditiragalo tše bohlokwa, bj.bj.)

15 mets

DITLHAKA

Boeletša medumo kh le kg

- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya medumo ye e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

LETL 55

10 mets

MONGWALO

Mothikitho *u, unv*

- Letela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LETL 54

10 mets

GO BALA

Morutiši o balela godimo

Pele ga Go Bala

- Tsebiša hlogo-taba ya **Maikutlo**.
- Na o kile wa tsenela phadišano goba mabelo? Na o be o ikwa bjang mathomong?
- Hlaloša mohola wa go theeletša: Theeletša go kwa gore Pitso o fentše bjang dipoišo tša gagwe.

Balela barutwana kanegelo

Ka morago ga Go Bala

- Lekola kwešišo
 - Ke ka lebaka la eng Pitso a be a ikwa a tšhogile pele ga lebelo? Re laetše gore wena o lebelelega bjang ge o **tšhogile**.
 - Ke mang a mo thušitšego gore a iketle? Re laetše gore o lebelelega bjang ge o iketlile.
 - Na o nagana gore Pitso o be a ikwa bjang ka morago ga lebelo?
 - Na Pitso o fentše bjang dipoišo tša gagwe?

PM
LETL 53

15 mets

EFAL

- Ruta thutwana go tšwa go lenaneo la EFAL.

15 mets

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala:** Sehloha A & B
- **Go Šoma o Nnoši:** Mafoko

LETL 56
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Bala mafoko

Naledi o fula diperekisi.

Matome o rekile paesekela.

Banna ba aga ntlo.

Mma o nošetša matsoba ka serapaneng.

Na ke mang a rekilego paesekela?

56 - BEKE 4 - MOŠUPOLOGO

TSEBO YA GO THOMA

Tsebiša kgopolo

- Na lehono o ikwa bjang? Na o ikwa o thabile? O tletše mafolofolo? O thabile kudu?

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na o tseba eng ka maikutlo? A o ka fa maikutlo a mangwe?
- **Ka Bobedi:** Botša mogwera wa gago.
- **Abelana** le phapoši.

Maikutlo

Go Ngwala Mmogo: Tšhate ya TNI

- Ngwala seo barutwana ba se dirilego ka gare ga mothladi wa mathomo letlapeng.
- Botšiša: Na o ka rata go ithuta eng ka maikutlo bekeng ye? Ngwala go mothladi wa 2.
- Barutwana ba kgetha selo se tee go tšwa mothlading o mongwe le o mongwe gomme ba kopolla ka go ditšhate tša bona tša TNI.

LETL 57
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Maikutlo

Se ke sa Tsebago

Se ke Ntšhego go se tšhego

Se ke tšhatego sono

Bake 4

Bake 5

BEKE 4 - MOŠUPOLOGO 47

BOKGABO BJA GO BONWA

Ntlo ya bokgabo: Sethwalwa/Seswantšho

Ka ga seswantšho

Seswantšho se ke se sengwe sa tša go tuma lefaseng. Batho ba ema methalading go ya go bona seswantšho ka gare ga ntlo ya bokgabo, ba se tšea diswantšho, ba se fothokhopa ba ba ba ngwala dipuku ka ga sona. Gape se ile sa utswa (ša ba se hwetšwa gape). Batho ba bantšhi ba nagana gore myemyelo ya Mona Lisa e a makatša. Rabokgabo e be e le Leonardo da Vinci, rabotaki wa Motalia, mmetli, radipolane le mohlami yoo a phetšego mengwaga e 500 ya go feta.

Bobedi

- Lebelela seswantšho gabotse.
- Araba dipotšišo ka gare ga PMM.

Go Ahlaahla ga phapoši

- Na sethalwa/photereite ke eng?
- Bolela ka seo o se tsebago.
- Ke ka lebaka la eng go myemyela ga gagwe go tumile lefaseng? Šomiša kakanyo ya gago!

LETL 58
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Seswantšho

Mona Lisa ka Leonardo Da Vinci

1 Na o bona eng mo seswantšhong se?

2 Na o thabile gabo o ngamisa?

58 - BEKE 4 - MOŠUPOLOGO

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

30 mets

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Nagana- Bobedi- Abelana

- Lebiša barutwana go kanegelo ya go balwa mmogo ka go ahlaahla bomakgolo le borakgolo ba bona.
- **Nagana:** Na ke mang wa mahlatse wa go ba le makgolo le rakgolo? Ba dula kae? O rata eng ka bona?

15 mets

- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago ka makgolo le rakgolo ba gago.
- **Abelana** le phapoši
- Šomiša puku ya gago go rekhota ditemogo.

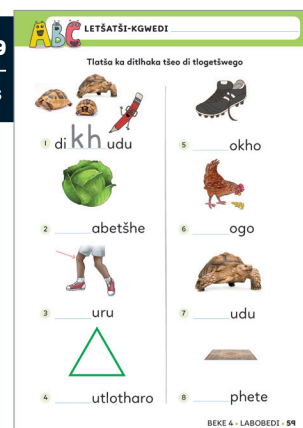
- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya medumo ye e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.
- Lekolang mmogo le phošolle.

MONGWALO Mothikitho w, w

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LEFI 59

10 mets

LETL 54

10 mets

LABOREDI

x **v** v v v v v v v

x **nv** nv nv nv nv nv nv

Pele ga Go Bala

- Bala o ahlaahle hlogo le seswantšho sa mathomo. O bona eng? Na kanegelo e tlo ba ka ga eng?
- Hlaloša bohlokwa bja go bala: A re lebelele gore ke eng seo se bego se se sa tlwaelega ka koko wa Sindi.

Go Bala Mmogo

- Bala kanegelo **le** barutwana
- Hlaloša bohlokwa bja go bala: A re lebelele gore ke eng seo se bego

se se sa tlwaelega ka koko
wa Sindi.

Go Bala Mmogo

- Bala kanegelo **le** barutwana
- Ema o hlaloše mantšu a mafa, mohlala, o šomiša diswantšho qoba mahlalošetšaqotee

Ka morago ga Go Bala

- Na ke eng seo se bego se sa tlwaelega ka koko wa Sindi?
- Na maikutlo a Sindi a fetogile bjang mo kanegelong ye?

LETL

48-53

15 mets

Bala o ahlaahle dipotšišo

- Gopola: **Dipotšišo** di go botša gore o lebelele **dikarabo** kae.
- Bala dipotšišo tša Nyaka o Hwetše. Barutwana ba hwetša le go **thalela dikarabo** sengwalweng.
- Bala dipotšišo tša **Bala o Nagane**. Ahlaahla dikarabo.
(Dikarabo di ka se hwetšaqaale lefelong le tee.)

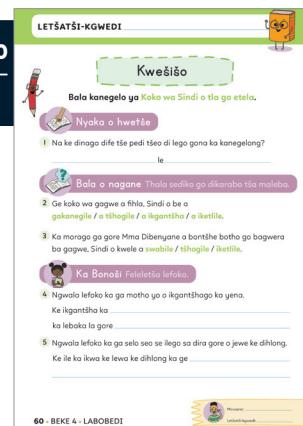
Ngwala

- Feleletša mošongwana wa ka go PMM.

Lekola o phošolle.

LETL 60

15 mets

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala:** Dihlopha C & D
- **Go Šoma o Nnoši:** Mašela a Afrika

LETL 61
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Bala o ahlaahle

- Šomiša kanegelo go thuša barutwana go leatša (leina), kwešiša (ka lebaka la eng) le go laola maikutlo a bona (ka moo o ka).
- Na Pitso o be a ikwa bjang mathomong a lebelo? Ke ka lebaka la eng a be a ikwa ka tsela ye? O boifa eng?
- Na o ile a dira bjang gore a iketle? Na o ipoditše eng?

Lebelo la Pitso

- Na o be a ikwa bjang mafelelong a lebelo?
- Hlogo ya kanegelo ke "Pitso o fenywa dipoifo tša gagwe". Na Pitso o fentše bjang dipoifo tša gagwe?

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na o kile wa ikwa bjalo ka Pitso? O dirile eng gore o feleletše o iketla?
- **Bobedi:** Hlalosetša mogwera.
- **Abelana** le phapoši.

LETL 62
30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA

Go thala: Sethalwa/ Seswantšho

Ka Bobedi

- Barutwana ba a myemyela gomme ba lemoga ka tlhokomelo ka moo mogwera wa bona a lebegago ka gona ge a myemyela.

Mošongwana (phentshele pampiring)

- Barutwana ba thala seswantšho sa mogwera wa bona a myemyela.
- Lebelela mogwera wa gago gape le gape ge o dutše o thala

Bea ka polokego gore o tle o feleletše beke ye e tlogo.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

Itokiše

Seteišene sa mošongwana

- Romela sehlopha se sengwe le se sengwe go **seteišene sa mošongwana**.
- Barutwana ba dira **mošongwana**.
- Morutiši o a lebelela ebile o fa maele.

Khutšang

25 mets

LABORARO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Maikutlo a Sindi

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na moanegwathwadi go kanegelo ya rena ya go balwa mmogo ke mang? (Ke ka lebaka la eng a be a lewa ke dihlong? Ke ka lebaka la eng a ile a ikgantšha?)

- **Ka Bobedi:** Bolelang ka gore ke ka lebaka la eng maikutlo a Sindi a fetogile? (go tloga ga go lewa ke dihlong go fihla a ikwa a ikgantšha).
- **Abelana** le phapoši.
- Šomiša puku ya gago go rekhota ditemogo.

DITLHAKA

Poeletšo kh le kg

- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya medumo ye e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

LETL 63

10 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

tl hl

lebotlelo hlame

legotlo sehla lepatlelo

hla-hla-tha tle-ma-ga-nya hla-bo-lo-ga

Maikogonolo a tlabega kudu ge batho ba sa hlalobole.

BEKE 4 - LABORARO - 63

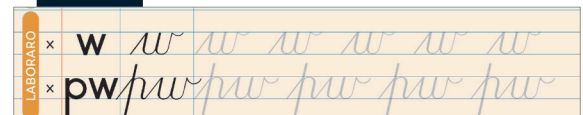
MONGWALO

Mothikito *w, pw*

LETL 54

10 mets

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA MMOGO

Tlotlontšu

Mantšu a tlotlontšu

- Laetša o bale mantšu a tlotlontšu a beke go dikaratamantšu:

ikgantšha	lešela	dipaterone	tukwana ya hlogo	segalo
-----------	--------	------------	------------------	--------

Go Bala Mmogo

- Bala sengwalwa **le** barutwana gape.
- **Go nyaka lentšu:** Ge o bala barutwana ba lemoga mantšu a tlotlontšu ka go sengwalwa sa PMM. Ba a thalela goba go direla lentšu le lengwe le le lengwe sediko.
- Ahlaahla thalošo ya lentšu le lengwe le le lengwe bjalo ka ge le dirišitšwe sengwalweng.

Barutwana ba bea dikaratana tša mantšu ka lenaneo la tatelano ya ditlhaka.

LETL 48-53

15 mets

Koko wa Sindi o tla go etela

Koko wa Sindi o be a etela. O be a dula nageng ye nngwe, kgole kudu. O be a tla Afrika Borwa ka sefane. Sindi o ile a batšha bogwera ba gagwe ba bobedi, Nosipho le Alma ka letlele ye. O be a potšišo gore koko wa gagwe o tlo swana le bokoko ba bona na.

48 - BEKE 4

GO NGWALA

Tlotlontšu

Bomolomo

- Dirang mešongwana ya PMM ka bomolomo.

Ngwala

- Feleletša mošongwana wa go ngwala wa PMM. Lekola o phošolle.
- Barutwana ba kopolla mantšu a mahlano a tlotlontšu ka gare ga Dipukuntšu tša bona.

Bontšha dikaratana tša mantšu a tlotlontšu go Leboto la Mantšu.

LETL 64

15 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Tlotlontšu

Tlatisa mafoko ka moka o šomiša le tee la mantšu a.

ikgantšha	dipaterone	tukwana	segalo
-----------	------------	---------	--------

- Hlogang ya gagwe, Mma Dibenyane o be a apere _____ e botse.
- Koko wa Sindi o be a apere dipara tša go dirwa ka _____ la mebalabala.
- Sindi o ile a ikwa a _____ ka koko wa gagwe wa go tšwa Nigeria.
- Mma Dibenyane o be a bolela ka _____ sa go se tšwelele.
- Go na le _____ tša mehutukuta go maela a go tšwa dinageng tša go fapana.

Ngwala mantšu a...

Go thama ka le _____

Go ba le dinoko tše thamo: _____

64 - BEKE 4 - LABORARO

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala:** Sehlopha E & A
- **Go Šoma o Nnoši:** Diaparo tša go tšwa Nigeria

LETL 65
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Diaparo tša Nigeria

Go la Nigeria go na le mofuta wa diaparo wa a bitšwago Aso-Oke. Diaparo tša Aso-Oke di dirwa melerio ya go kgethego. Basadi ba apara hampis ye e bitšwago babu le sehathere se setelele so go bitšwa isa. Gape go na le tukwana e botse ya go bitšwa gae. Basadi ba apara hampis ya go se ba swere le borolego. Ma magatleng, basadi le basadi ba apara lešelo.

Nyaka o hwetše

Thela sediko go karaba ya mabala.
Diaparo tša Aso-Oke di tšwa Afrika Borwa / Nigeria / Lesotho.
Diaparo tša Aso-Oke di ka ba ka mabala e mengwe le e mengwe / mmala o mabubedu / mmala o motlamarogae.
Lentšu la sehlopha gae le na gore hampis / sehathere / tukwana.
Diaparo tše di apara ka mabala / nako e nngwe / go di ka di apara.

BEKE 4 - LABORARO 65

TSEBO YA GO THOMA Koketšo o a befelwa

Bala o Ahlaahle

- Go seswantšho se sengwe le se sengwe ahlaahle
 - Na go direga eng?
 - Na o nagana gore baanegwa ba reng?
 - Na ba ikwa bjang?
- Na mmago Koketšo o mo thušitše bjang go bona gore buti wa gagwe ga se a weša senotšididi sa gagwe ka boomo.
- Na Koketšo a ka šomiša bjang mantšu a mmagwe go laola pefelo ya gagwe ka moso?

Go Ngwala Mmogo

- Thuša barutwana go ngwala maina go diswantšho 2 le 4.

LETL 66
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Koketšo o a befelwa

Buti wa Koketšo yo mongwe o wešile senotšididi sa Lethebo.

66 - BEKE 4 - LABORARO

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Go bontšha maikutlo

30 mets

Matseno

- Bolela ka tsela yeo sefahlego sa gago se laetšago maikutlo.
- Lebelela tšhate ya TNI le lenaneo la mehuta ya maikutlo.
- Diragatšang papadi.

Dihlopha

- Arola phapoši ka dihlopha. Sehlopha se sengwe le se sengwe se dula ka sediko se segolo.
- Morutwana yo mongwe le yo mongwe o ba le sebaka sa go laetša tlhagišo.

- Ba bangwe ba akanya gore morutwana o ikwa bjang.
- Ba ka bolela gore ke ka lebaka la eng ba nagana gore morutwana o ikwa ka tsela ye (kakanyo).
- Morutwana yo a laetšago tlhagišo o kgetha tšhišinyo e kaone.

Phapoši

- Sehlopha se sengwe le se sengwe se kgetha tlhagišo ye kaone le lebaka go laetša phapoši.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

LABONE

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Maikutlo a rena

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago.
- **Nagana:** Na o be o na le dihlolong neng? Na o ile wa ikgantšha neng?
- **Ka Bobedi:** Botša mogwera wa gago seo se diragetšego.
- **Abelana** le phapoši.
- Šomiša puku ya gago go rekhota ditemogo.

DITLHAKA

Poeletšo

- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya medumo ye e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

LETL 67

10 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Šomiša mantšu go feleletša mafoko.

magotlo sekipha khuru matlakala

1 Sesi o swilela matlakala ma makgotheng.

2 Tate o rekile _____ ya matswalo a Lesiba.

3 _____ ya malome e rurugile.

4 _____ e dula serapeng sa di phofofo.

5 Mokgadi o apela ngwana _____.

6 Banna ba balaya _____ ka dilaga.

BEKE 4 - LABONE - 67

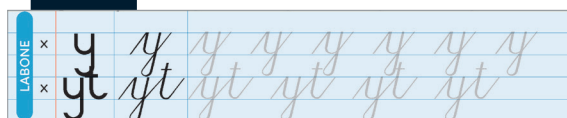
MONGWALO

Mothikitho *iy, yt*

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LETL 54

10 mets

GO BALA MMOGO

Polelo

15 mets

Tsebiša lefoko

- Ngwala lefoko letlapeng
- Bala lefoko ka go nanya le barutwana.
- Barutwana ba hwetša lefoko ka go letlakala 50-55.
- Ba a thalela goba go gatelela lefoko.

Go šoma ka lefoko

- Laetša maswaodikga (*ditlhakakgolo, fegelwana, khutlo*). Bušeletša mohola wa ye nngwe le ye nngwe.
- Na lefoko le le bolela ka mang? (*Koko – lešala*)
- Ke lentšu lefe leo le re botšago gore se se diragetše kgale. (*apere – lediri la lebaka le le lefitilego*)
- Ke mantšu/dikafoko dife tše pedi tseo di re botšago kudu ka tukwana? (*kgolo, mebalabala – mahlaodi*). Khalara mantšu a.

O be a rwele
tukwana
ya hlogo
e kgolo ya
mebalabala.

GO NGWALA

Polelo

LETL 68

15 mets

Ngwala

- Bopang lefoko gape mmogo.
- Bontšha ka moo o ka šomišago lefoko bjale ka paterone. Mohlala: *ke be ke apere jesi e nnyane, e talalerata goba Lulu o apere mongatse o mogolo, wa matšoba.*
- Feleletša letlakala la PMM.

Balela mogwera wa gago lefoko la gago gomme o lekole sebopego sa maleba sa lefoko.

LETŠATŠI-KGWEDI

Polelo

Hlahlamalla mantšu a a go Makhalakana a bope lefoko gabotse.

O tuku kgolo apere e Nangong.

Ngwala mafoko a gago.

1 Ke apere _____

2 Koko o apere _____

3 _____

68 - BEKE 4 - LABONE

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala:** Sehlopha B & C
- **Go Šoma o Nnoši:** Lešela la go tšwa Ghana

LETL 69
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Tšhate ya TNI (PMM letl 59)

- Thuša barutwana go tlatša kholomo ya mafelelo.

Tshekatsheko ya kgopolo

Menwana godimo/Menwana fase

- Emiša dikaratamantšu tše tharo tša dipolelo tše pedi tša lentšu le lengwe le le lengwe gomme o botšiše dipotšišo.

30 mets

Belaela

1. O a belaela ge o boifa se sengwe.
2. Ge o belaela o ikwa o thabile ebile o itshepa.
3. Ge o ikwa o belaela, pelo ya gago e betha ka maatla le diatla tša gago tša ba le kudumela.

Iketla

1. Go hema ka go nanya go go thuša gore o ikwe o iketlile.
2. Mmino wa go fola o thuša gore o iketle.
3. Mašata a godimo a dira gore o ikwe o iketlile.

Go befelwa

1. Go befelwa ke lelatodi la go iketla.
2. Ge motho a ka go utswetša se se ka dira gore o befelwe.
3. Batho ba tla go rata ge o phela o befetšwe ka mehla.

Tshelela go Seisemane: belaela, iketla, befelwa

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Ge o belaela

30 mets

Ka Bobedi

- Ka bobedi, akanyang ka seemo moo o kwago o belaela (pele ga molekwana, ge go le leswiswi, mma a boa gae morago ga nako, o lebagane le kgoa ya sekolong, bj.bj.).
- Nagana ka seo o ka se botšago motho go mo thuša ge a le seemong seo.
- Ahlaahlang metsotso e mmalwa.

Tiragatšo

- Diragatša seemo (ngwana 1) le gore o ka reng (ngwana 2).
- Tšweleletša go ba bangwe ba babedi.

Diragatša

- Morutiši o kgetha barutwana ba mmalwa ba babedi go diragatša ka phapošing.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešomo tša Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

25 mets

LABOHLANO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Tshekatsheko
ya beke

15 mets

Nagana- Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Bolela ka ga selo se tee sa go kgahliša seo o ithutilego sona mo bekeng ye. Nagana ka nako yeo o ikwelego o thabile kudu le ge o be o nyamile kudu mo bekeng ye le gore ke ka lebaka la eng o ikwele ka tsela ye.
- **Ka Bobedi:** Abelana le mogwera wa gago.
- **Abelana:** Na re tlo dira dilo go fapana bjang bekeng ye e tlogo?

DITLHAKA

Go Bala ga go beelwa nako

LETL 70

10 mets

- Latela tshepedišo ya go bala mantšu ga go beelwa nako go letlakala 8.

LETŠATŠI-KGWEDI

Go Bala Mantšu ga go Beelwa Nako

Bala matsotso o tee.

legatlo	tlou	khehe	letamelo	khudu
nanyana	sehlare	sekatlelo	khuru	letlakala
sekhipa	hlohlara	khiba	mabotelo	kgogo
manyanya	maotla	mahlare	nnato	setimela
lenqola	khutama	sekhurumelo	khuta	hlobola
kgoka	senatelo	kgomo	hlopa	hlopile
mokotiana	thothomela	khukhuna	lehlabula	letlala
thipa	khiba	maotledi	kgomaretša	sekhurumelo
khutlo	kaloi	dikolobe	khurumela	thipa
letlapa	namela	thaelese	khokho	hlahlofa

Moputso wa godimo, mantšu: _____

70 • BEKE 4 • LABOHLANO

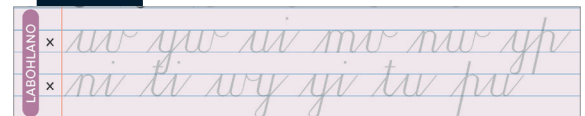
MONGWALO

Poeletšo

LETL 54

10 mets

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA

Tshekatsheko ya Go Šoma o Nnoši

15 mets

Bala o arabe dipotšišo

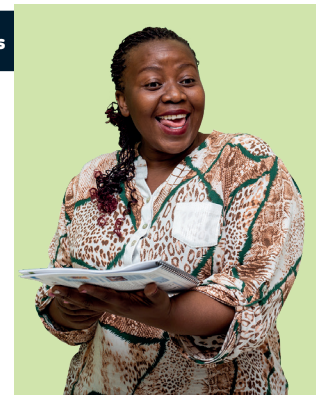
- **Balela** phapoši dingwalwa tša GŠN A–E. Barutwana ba latela ka dipukung tša bona
- Ka morago ga sengwalwa se sengwe le se sengwe, bala potšišo/dipotšišo. Go dingwalwa A–D efa dikarabo, barutwana ba swaya ba nnoši.

Ahlaahla dingwalwa

- Na o ratile sengwalwa sefe go fetiša? Ka lebaka la eng?
- Na go na le dintlha tše difsa tšeo o ithutilego tšona? Mantšu a mafsa?

Go Swaya

- Diriša ditlhakapele tša gago tša maina fela. Hlokomela gore ke mang a sa kgonego go bala le go araba dipotšišo.

GO NGWALA O NNOŠI

Hlaloša diaparo tša gago

15 mets

- Barutwana ba ngwala temana ya mafoko a 3–4.
- Kahlaahlo ya pele ya go ngwala:
 - Mo o ilego gona: Ga nnete goba ga boikgopolelo, mohl, lenyalong, Kapa bj.bj.
 - Tše o swanetšego go di hlaloša: Diaparo tša ga fapafapana, kefa, dieta bj.bj.
 - Mantšu go hlaloša: telele, mebalabala, botse, lekotše bj.bj.
- **Nyaka:** Kgetho ye botse ya tlotlontšu, bohلامي

Se ke bego ke
se apereGe ke eya ... ke
be ke apere ...

E be e le...

(hlaloša).

Ke be apere

gape le ...

Ke ikwele ...

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala:** Sehlopha D & E
- **Go Šoma o Nnoši:** Lešela la dipaterone tše pedi

LETL 71
30 mets

LETŠATSI-KGWEDI

Lešela la dipaterone tše pedi

Ka Bohlalabatlantši lona Afrika go šomilewa lešela la, Kanga lešela le go kgathaga le ka lešona metara o tee ka bophara le metara le seripa ka batelole. Le na le dipaterone mo kgathaga le morumo tšeo di bitšwaga gore ke dipaterone tša morumo, le paterone yo go fapana mo gore go lona. Go fela go e ba le molaetša goba molaetša wa o ngwalwaga mo gadimu ga lešela. Gantši batha ba reka molaetša a mabedi a Kanga go dira dišete tša dišara.

Nyaka o hwetše

1. Lešela la Kanga ka batelole ke metara o tee le seripa / o tee a mabedi?
2. Lešela la Kanga ka mela le na le seripa sa gare / morumo / molaetša.
3. Lešela le le tšwagile kudu *libwana* / *bohlalabatlantši* / *bohlalela* lona Afrika.
4. O ka dira sete ya dišara ka di Kanga tše tše / pedi / thara.

BEKE 4 - LABOHLANO - 71

TSEBO YA GO THOMA

Puku ya mošomo ya Puku: Nako ya DBE

Go lekola le go fa ditshwayotshwayo

- Lebelelang matlakala a Puku ya mošomo ya DBE ya beke ya go feta mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

Feleletša mešongwana go matlakala a Puku ya mošomo ya DBE

- Puku ya mošomo ya Mabokgoni a Bophelo matlakala 10 le 11.
- Puku ya mošomo ya Leleme la Gae 1 matlakala 16 le 17.

30 mets

Mphato wa 3

Mabokgoni a Bophelo ka SEPEDI
Puku ya 1
Katara ya 1 & 2

Phapoti

SEPEDI LELEME LA GAE
Puku ya 1
Katara ya 1 & 2

basic education
Department of Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

25 mets

TSHEKATSEKO YA MORUTIŠI YA BEKE KA BEKE

Bekeng ye ke:

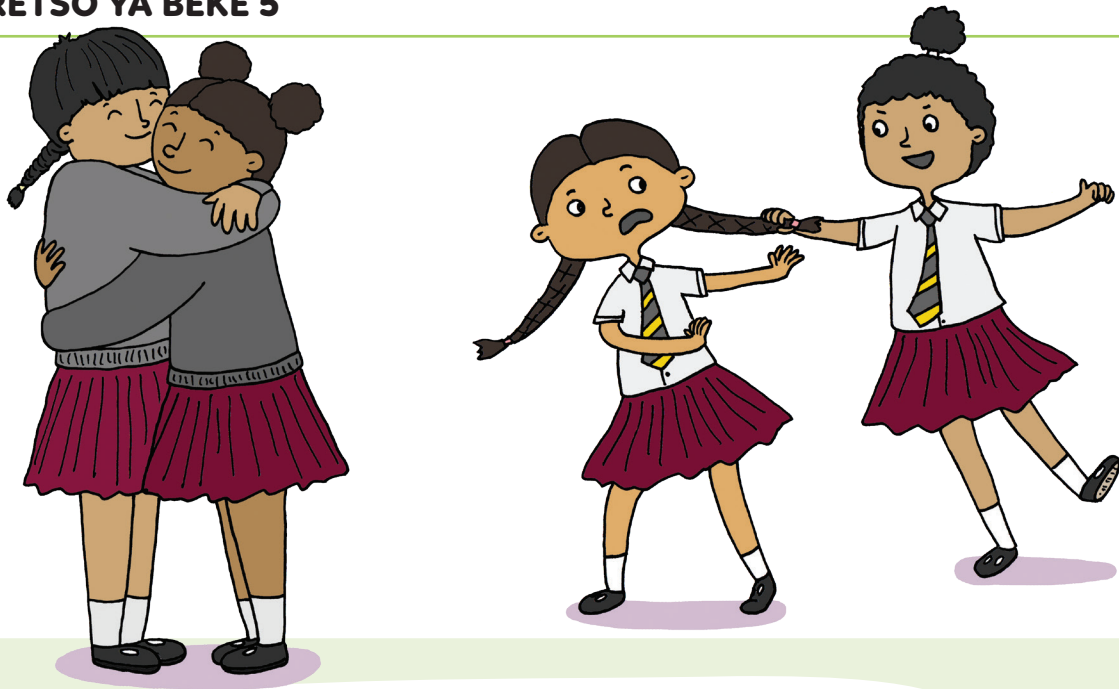
- tšere diPMM, dipuku tša Mongwalo le Go Ngwala.
- lekotše le go lokiša mošomo le go lemoga moo barutwana ba sa nyakago thušo goba barutwana ba bangwe bao ba nyakago thušo kudu
- lebeletše kakaretšo ya beke le go lemoga thuto yeo ke paletšwego ke go e fetša
- lahletše mahlo go puku ya ka ya dinoutse ka ba ka lemoga barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaleletšo ya o tee ka o tee goba go itlwaetša go bala ka bonoši ba na le nna bekeng ye e tlogo.

Ke beile nako bekeng ye e tlogo:

- go bona gore barutwana ba tla kae goba go ba fa dipelo tšeo di hlokegago
- bonoši, go ruta morutwana o tee ka o tee, mohlala, ge phapoši e le gare e dira mešomo e mengwe goba mesong.

Ke lebeletše tšeo di latelago bekeng ye e tlogo go netefatša gore ke itokišeditše le go ba le tšohle tšeo ke di hlokago go thoma beke.

KAKARETŠO YA BEKE 5

Maikutlo

DINEPO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Bolela ka go kgopela tshwarelo le go ithutha magato a mane a go kgopela tshwarelo.
- Ahlaahla ka maikutlo a go kwa bohloko, go kweša motho yo mongwe bohloko, le mohola wa go kgopela tshwarelo.
- Bolela ka bokgoa ka go šomiša diphousetara tša go sekaseka kgahlanong le bokgoa.
- Diragatša go kgopela tshwarelo ka mekgwa ya maleba.
- Tšwela pele ba šoma ka dithalwa/diswantšho tša bona, ba tlaleletša dintlha tša boikgopolelo.
- Bala ka diaparo tša go kgahliša, tša setšo tša Afrika Borwa.
- Ngwala tlhalošo ka ga moanegwa, ka go šomiša mahlaodi go kaonafatša mongwalo.

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

Litheresi	ikgantšha	lešela	paterone	tukwana ya hlogo	segalo
Mabokgoni a Bophelo	kgoa	kgopela tshwarelo	tlhompho		
	bully	apologise	respect		

Lefoko

O be a apere tukwana e kgolo ya hlogo ya mebalabala.

DITLABAKELO

- Pente goba dikherayone le letlakala la mošongwana wa Bokgabo bja Go Borwa
- Didirišwa tša go nyakega ka mešongwana ye e kgethilwego ya Thuto ya Boitšhidullo

TEKOLO

Tšea o swaye: Go Ngwalo o Nnoši (Tlhalošo ya moanegwa, Labohlano); Tlotlontšu le mošomo wa polelo (Laboraro); Mongwalo (Labohlano)

Yeo e se go ya Semmušo: Piletšo (Labohlano); Go itlwaetša thelelo (Labone)

Pelo ya tšhwene

Morutiši o bala kanegelo ye ka Mošupologo (bona letlakala 66 go PM).

Kgoši Tau o be a lwala. O be a kwele gore ge a ka ja pelo ya tšhwene o tla ba kaone. Diphoofolo tše dingwe di be di tseba gore se ga se nnete. Efela di be di tseba gore di tlo hwetša moputso ge di ka tliša pelo ya tšhwene go Kgoši Tau.

Kwena e be a nyaka meputso. E ile ya bona tšhwene e eja seenywa godimo ga mohlare wa go lekelela fase godimo ga noka. E ile ya tla ka leano. Ya goelela ya re 'Tšhwene, ntahlele seenywa ka kgopelo hle. Ke lapišitšwe ke go ja dihlapu.' Tšhwene e ile ya mo kwela bohloko. E ile ya lahlela seripa sa seenywa go kwena ebile e tšwela pele ka go ja difihlolo.

'Seenywa se se bose kudu, gwa realo Kwena,' 'Ke tla go leboga ka go go mema gore o tle legaeng la ka. Tla ke go pepule mo mokokotlong waka, o tlo bolokega ebile nka se go je.'

'O na le botho,' gwa realo Tšhwene. E ile ya tabogela mokokotlong wa Kwena. Kwena e ile ya myemyela ya thoma go rutha ka nokeng. E ile ya itiriša okare e ya legaeng la yona efela e be e iša Tšhwene go Kgoši Tau.

Tlou e be e enwa meetse lebopong la noka. E ile ya bona Kwena le Tšhwene. 'O hlalefile ntate Kwena,' ya realo. 'O ya go fa Kgoši Tau pelo ya Tšhwene. O tlo go fa moputso o mogolo kudu.'

Tšhwene e ile ya kwa seo Tlou e se boletšego ebile ya tseba gore Kwena e mo hlalefeditše. Efela e ile ya nagana leano ka lebelo. E ile ya re 'Nka se kgone go dula sebaka se se telele kua ngwakong wa gago Kwena. Ke tlogetše pelo ya ka e lekeletše kua mohlareng. Ke dira bjalo ka mehla ge ke eja difihlolo.'

'Eng!' gwa goeletša Kwena e befetšwe kudu. 'Ga se wa tla le pelo ya gago! Re swanetše go boela morago go e tšea' bjale Kwena ya thoma go rutha e boela morago e lebile mohlareng.

Ge ba fihla mohlareng, tšhwene e ile ya fologa ya namela mohlare ka lebelo. E ile ya re, 'ga ke sa bowa, Kwena. Ke a tseba gore o be o nyaka go fa Kgoši Tau pelo ya ka. Gomme ya tšwela pele ka go ja difihlolo tša yona, ka lethabo ka gore e kgonne go phologa.

MOŠUPOLOGO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Ditaba

15 mets

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Na o na le ditaba tša go kgethega? Na o dirile eng mafelelong a beke?
- **Ka Bobedi:** Botša mogwera ka ditaba tša gago. Fetolanang ka botho.

Abelana:

- Barutwana ba mmalwa ba abelana ditaba tša bona le phapoši.
- Netefatša gore barutwana ka moka ba hwetša sebaka mo kotareng.
- Rekhota ditemogo ka pukung ya gago.

Lokišetša barutwana beke pele sekolo se ka thoma (seo ba tla go le sona, ditiragalo tše bohlokwa, bj.bj.)

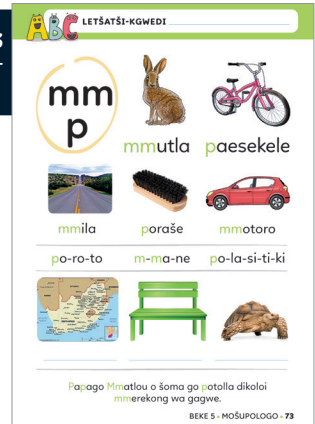
DITLHAKA

Pušetšo ya medumo mm le p

- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya medumo ye e rutilwego go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

LETL 73

10 mets

MONGWALO

Go ngwala ka mothikito *x, cy*

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LETL 72

10 mets

GO BALA

Go Balela godimo ga Morutiši

Pele ga Go Bala

- Kanegelo ye ke kanegelo ya setšo go tšwa Afrika.
- Na ke diphoofolo dife tša Afrika tšeo o di tsebago? (Dumelela tše hlano goba tše šupa)
- Efa morero wa go theeletša kanegelo le go lemoga gore moanegwa yo mongwe le yo mongwe o be a ikwa bjang.

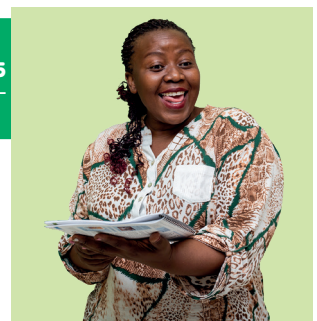
Morago ga Go Bala

- Lekola kweišo: Na Tšhwene e ile ya ikwa bjang ge e lemoga gore e hlalefeditšwe?
- Na Kwena e ile ya ikwa bjang ge e lemoga gore e hlalefeditšwe?
- Na kanegelo ye e go dirile gore o ikwe bjang?
- Na ke dikanegelo dife tše dingwe tšeo o di kwelego tša setšo?

PM

LETL 65

15 mets

EFAL

- Ruta thuto ya ka go lenaneo la EFAL.

15 mets

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala:** Sehloha A & B
- **Go Šoma o Nnoši:** Mafoko

LETL 74
30 mets

LETSATSI-KGWEDI

Bala mafoko

Tau e kitimisa diphoofo ka lešokeng.

Hlogo ya sekolo sa rena o rata dipanana kudu.

Bašemane ba rutha ka letangwaneng.

Lesego o hlapa hlogo.

? Ke bo mang ba ratago go rutha ka letangwaneng?

74 • BEKE 5 • MOŠUPOLOGO

TSEBO YA GO THOMA

Nagana-Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Nagana ka nako yeo o ilego wa ikwa o le maswabi.
- **Bobedi:** Botša mogwera seo o se dirilego le seo o se boletšego.
- **Abelana le** phapoši.

Bala o ahlaahle

- Balang letlakala la PMM mmogo.

Ka moo o kgopelago tshwarelo

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Na o ka be o kgopetše tshwarelo bjang o šomiša magato a mane
- **Bobedi:** Botša mogwera
- **Abelana le** phapoše.

Barutwana ba tla diragatša go kgopela tshwarelo ka Bokgabo bja Go Diragatša.

LETL 75
30 mets

LETSATSI-KGWEDI

Go kgopela tshwarelo

1. Ke maswabi.

2. Ke ka be se ka kgopetše go kgopela tshwarelo.

3. Ke ka be se ka kgopetše go kgopela tshwarelo.

4. Na se se kgopetše go kgopela tshwarelo.

Barutwana gore o a tšaba gore o dirile gore ba ikwe bjang.

Lokisa dilo.

BEKE 5 • MOŠUPOLOGO • 75

BOKGABO BJA GO BONWA

Sethalwa/Seswantšho se tšwetšwa pele

Mošongwana (pente goba dikherayone)

- Barutwana ba tlaleletša ka didirišwa matsogong a seswantšho sa bona le go tlaleletša ka dintlha tša bokamorago go laetša gore ke ka lebaka la eng motho wa sethalweng/seswantšhong a myemyela. E ba le boikgopolelo!
- Barutwana ba khalara seswantšho ka go šomiša pente goba dikherayone.

Di boloke go feleletša bosasa.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

30 mets

LABOBEDI

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Go kgopela tshwarelo

15 mets

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Na o kgopetše motho tshwarelo neng? Ka lebaka la eng? Na o boletše wa reng?
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago seo se diragetšego.
- **Abelana** kanegelo ya gago le phapoši ge o nyaka.
- Šomiša puku ya gago go rekhota ditemogo.

DITLHAKA

Go itlwaetša

- Dira temogo ya modumo ya ka pejana ya medumo ye e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayng mmogo.

LETL 76

10 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Ngwala mantšu ka tsela ya maleba.

1		tlammu	mmutla
2		rotommo	
3		khimiraese	
4		kitipolasi	
5		teredibe	
6		lammi	
7		selekapae	
8		itipole	

76 - BEKE 5 - LABOBEDI

MONGWALO

Mothikitho *av, ac*

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LETL 72

10 mets

LABOBEDI	x	a	<i>av</i>	<i>av av av av av</i>
LABOBEDI	x	ac	<i>ac</i>	<i>ac ac ac ac ac</i>

GO BALA MMOGO

Kwešišo

Go Bala Mmogo

- Bala matlakala a mangwe le a mangwe a mabedi a kanegelo le barutwana.
- Laetša thelelo le tlhagišo (lemoga maswaodikga, kwagatša, go kgwagatša molaetša ka tlhagišo, go bala ka lebelo la maleba).

Go Bala ka Bobedi

- Bagwera ba bala letlakala ba itlwaetša go bala ka thelelo le ka tlhagišo.
- Theeletša o fe dipoele ge o sepela-sepela ka phapošing goba o šomiše nako ye go thuša barutwana ka o tee ka o tee.

LETL

48-53

15 mets

Koko wa Sindi o tla go etela

Koko wa Sindi o be a etela. O be a dula nageng ye ngwae, kgole kudu. O be a e tla Afrika Borwa ka sefotane. Sindi o ile a botša bagwera ba gagwe ba bobedi, Nosipho le Alma ka letelo ye. O be a potšišo gore koko wa gagwe o tlo swana le bokoko ba bona na.

48 - BEKE 4

GO NGWALA

Kwešišo

Bala o ahlaahle dipotšišo

- Lekola gore barutwana ba gopola gore go **sekena (lahlela leihlo)** ke go dira eng.
- Ba gopotše gore ka go dipotšišo tša go **Nyakišiša le go Hwetša** o lebelela morago ebile o lahlela mahlo go kanegelo (Sepediša leihlo ka pela go letlakala goba matlakala) go hwetša lentšu le itšego goba seswantšho.

Ngwala

- Feleletša mošongwana ka go PMM.

Lekola o phošolle

LETL 77

15 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Kwešišo

Bala kanegelo ya, koko wa Sindi o a re etela.

Nyaka o hwetša

1. Hwetša letlakala la go ba le mantšu a "O na le mahlatse?" Letlakala

Bala o nagane

2. Ke mang a rilego "O na le mahlatse?"

3. Na o nagana gore Sindi o na le mahlatse? Ka lebaka la eng? Ka gobane

Ka Bonosi

4. Ngwala lefoko ka selo seo se go dirago gore o ilwe o na le mahlatse. Ke mahlatse

BEKE 5 - LABOBEDI - 77

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala:** Sehlopha C & D
- **Go Šoma o Nnoši:** *Hempe ya se Afrika*

LETL 78

30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Hempe ya se Afrika

Nyaka o hwetše

Ngwala lentšu la go hlalosa seba sa go swana ka mohlakoreng a mabedi:

Bala o nagane

Na hempe ya Dashedi e sunyetšwa ka gore ga maraka?

78 - BEKE 5 - LABOBEDI

TSEBO YA GO THOMA

Go kweša maikutlo a motho yo mongwe bohloko

Bala o ahlaahle

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Na o kile wa tshwenywa ke kgoa?
- **Bobedi:** Hlalosetša mogwera.
- **Abelana le** phapoši.

Ngwala

- Thuša barutwana go ngwala hlogo ya maleba ya seswantšho.

LETL 79

30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Go kweša maikutlo a batho bohloko

Balela ka seswantšho

- Na go diraga eng mo seswantšhong?
- Ka ka lebaka la eng bana ba nyenyeletša mosetsana?
- Ba re eng go yena?
- Na mosetsana o kile bjang?
- Na o be o ka dira eng ge o ka be o bone se se diraga?

Ka ka lebaka la eng go le bohlokwa go hlalosa maikutlo a batho ba bangwe? Ngwala lefako.

BEKE 5 - LABOBEDI - 79

BOKGABO BJA GO BONWA

Sethalwa/Seswantšho se tšwetšwa pele

Feleletša diswantšho

Bontšha o ahlaahle

- Barutwana ba hlaloša gore ke ka lebaka la eng motho yo ba mo pentileng a myemyela.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

25 mets

LABORARO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Kweša maikutlo bohloko

15 mets

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Ke neng moo motho a kwešitšego maikutlo a gago bohloko? O ile wa dira eng? Hlohlomiša ditharollo tša go fapana.
- **Bobedi:** Abelana maitemogelo a gago le mogwera.
- **Abelana** le phapoše.
- Hlahla barutwana go hwetša mehuta ya go fapana ya go šoma ka maikutlo a go kwešwa bohloko.

DITLHAKA

Ikgopotše medumo nn le m

- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya medumo ye e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

LETL 80

10 mets

LETŠATSI-KGWEDI

nn m

naalete mae

0

nnoto mafodi monna

ma-la-ka-ne n-ne-la ma-se-n-ke

Nnana ke mosadi wa go ba le maele a nannete.

80 - BEKE 5 - LABORARO

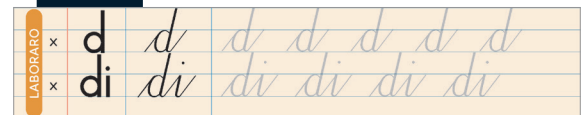
MONGWALO

Mothikitho d, di

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LETL 72

10 mets

GO BALA

Tlotlontšu le Polelo

15 mets

Boeletša o be o lekole mošomo wa beke ya go feta

Tlotlontšu (letlakala 66)

- Bala dikaratanamantšu tša beke ya go feta:

ikgantšha	lešela	paterone	tukwana	segalo
-----------	--------	----------	---------	--------

- Barutwana ba lekola le go swaya mošongwana wa beke ya go feta ka go PMM.

Polelo (letlakala 70)

- Ngwala lefoko la maleba letlapeng. Barutwana ba a lekola.
- Barutwana ba rulaganya mafoko a bona ba šomiša kheraetheria ya go rulaganya.

Bala: Barutwana ba balela bagwera mafoko a bona.

Ke šomišitše ...

- maswaodikga?
- lebaka la maleba?
- mantšu a
- mabedi a go hlalosa?

GO NGWALA

Tlotlontšu le Polelo

LETL 81

15 mets

Leleme la Gae

- Bala o laetše mantšu a dikaratanamantšu.
- PMM: Barutwana ba ngwala mafoko a bona ba šomiša mantšu a.
- Barutwana ba mmalwa ba balela phapoši mafoko a bona.

Tshelela go Seisimane

- Bolela ka moo o bolelago mantšu ka Seisimane.
- Ahlaahla ka go hlagiša lefoko ka Seisimane. Ngwala letlapeng.
- PMM: Barutwana ba kopolla mantšu le lefoko.

LETŠATSI-KGWEDI

Tlotlontšu le polelo

Feleletša tafola

Lentšu goba sešufako	Tshala	Lentšu la seisimane
gakonegile	Go se tsebe pele le morogo. Go lewa ke phibang	embarrassed
lešela	mahuta wa sedirwa sa go raka diapara	fabric
go ikgantšha	go ikagomola, go ba le magereta	proud

Swaya mantšu a mabedi a go bontšha maikutlo.

Bala lefoko.
O be a opere tukwana e kgolo ya hlogo ya mabalabala.
Ngwala lefoko la go swana le le ka Seisimane.

BEKE 5 - LABORARO - 81

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala:** Sehlopha E & A
- **Go Šoma o Nnoši:** *Roko a se Afrika*

LETL 82
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Roko ya seAfrika

Kaifan ke mofuta wa roko e telele goba henge ya go aparwa ke banna le basadi. Ke roko ya go hlogha ebile gantši ke e telele. E bontšha mofuta o go ša kudu ka lebaka la gore e dirisa mmele go o bethwe ke moaga. Dikafan di tswotlegile kudu dingang tša Afrika tša leboa, go swana le Morocco. Mheleg ya lehana batho ba lefosa ka bophara ba apara dikafan.

Bala o nagane

Na o nagana gore ke ka lebaka la eng batho lefosing ka bophara ba apara dikafan?

Ka Bonoši

Na o ka apara kofan? Ka lebaka la eng?

82 • BEKE 5 • LABORARO

TSEBO YA GO THOMA

Tlogela bokgoa

Go bala le go ahlaahla

- **Lebelela mantšu mo phousetareng** – na o nagana gore ke afe a maleba? Ka lebaka la eng?
- **Lebelela diswantšho** – Na ke efe phousetara ye e ka bago e kaone go phapoši ya rena? Ka lebaka la eng?

Nagana-bobedi-abelana

- Na ke mantšu afe a o ka a beago go phousetara ya kgahlanong le bokgoa?

Ngwala

- Ngwala mantšu a o ka a beago go phousetara ya kgahlanong le bokgoa.

LETL 83
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Tlogela bokgoa!

TLOGELA BOKGOA!

Go se se se bohlokwa go dira batho ba bangwe Gore ba lwe okere go se se.

Bagwera ba na le batho!

Eba magwera e sego kgoa!

Beakanyang phousetara ya go emisa bokgoa.

Na e tla ba e lebitšwe go mang?

Ka mantšu afe a o ka a ngwalaga?

- Mantšu a bohlokwa: _____
- Mantšu a magwera: _____

Na ke seswantšho sa mofuta mang seo o ka rataga go se thala godimo go yona?

BEKE 5 • LABORARO • 83

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Go diragatša

Matseno

- Barutwana ba šoma ka bobedi goba ka dihlopha.
- Ba nagana ka seemo sa ge motho yo mongwe a gobala (e ka ba sa nnete goba sa boitlhamelo) ebile yo mongwe a kgopela tshwarelo.
- Ba nagana ka mokgwa wa maleba wa go bolela gore o kgopela tshwarelo.

Itwaetše

- Sehlopha se sengwe le se sengwe/ka bobedi ba diragatša seemo.
- Ba lokišetša go swantšhetša phapoši bosasa.

Morutiši o a sepela-sepela ebile o fa tlhahlo

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

25 mets

15 mets

- **Nagana:** Na o kwešitše maikutlo a motho bohloko neng? O ile wa kgopela tshwarelo bjang?
- **Bobedi:** Botša mogwera ka seo se diragetšego.
- **Abelana** le phapoši.
- Hlahla barutwana go hlohlomiša mehuta ya go fapana ya go kgopela tshwarelo.

- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya medumo ye e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

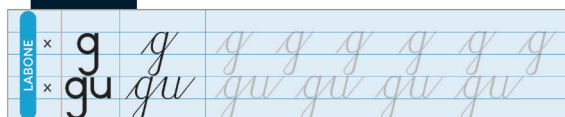

MONGWALO Mothikitho *g, gw*

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LETL 72

10 mets

GO BALA Go itlwaetša go bala ka Thelelo

Go Bala ka Bobedi

- Mogwera yo mongwe le yo mongwe o bala sengwalwa ka go šielana.
- Bea nako ya go bala (1 mots). Ngwala nomoro ya mantšū ao a badilwego.
- Bušeletša.

Dipoelo

- Bala mongwalo le barutwana.
- Barutwana ba thala sediko go mantšu ao ba a badilego ka go fošagala.
- Ba hlohletše go itlwaetša go bala sengwalwa ka gae.

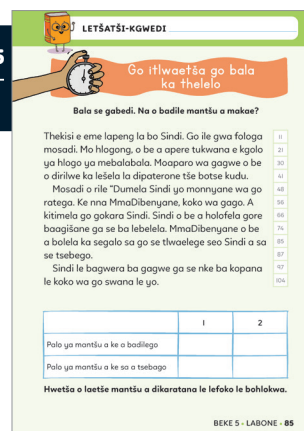

GO NGWALA MMOGO **Go hlaloša moanegwa**

15 mets

- Gopotsa barutwana ka ga MmaDibenyane, se a bego a se apere le se a se dirilego.
- Le barutwana ngwalang ditemana tše pedi tša mafoko a 2–3.
 - Temana 1: (ponagalo) O be a lebega bjang gape a apere eng?
 - Temana 2: (tlwaelo) O na le botho bjang? O rata go dira eng?
- **Sebopego:** Temana ye nngwe le ye nngwe ka sehlogo sa go fapana, lebaka la bjale la go sebe le nako, thopa boleng bja motho ka mantšu.

Mma Sparkles
Temana 1 Mma Sparkles
 ke yo mobotse.O apara
 tuku e kgolo ya hlogo.
 O penta manala.
Temana 2
 Mma Dibenyane o rata
 bana.O ba ruta go
 bina.O ba dumelela go
 itekantšha ka dieta tša
 gagwe.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala:** Sehlopha B & C
- **Go Šoma o Nnoši:** Kefa ya setšo

LETL 86
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Tshekatsheko ya kgopolo

30 mets

(PMM letlakala 59)

- Botšiša dipotšišo:
 - Na re ithutile eng bekeng ye? (mohlala; ka moo o kgopelago tshwarelo, go ikemela go dikgoa)
 - Na re hweditše se re bego re nyaka go se tseba?
- Thuša barutwana go ngwala dikarabo tša bona ka go mothladi wa mafelelo wa tšhate.

Mogogorupa godimo/ mogogorupa fase

- Swara dikaratamantšu tše tharo tša maleme a mabedi tša lentšu le lengwe le le lengwe ka dipolelo tša go fapana gomme o botšiše dipotšišo.

kgoa

1. Ge o dira motho bokgoa o laetša tlhompho.
2. Ge o dira motho bokgoa o kweša maikutlo a bona bohloko.
3. Re swanetše go ikemela go dikgoa.

kgopela tshwarelo

1. Go kgopela tshwarelo ke go ba maswabi.
2. O swanetše go kgopela tshwarelo ge o kwešitše motho bohloko.
3. Ge o kgopela tshwarelo o laetša bokoa.

tlhompho

1. O swanetše go hlompha maikutlo a batho ba bangwe.
2. Ge o kgopela tshwarelo ge o phošitše o laetša tlhompho.
3. Go bolela dilo tša go se loke ke go laetša tlhompho.

Tshelela go Seisimane: kgoa, go kgopela tshwarelo, tlhompho

- Barutwana ba šoma ka bobedi ebile ba itlwaetša go kgopela tshwarelo ka Seisimane.

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Ditšweletšo

Matseno

- Gopotša barutwana ka go ba batheeletši ba maleba.
- Efa dihlopha/ka bobedi metsotso e mmalwa ya go itokiša.

Ditšweletšo

- Dihlopha/ka bobedi ba ka ithaopa go dira ditšweletšo.
- Efa ditshwayo-tshwayo tša maleba.

Ngwala dintlhathuto ka pukung ya dinoutse

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

25 mets

LABOHLANO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Tshekatsheko ya beke

15 mets

Nagana - Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Nagana ka maikutlo ao a kwešago bohloko. O kwešitšwe bohloko bekeng ye? Na o kwešitše maikutlo a motho yo mongwe bohloko?
- **Bobedi:** Abelana le mogwera.
- **Abelana:** Na o tlo dira eng sa go fapana beke ye e tlogo?

DITLHAKA Piletšo

Latela tshepedišo ya piletšo go letlakala 8.

Mantšu: mmamoratwa le nnweša

Lefoko: Nniki o ja bogobe bja mmopelele.

LETL 87

10 mets

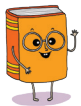
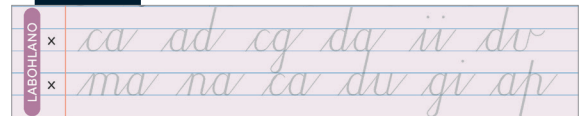

MONGWALO Poeletšo

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LETL 72

10 mets

GO BALA Tshekatsheko ya Go Šoma o Nnoši

15 mets

Bala o arabe dipotšišo

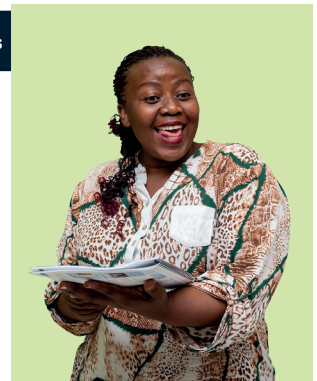
- Balela molekwana wa Go Šoma o Nnoši godimo go barutwana. Barutwana ba latela ka dipukung tša bona.
- Ka morago ga sengwalwa se sengwe le se sengwe, bala potšišo/dipotšišo. Efa dikarabo, barutwana ba a iphošolla.

Ahlaahla sengwalwa

- Na o ratile sengwalwa sefe kudu? Ka lebaka la eng?
- Na o ithutile dinnete tše mpsha? Mantšu a mafa?

Go Swaya

- Ngwala ditlhakapele fela. Hlokomela gore ke mang yo a sa kgonego go bala le go araba dipotšišo.

GO NGWALA KA BONOŠI Go hlaloša motho yo o mo tsebago

15 mets

- Barutwana ba ngwala ditemana tše pedi ka ga motho yob a mo tsebago gabotse.
- Kahlaahlo ya pele ga go ngwala: Yo o ka ngwalago ka yena (koko, tate bj.bj.)
 - Temana 1: (ponagalo) telele, tšofetše, moriri o moputswa, ota bj.bj.
 - Temana 2: (tlwaelo) go swana le go apea; o a mpalela, o ya kerekeng bj.bj.
- **Nyaka:** Go dira ditemana, pheletšo ya mafoko, lebaka le le se nago nako, temogo le tlhalošo ya go tsenelela.

Thaetlele: _____ wa ka

Temana 1:

O swana le mang?
O apara eng?

Temana 2:

O rata go dira eng?
O botho bjang?

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala:** Sehlopha D & E
- **Go Šoma o Nnoši:** Sekhethe sa setšo

LETL 88
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Nako ya go šoma ka Puku ya Mošomo ya DBE

Go lekola le go fa ditshwayotshwayo

- Lebelelang matlakala a Puku ya Mošomo ya DBE a beke ya go feta mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

Feleletša matlakala a Puku ya Mošomo a DBE

- Puku ya Mošomo ya DBE ya Mabokgoni a Bophelo Letlakala la Mošomo 7 Maikutlo, matlakala 14 le 15.
- Puku ya Mošomo 1 ya Leleme la Gae matlakala 19 le 20.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

25 mets

TSHEKATSHEKO YA MORUTIŠI YA BEKE KA BEKE

Beke ye, ke:

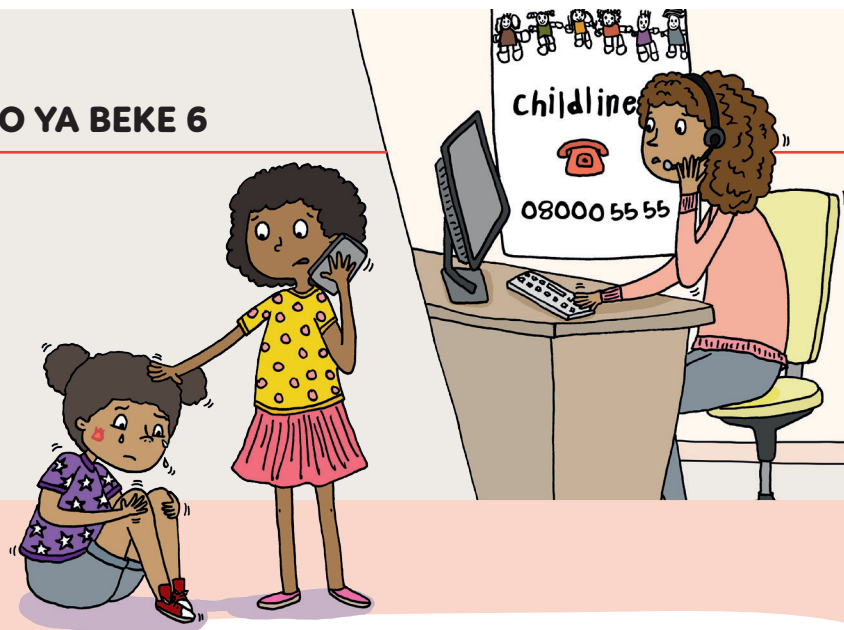
- **tšere di PMM**, dipuku tša Mongwalo le tša Go Ngwala
- **lekotše** ka ba ka phošolla mošomo ebile ke lemogile mafelo a bohlokwa goba barutwana bao ba hlokago thušo ya go oketšega
- **boetše morago go Kakaretšo ya beke** ka lemoga dithuto tšeo ke sa kgonago go di feleletša
- **lahlela mahlo go pukwana** ya ka ya dinoutse gape ka lemoga barutwana bao ba hlokago nako ya tlaleletšo ya go rutwa ka o tee ka o tee goba go itlwaetša go bala ka bonoši le nna beke ye e tlogo.

Ke beile nako bekeng ye e tlogo go dira:

- **ditshwayotshwayo goba dithutwana** tša phapoši tša go tlaleletša.
- **ka bonoši**, go ruta morutwana o tee ka o tee, mohlala, ge phapoši e dira se sengwe mešongwana, goba mesong

Ke lebeletše pele beke ye e tlogo go netefatša gore ke itokišitše ebile ke na le dilo ka moka tšeo ke di hlokago go thoma beke.

KAKARETŠO YA BEKE 6

Go boloka mmele wa ka

DINEPO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Ithuta ka go kgoma ga maleba/go kgoma ga mpe, gore ba tshephe mang gape le go boloka mmele wa gago.
- Diragatša le go itlwaetša gore aowa ka dinako tša go fapana.
- Ithuta ka ditekanyo le diponego, 3D le 2D.
- Bala le go kwešiša ka sebopego le maekemišetšo a kanegelo.
- Bala ka didirišwa tša kalafo tša go tlwaelega.
- Ngwala mafoko ka go šomiša polelo ya go se fetolelwe le ditsebjana.
- Ngwala ditemana tše pedi ba laodiša maitemogelo a bona.

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

Litheresi	themperetšha	themometara	mogolo	molwetši	go šuthišetšwa pele
Mabokgoni a Bophelo:	kgoma	tshepha	hlompha		
	touch	trust	respect		

Lefoko

"Ke ikwa ke lwala. Mogolo wa ka o bohloko," gwa realo Kodi.

DITLABAKELO

- Letlakala le pente, diphephelele goba dikherayone
- Didirišwa tša go nyakega go mešongwana ye e kgethegilego ya Thuto ya Boitšhidullo.

TEKOLO

Tšea o swaye: Tlotlontšu (Laboraro); Mafoko (ditsebjana-Labone), Mongwalo (Labohlano)

Yeo e sego ya Semmušo: Go Bala Mantšu ga go beelwa nako (Labohlano)

Mešongwana ya Tekolo ya Semmušo

Mošupologo-abohlano	Thuto ya Boitšhidullo: Go Kitima	TIRIŠO	PM letl 79, 81, 83, 85, 87
Mošupologo	Go Theeletša le Go Bolela 1 (go bolela ka boitemogelo bja bona)	BOMOLOMO	PM letl 78, 80, 82, 84, 86
Labohlano	Mongwalo 1 <i>Ge ke be ke lwala</i> (go hlaloša ka tatelano, ditemana tše pedi)	TIRIŠO	PM letl 86

Mmele wa ka ke wa ka

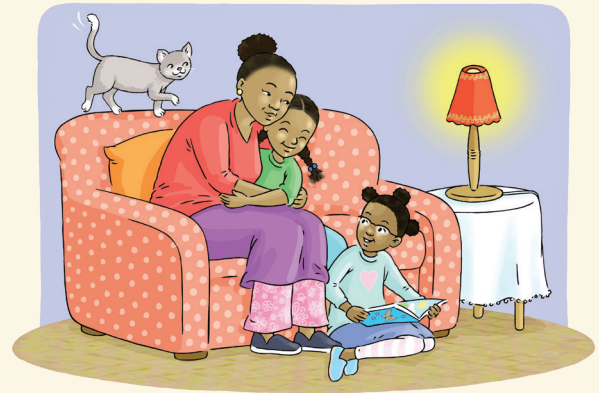
Seipati o na le mengwaga ye senyane ebile o dula le mma'gwe le katse ya bona, yeo e bitšwago Khithi. Seipati o rata kudu ge Khithi e ikghola ka maoto a gagwe ebile le yena o rata go e forohla mo mokokotlong wa yona (bontšha barutwana). Ge Khithi e sa nyake go forohlwa e tšhabela ka fase ga malao.

Seipati o rata go swarana ka matsogo le mogwera wa gagwe wa potego Tebogo ge ba sepela mmileng. Gantši ba rata go opela le go hwidinya matsogo a bona ge ba swarane.

Go dilo ka moka, Seipati o rata go gokarana le mma'gwe ge ba bogetše thelebišene mantšiboa.

O kgomarela kgauswi le mma'gwe gomme mma a mo forohla meriri goba letsogo.

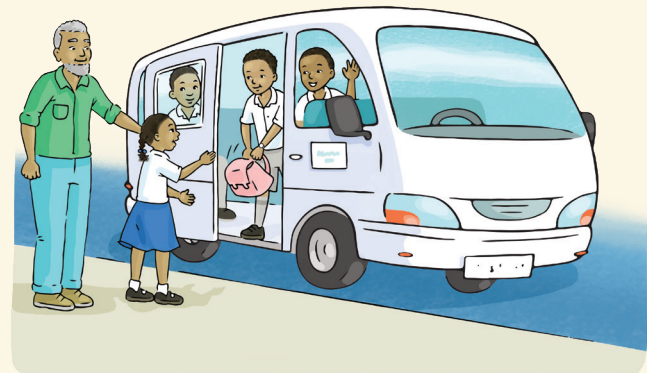
Efela mma'gwe o mmoditše are *"Go na le go kgoma ga maleba le go kgoma mo e se bego ga maleba Seipati. O gopole gore mmele ke wa gago o nnoši. O ka kgona gore AOWA ge o sa rate se sengwe. Ke wena molaodi wa mmele wa gago."* Seipati o phela a gopola seo mma'gwe a mmoditšego sona.

Ka letšatši le lengwe Seipati o be a nametše thekisi ya sekolo. Go ile gwa namela bašemane ba bararo. E be ele ba bagolo ebile ba na le lešata. Ba ile ba dula kgauswi le yena ba mo pitlagantšha, gomme a ikwa a nyamile ebile a sa dudišege. Ka morago ga nakonyana mošemane o tee a inama mo setulong gomme a leka go mo laetša se sengwe mo sellathekeng sa gagwe. O be a tseba gore ke selo sa sephiri ebile o be a sa gapeletšege go lebelela. Bjale a bolela ka lentšu la godimo a re, *"Aowa, ga ke rate seo,"* ebile a emišetša matsogo godimo. O be a gopola seo mma'gwe a mmoditšego sona.

Bašemane ba be ba maketše. Ba be ba lebelelega ba swabile ge a be a bolelela godimo. Malome Popi, mootledi wa thekisi a botša bašemane gore ka senamelweng sa gagwe batho ka moka ba swanetše go hlompšana. Seipati o ile a bona gore bašemane ba be ba hlompšana seo. Ge ba le gare leetong la bona, o ile a lemoga gore bašemane ba be ba homotše kudu. Ge bašemane ba bangwe ba babedi ba thoma go dira metlae ebile ba bethana, yo mogolo a re, *"Emišang bašemane..."* gomme ba emiša.

Seipati o ile a botša mma'gwe ka seo se diragetšego ka thekising. Gomme mma'gwe a mmoditša gore ge a ka ikwa a na le maikutlo a go se dudišege, a botše Malome Popi goba morutiši wa gagwe. Mma'gwe o ile a mmoditša le gore o rata ge Seipati a kgona go mo tshepha ebile a sa mo utele diphiri.

Seipati o rata mma'gwe, Tebogo le katse ya gagwe Khithi. O tshepha morutiši wa gagwe le Malome Popi, ebile o leka go hlompšana batho ka moka ba a kopanago le bona.

Na wena o swana le Seipati bjang?

MOŠUPOLOGO

TEKOLO 1: GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Tlwaetša barutwana beke ye e thomago (ditiragalo, tsepelelo ya thuto bj.bj.

Hlaloša Tekolo 1 ya Semmušo: Ge ke be ke lwala

- Morutwana yo mongwe le yo mongwe o tla hlaloša ka nako yeo a bego a lwala/gobetše.

Ge ke be ke lwala

- Bolela ka seo se diragetšego le ka mo o ilego wa ba kaone.
- Bontšha ka go bolela ka nako yeo o bego o lwala.
- Tekolo e thoma bosasa.

Itokiše

- Ka bobedi barutwana ba ahlaahla ka seo ba tla bolelago ka sona.

15 mets

Go Swaya:

Meputso: 10

DITLHAKA

Boeletša medumo g le gw

- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya medumo ye e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

MONGWALO

Go ngwala ka mothikito *l, la*

- Latela tshepdišo ya dithuto tša Mongwalo qo letlakala 9.

LETL 97

10 mets

LETL 96

10 mets

GO BALA

Morutiši o balela godimo

Pele ga Go Bala

- Tsebiša hlogo ya go **kgoma**:
 - Na o rata go kgoma eng (mapai, wulu ya leokodi)? Na go na le motho yo o ratago go gokarana le yena (buti yo monnyane, mma, mpša)?
- Botša barutwana mohola wa go theeletša: Theeletša go kwa gore Seipati o be a ikwa bjang ge mošemane a inamela kgauswi le yena ka thekising.

Balela barutwana kanegelo

Morago ga Go Bala

- Lekola kwešišo
 - Na mmago Seipati o mmoditše eng?
 - Na wena o ithutile eng go kanegelo ye?

PM
LETL 77

15 mets

15 mets

EFAL

- Ruta thuto ye go ya ka lenaneo la EFAL.

15 mets

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go bala:** Sehloha A & B
- **Go Šoma o Nnošji:** Mafoko

LETL 98

30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Bala mafoko

Sesi o dira manala a mabotsana kudu.

Malome o namela sefofane.

Phemelo o ja pitsa.

Rakgadi ke ngaka ya mahlo.

? Na Phemelo o ja eng?

18 • BEKE 6 • MOŠUPOLOGO

TSEBO YA GO THOMA

Balang le ahlaahle seswantšho 1

- Na Seipati o tshepha mang?
- Na mmago Seipati o mmoditše eng?

Balang le ahlaahle seswantšho 2

- Ke ka lebaka la eng Seipati a be a ikwa a sa iketla?
- Na o ile a reng?

Mmele wa ka ke wa ka

Balang le ahlaahle seswantšho 3

- Ke mang yo a rutilego bašemane ba bagolo ka tlhompho?
- Na ba hlomphana bjnag le gore ba hlompha Seipati bjang?

Go Ngwala Feleletša mošongwana
ka go PMM ka bonoši.

LETL 99

30 mets

LETŠATŠHI-KGWEDI

© 2014

Mmele ka ka ke wa ka ke moši

Go kgwathši ga mabola

Go kgwathši ga mpe

Goswadi Mmolele
amela ka wa
ka ke moši.

Mmolele ka ka
ke wa ka ke
moši

BEKE 6 • MOŠUPOLOGO • 99

BOKGABO BJA GO BONWA

Ruta ka ponego

- Lebelela ponagalo go tšwa sekolong – Go na le eng ka **pele**, go na le eng ka **bokamorago**?
- Na dilo tša go ba kgole di bonagala di lekana le tša go ba kgauswi ka seemo?
- Borabokgabo ba šomiša **ponego** go bontšha gore dilo tše dingwe di kgole gape tše dingwe di kgaufsi
- Ka go penta/go thala, dilo **di bonala di le kgole ge**:
 - e le tše nyane
 - di thibilwe ga nnyane/ka morago ga tše sengwe

Ntlo ya bokgabo: Ponego

- di le godimo ga letlakala
- di sa tsepelele kudu/ka mmala wa go se be le maatla

Ahaahla

- Lebelela seswantšho ka go PMM: Ke diripa dife tše di bonagalago di le kgauswi? Ka lebaka la eng? (*dilo tša go fetelela ebile di lego ka pele; dilo tše kgolo kgauswi le mafelelong a letlakala*).
- Fefeletša mošongwana wa PMM.

LETTL

100

30 mets

LETSATŠI-KGWEDI

Ponego

Šomiša mantšu go fa diwantho maina.

Maggie Louwer: Dithutho tše Leseotha

ka pela	ka morago	gare	tseelanelo
---------	-----------	------	------------

TEKOLO YA THUTO YA BOITŠHIDULLO

**Tša
Mabelo**

Lekola go tšea karolo go mekgwa e mehlano ya tša mabelo mo bekeng ye. Rulaganya ye nngwe ya diphadišano tše di latelago tša letšatši le lengwe le le lengwe la beke ye gomme ofe dihlopha tša barutwana sebaka sa go phadišana. Lemoga lebelo, bokgole le botelele. Efa moputso mafelelong a beke.

- Lebelo la neeletšano
- Lebelo le le kopana.
- Lebelo la go se tlwaelege (mohlala, lebelo la kiribane/lebelo la lesaka/lebelo la sa morago)
- Go tabogela kgole
- Go tabogela godimo

Go Swaya::
Lebelele letl 139
Meputso: 5

LABOBEDI

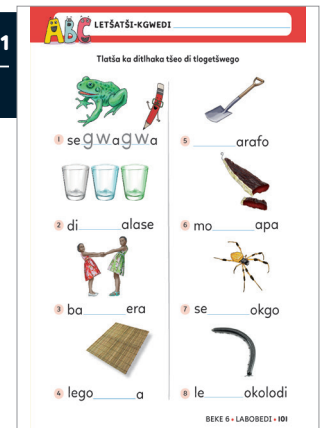

**TEKOLO 1: GO THEEELETŠA
LE GO BOLELA**
**Ge ke be ke lwala
(e tšwetšwa pele)**
15 mets
Tšweletšo

- Efa barutwana ba go itshepha kudu sebaka sa go tšweletša pele
- Barutwana ba bangwe ke ba babogedi.

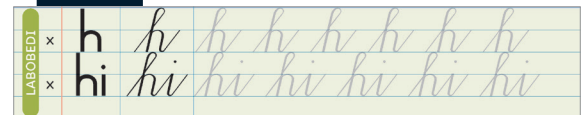
Go Swaya:
Lebelela letl 128
Meputso: 10

DITLHAKA **Go itlwaetša**

- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya medumo ye e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

LETL 101
10 mets

MONGWALO **Mothikito *h, hi***

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LETL 96
10 mets

GO BALA MMOGO
Pele ga Go Bala

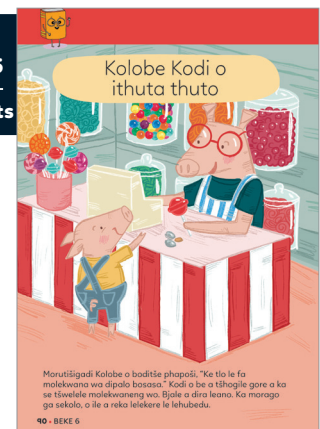
- Balang le ahlaahle ka boripana hlogo le seswantšho sa mathomo. Na o tseba eng ka kanegelo pele re thoma go e bala? Na o nagana gore ke thuto efe ye Kodi a tla go ithutago yona? (Ye e šomiša leano la kwešišo la go phopholetša.)
- Hlalosa morero wa go bala: A re baleng re hwetšeng gore Kodi o ithuta eng?

Kwešišo
Go Bala Mmogo

- Bala kanegelo **le** barutwana.
- Ema mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe o botšiše: Na o nagana gore go tlo direga eng ka morago? (Go akanyetša)

Ka Morago ga Go Bala:

- Na ke thuto efe yeo Kodi a ithutilego yona?
- Tswalanya go tlotlontšu: *mogolo, themperetšha, themometara, molwetši, go šuthišetšwa pele.*
- Tswalanya go sengwalwa sa Go Šoma o Nnoši sa beke ye: Beke ye re ithuta go iša pele ka didirišwa tša go dirišwa ke dingaka.

LETL 90-95
15 mets

GO NGWALA **Kwešišo**
Balang le ahlaahle dipotšišo

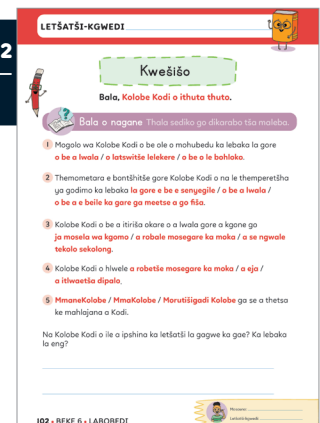
- Boeletšang fomete ya go kgetha dikarabo go mantšu a go fapana.
- Bala dipotšišo tša **Bala o Nagane**. Ahlaahla dikarabo. (Karabo e ka se be lefelong le tee)
- Bala potšišo ya mafelelo, yeo e nyakago lefoko.

Ngwala

- Feletša mošongwana ka go PMM.

Lekola o phošolle

- Barutwana ba iphošolla ka go swaya ka Labobedi la go latela.

LETL 102
15 mets

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala:** Sehlopha C & D
- **Go Šoma o Nnoši:** *Setethosekopo*

LETL 103
30 mets

TSEBO YA GO THOMA Tshepagalo

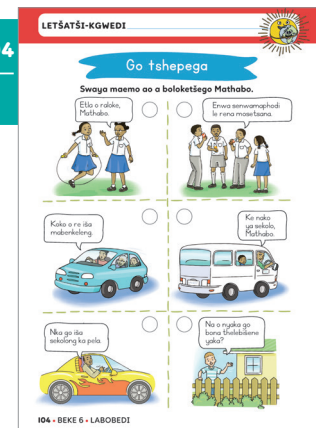
Tsebiša hlogotaba

- Ka nako ye nngwe go boima go tseba gore o ka tshepha mang.
- E ka no se be motho yo a aperego gabotse.
- E ka no se be motho yo o mmonago gantši.
- Ke motho yo o mo tsebago kudu, ebile o ikwa o bolokegile le yena.

Balang le ahlaahle

- Lebelela diswantšho tše tshela.
- Ke diswantšho dife tša go bolokegela Seipati? (Na batho ba ke bao a ba tshephago? Mafelo ao a ka se bego a nnoši?)
- Na ke diswantšho dife tša go se bolokegele Seipati? (Na o bona bjang gore batho ba ba tla hlomphe tokelo ya gagwe ya gore aowa?)

LETL 104
30 mets

BOKGABO BJA GO BONWA Tebego ya naga

30 mets

Matseno Tebego ya naga ke seswantšho sa bobonelo bja tlhago.

Hlaloša mošomo

- Mošomo ke go thala goba go penta lefelo, o laetša ponego ka mekgwa ye e ka bago e meraro
- Šomiša letlakala ka go **tlwaetšo ya ponego ya naga** (ka go rapama) o tlatše letlakala.
- Mošongwana wo o tlo lekolwa.

Nagana-Bobedi- Abela

- Tswalela mahlo o nagane ka lefelo (ekaba lefelo la nnete goba la boitlhamelo). Ke sehla sa mohuta mang, nako ya mosegare le boso?

- Dira lenaneo la dilo tše 10 tšeo o ka di akaretšago ka go tebego ya naga (*mehlare ya go fapana, dinoka, matsha, mawatle, diphororo bj.bj.; dithaba, dikhupetša fase bjalo ka bjang, maswika, mohlaba, diphoofolo, maselawatle, magora, mengwako, maporogo bj.bj.; boso, leratadima le maru*)
- Na o tla laetša bjang gore dilo tše dingwe di kgole go feta tše dingwe?

Di boloke go feleletša beke ya go latela.

TEKOLO 1: THUTO YA BOITŠHIDULLO

Tša Mabelo

25 mets

Lekola go kgathatema ka mekgwa e mehlano ya go kitima ya beke. Rulaganya diphadišano tše di latelago letšatši le lengwe le le lengwe la beke ye gomme ofe dihlopha tša barutwana sebaka sa go phadišana. Lemoga lebelo, bokgole le botelele. Efa moputso mafelelong a beke,

- Lebelo la go neeletšana.
- Lebelo le le kopana.
- Lebelo la go se tlwaelege (mohlala, lebelo la kiribane/lebelo la lesaka/lebelo la sa morago)
- Go taboga kgole
- Go taboga godimo

Go Swaya:
Lebelela letl 139
Meputso: 5

LABORARO

**TEKOLO 1: GO THEEELETŠA
LE GO BOLELA**

Ge ke be ke lwala
(e tšwetšwa pele)

15 mets

Ditšweletšo

- Tšwela pele ka ditšweletšo.
- Barutwana ba bangwe ke babogedi.

Go Swaya:
Lebelela letl 128
Meputso: 10

DITLHAKA
Boeletša medumo lw le l

- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya medumo ye e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

LETL 105

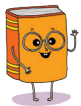
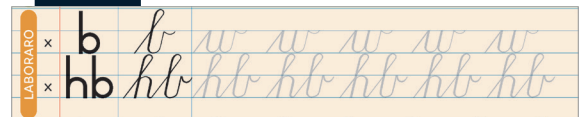
10 mets

MONGWALO
Mothikito *l, h*

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LETL 96

10 mets

GO BALA MMOGO
Tlotlontšu

- Bontšha o be o bale mantšu a tlotlontšu a beke ao a lego letlapeng goba go dikaratamantšu:

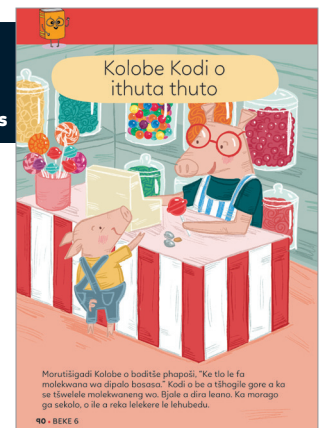
mogolo	themperetšha	themometara	molwetši	šuthišeditšwe pele
--------	--------------	-------------	----------	--------------------

- Bala sengwawla ka botlalo **le** barutwana bjale ka go bala mmogo. Ema ge o fihla go lentšu la tlotlontšu.
- Go nyaka lentšu:** Ge o bala barutwana ba lemoga mantšu a tlotlontšu go sengwalwa sa PMM. Ba thala mothaladi goba sediko go lentšu le lengwe le le lengwe.
- Ahaahla tlhalošo ya lentšu le lengwe le le lengwe go kamano ya lefoko le kanegelo.

Barutwana ba hlopha dikaratamantšu ka tatelano ya alefabete.

LETL 90-95

15 mets

GO NGWALA
Tlotlontšu
Bomolomo

- Lebelelang le ahlahlhe mešongwana ka go PMM ka bomolomo.

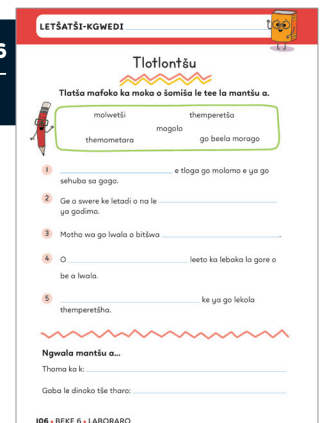
Ngwala

- Feleletša mošongwana wa go ngwala ka go PMM. Lekola o swaye.
- Barutwana ba kopolla mantšu a mahlano a dikaratana ka go Dipukuntšu tša bona.

Bontšha dikaratamantšu tša tlotlontšu go Leboto la Mantšu.

LETL 106

15 mets

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala:** Sehlopha E & A
- **Go Šoma o Nnoši:** Themometara

LETL 107
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Themometara

themometara go mekhuri themometara go tšitšile

Themometara ke sedirwa sa go lekola themperetšha. Se lekola gore mmele wa gago o fika go fita bogole tša ba ka. Ga e leela mmele wa gago o ka fika kudu. Ga na le mheuta go dihemometara. Tša dingwe di dirwa ka tšhupu ya galase le se se sengwe sa go batlwa mekhuri ka mo gare. Di batlwa dihemometara tša mekhuri. Dihemometara tša tšitšile di šoma ka go fapana. Di laetša themperetšha go sekina.

Nyaka o hwetše
Ka mheuta nang wa themometara?
• e na le tšhupu ya galase?
• e na le sekini?

Ka Boneli
Na ke mheuta ope wa themometara wa o o bonego? Na o e bone kae?

BEKE 6 • LABORARO • 107

TSEBO YA GO THOMA Tlhompho

Tsebiša hlogo taba

- Ge ke re **mmele wa ka ke waka**, ke ra gore re hlompha mmele wa ka. Ga re ikweše bohloko, re hlokomela mebele ya rena kudu.
- Re swanetše go hlompha mebele ya batho ba bangwe.

Nagana- Bobedi-Abela

- Na ke diswantšho dife tša go laetša tlhompho? Hlaloša.

LETL 108
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Tlhompho

Swaya diswantšho tša go bontšha batho ba go laetša tlhompho go ba bangwe.

108 • BEKE 6 • LABORARO

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA Go diragatša

30 mets

Matseno

- Ahlaahla mekgwa ya go re Aowa ka gare ga seemo sa go se bolokege ka go šomiša lentšu (Aowa), lentšu (ka go bolelela godimo, o tlišitše), mmele (tsela ya go tšhaba, go ema ka boitshepho), seka (go šikinya hlogo, o laetša go gana) le tlhagišo (go se myemyele sefahlego se bogale).
- Phapoši e itlwaetša se.

Mošongwana

- Ahlaahla ditemana tša go ba le nnete mo ngwana a ka bago ka gare ga seemo sa go se bolokege. Mohlala:
 - Mogwera o botšiša yo mongwe go tla lapeng la gabo a tseba gore ngwana ga a na le motho.
 - Yo mongwe wa leloko o laetša ngwana go namela le yena koloi.
- Ka Bobedi akanyang tiragalo le be le e diragatše le botšiša se sengwe ebile le re Aowa.
- Barutwana ba fetola dibaka.
- Kgetha tiragatšo ya go ba le maatla go feta tše dingwe go diragatša ka phapošing bosasa.

TEKOLO 1: THUTO YA BOITŠHIDULLO Tša Mabelo

25 mets

Lekola go kgathatema ka mekgwa e mehlano ya go kitima ya beke. Rulaganya diphadišano tše di latelago letšatši le lengwe le le lengwe la beke ye gomme o fe dihlopha tša barutwana sebaka sa go phadišana. Lemoga lebelo, bokgole le botelele. Efa moputso mafelelong a beke.

- Lebelo la go neeletšana.
- Lebelo le le kopana.
- Lebelo la go se tlwaelege (mohlala, lebelo la kiribane/lebelo la lesaka/lebelo la sa morago)
- Go tabogela kgole.
- Go tabogela godimo

Go Swaya:
Lebelela letl 129
Meputso: 5

LABONE

**TEKOLO 1: GO THEEELETŠA
LE GO BOLELA**
Tšweletšo

- Tšwelang pele ka tšweletšo.
- Barutwana ba bangwe ke babogedi.

Ge ke be ke lwala
(e tšwetšwa pele)

15 mets
Go Swaya:

Lebelela letl 128

Meputso: 10

DITLHAKA
Feleletša mafoko

- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya modumo wo o rutilwego go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

LETL 109
10 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

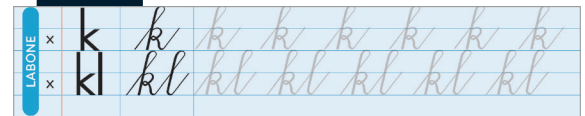
Šomiša mantšu go feleletša mafoko.

- 1 Ke bana **segwagwa** ka nakang.
- 2 Rakgadi ke _____ o rabetše bookelong.
- 3 _____ ba rata go raloka mmogo le go kitimšana.
- 4 Koko o šila mabele godimo ga _____.
- 5 Makgadi o _____ meriri ke magwera wa gagwe.
- 6 Rakgadi o loga _____ a fetiša a a rekisa.

BEKE 6 • LABONE • 109

MONGWALO
Mothikitho k, kl

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LETL 96
10 mets

GO BALA MMOGO
Polelo
Tsebiša lefoko

- Ngwala lefoko letlapeng.
- Bala lefoko ka go nanya le barutwana.
- Barutwana ba hwetša lefoko ka gare ga sengwalwa go letlakala 91.
- Ba thalela/gatelela lefoko.

Šoma ka lefoko

- Lemoga maswaodikga (ditlhaka tše kgolo, difegelwana, dikhutlo, **ditsebjana**)
- Thalela goba o gatelele mantšu ao a bolelwago. (mantšu ka gare ga ditsebjana)
- Ka mmala wa go fapana, thalela lentšu leo le re botšago gore se se diragetše kgale (*boletše*).

15 mets

**'Ke ikwa
ke lwala.
Mogolo wa
ka o bohloko,'
gwa realo
Kodi.**

GO NGWALA
Polelo
Lokiša

- Hlamang lefoko gape mmogo ka bomolomo.
- Bontšha go šomiša lefoko bjale ka paterone. Mohlala:
'Ke ikwa ke lwala/ke lapile/ke belekega bjalo bjalo ...
Maoto a ka/dimpa/matsogo/hlogo e/a bohloko/opa'

Ngwala

- Feleletša letlakala la PMM.

Balela mogwera lefoko gomme le lekole tlhamego ya lona.

LETL 110
15 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Polelo

Hlahlamma mantšu o ngwala lefoko gabotshe.

Kodi: "wa ka o Mogolo bohloko, a realo lwala Ke o"

Ngwala mafoko a gago.

- 1 Ke ikwa _____ wa ka o _____
- 2 _____ o kwagala o _____ le _____ o bohloko.

110 • BEKE 6 • LABONE

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala:** Sehlopha B & C
- **Go Šoma o Nnoši:** Otosekopo

LETL 111
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Tshekatsheko ya kgopolo

30 mets

Kahlaahlo ya phapoši

- Boeletša dikgopolo tša go kgoma gabotse le go kgoma gampe.
- Na ye nngwe le ye nngwe e tlo dira gore o ikwe bjang? Na mohlala wa e nngwe le e nngwe ke ofe?
- Boeletša dikgopolo tša go tshepha le gore o ka kgoma mang.

- Boeletša dikgopolo tša go tshepha le gore o ka kgoma mang.

Monwana wa mogogorupa godimo/monwana wa mogogorupa fase

- Swara dikaratamantšu tše tharo tša lentšu le lengwe le le lengwe ka dipolelo tša go fapana gomme o botšiše dipotšišo.

Go kgoma gabotse

1. Go kgoma gabotse go dira gore o ikwe o thabile.
2. Go kgoma gabotse go dira gore o ikwe o sa iketla.
3. Go kgoma gabotse go ka go kweša bohloko.

Tshepho

1. O ikwa o bolokegile ge o na le batho bao o ba tshephago.
2. O na le diphiri go batho bao o ba tshephago.
3. Ge o tshepha motho pelo ya gago e betha kudu ebile matsogo a gago a ba le sethitho.

tlhompho

1. O hlompha mmele wa gago ka fao o a o šireletša.
2. O hlompha mebele ya batho ba bangwe ka go ba tšipa.
3. O hlompha mebele ya batho ba bangwe ka go ba kgoa.

Tshelela go Seisimane: kgoma, tshepha, tlhompho

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Go diragatša

30 mets

Matseno

- Šupa morago go bobonelo bjo bo itlwaeditšwego maabane.

Mošongwana

- Efa barutwana sebaka sa go diragatša ka phapošing.
- Ahlaahla bobonelo bjo bongwe le bjo bongwe le ka moo ngwana a boletšego gore aowa a tišitše.

TEKOLO 1: THUTO YA BOITŠHIDULLO

Tša Mabelo

25 mets

Lekola go kgathatema ka mekgwa e mehlano ya go kitima ya beke ye. Rulaganya diphadišano tše di latelago tša letšatši le lengwe le le lengwe la beke ye gomme o fe dihlopha tša barutwana sebaka sa go phadišana. Lemoga lebelo, bokgole le botelele. Efa moputso mafelelong a beke.

- Lebelo la neeletšano
- Lebelo le lekopana
- Lebelo la go se tlwaelege (mohlala, lebelo la kiribane/lebelelo la lesaka/lebelo la sa morago)
- Go tabogela kgole
- Go tabogela godimo

Go Swaya:
Lebelela letl 139
Meputso: 5

LABOHLANO

TEKOLO 1: GO THEEELETŠA LE GO BOLELA**Ge ke be ke lwala (e tšwetšwa pele)****15 mets****Tšweletšo**

- Tšwela pele ka tšweletšo.
- Barutwana ba bangwe ke babogedi.

Go Swaya:

Lebelela letl 128

Meputso: 10

DITLHAKA**Go Bala Mantšu ga go beelwa nako****LETL 112****10 mets**

- Latela tshepedišo ya go bala mantšu ga go beelwa nako go letlakala 8.

LETŠATŠI-KGWEDI

Go Bala Mantšu ga go Beelwa Nako

Bala matsotso o tee.

senjane	lebane	kgaga	dinamelwa	bagwera
hlapa	magwapa	leporago	lwala	sebaka
kgama	nana	magwera	nonyana	senatelo
thupa	mmutla	kgalagipane	monyadiwa	monyako
khurumela	khurama	nyamelala	legagwa	magagwa
letamelwa	hlapša	nyakšiša	mahlare	kgaka
mahlala	letlapogene	tlou	thibela	dihlapi
lesomelano	monyanya	letlala	bagabe	khutlotharo
segagwa	kgaramela	thuba	letamelwa	khudu
lebotlalo	magadi	balwedi	sekhurumela	thaka

Meputso wa godimo, mantšu: _____

112 • BEKE 6 • LABOHLANO

MONGWALO**Poeletšo****LETL 96****10 mets**

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LABOHLANO

x	lh	kb	lc	hi	ku	nb
x	la	hu	nb	ka	li	dk

GO BALA**Tshekatsheko ya Go Šoma o Nnoši****15 mets****Bala o arabe dipotšišo**

- Balela phapoši sengwalwa sa Go Šoma o Nnoši sa beke godimo. Barutwana ba tla latela ka dipukung tša bona.
- Ka morago ga sengwalwa se sengwe le se sengwe, bala di/potšišo. Efa dikarabo, barutwana ba iphošolle.

Ahlaahla sengwalwa

- Na o ratile sengwalwa sefe kudu? Ka lebaka la eng?
- Na o ithutile dinnete tše mpsha? Mantšu a mafsa?

Go Swaya

- Ngwala ditlhakapele fela. Lemoga yo a sa kgonego go bala le Go araba dipotšišo

TEKOLO 1: GO NGWALA**Ge ke be ke lwala****15 mets**

- Barutwana ba ngwala ditemana tše pedi tša mafoko a 2–3.
- Kahlaahlo ya pele ga go ngwala. Na o tla ngwala ka ga eng? (megolo e bohloko, go dula bookelong bj.bj.)
- **Nyaka:** Tihalošo ya maikutlo, tlotlontšu ya go naba.

Go Swaya:

Lebelela letl 132

Meputso: 10

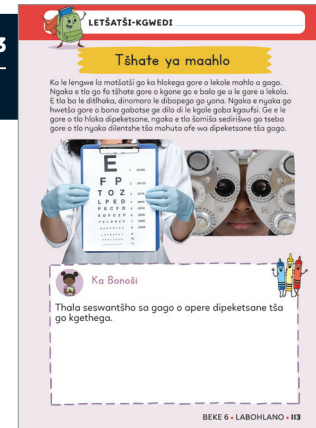
Thaetlele: Ge ke be ke lwala**Temana 1:** O be o ikwa bjang?**Temana 2:** Go diragetše eng? Na o bile kaone bjang?

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala:** Sehlopha D & E
- **Go Šoma o Nnoši:** *Tšhate ya mahlo*

LETL 113
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Puku ya mošomo ya DBE

Go lekola le go fa dipolelo

- Lebelelang matlakala a Puku ya mošomo ya DBE ya beke ya go feta.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

Feleletša mešongwana go matlakala a Puku ya mošomo a DBE

- Puku ya mošomo ya Mabokgoni a Bophelo 1 Letlakala 18–20.
- Puku ya Leleme la Gae 1 letlakala 21 le 23.

30 mets

TEKOLO 1: THUTO YA BOITŠHIDULLO

Tša Mabelo

25 mets

Lekola go kgathatema ka mekgwa e mehlano ya mabelo ya beke. Dira diphadišano tše tša go latela letšatši le lengwe le le lengwe la beke ye gomme o fe dihlopha tša barutwana sebaka sa go phadišana. Lemoga lebelo, bokgole le botelele. Efa tshwayo mafelelong a beke.

- Lebelo la go neeletšana.
- Lebelo le lekopana.
- Lebelo la go se tlwaelege (mohlala, lebelo la kiribane/lebelo la lesaka/lebelo la sa morago)
- Go tabogela kgole
- Go tabogela godimo

Go Swaya:
Lebelela letl 139
Meputso: 5

TSHEKATSHEKO YA MORUTIŠI YA BEKE KA BEKE

Beke ye ke kgonne go:

- **tšea PMM** gomme ka fa ditshwayotshwayo ka Mongwalo
- **lekola ka ba ka phošolla mošomo** ebile ke lemogile mafelo a mathata goba barutwana ba ba itšego ba go nyaka thušo ya go fetelela.
- **šupa morago go Kgwekgwe ya beke** ka lemoga dithuto tšeo ke sa kgonago go di feleletša.
- **lahlela mahlo go pukwana ya ka ya dinoutse** ka ba ka ngwala barutwana bao ba nyakago thušo ya tlaleletšo ya o tee ka o tee goba go bala ka bonoši ba na le nna beke ye e tlogo.

Ke beile nako bekeng ye etlogo go dira:

- **Dithutwana tša tlaleletšo** goba dipolelo tša kakaretšo tšeo di hlokegago.
- go ruta ka bonoši, go ruta morutwana o tee ka o tee, mohlala, ge phapoše e ngwala mešongwana, goba mesong.

Ke lebeletše pele beke ye e tlogo go netefatša gore ke itokišitše ebile ke na le dilo ka moka tšeo ke di hlokegago go thoma beke.

KAKARETŠO YA BEKE 7

Go boloka mmele waka

DINEPO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Kwešiša kgopolo ya thušo ya pele ka go lebelela kanegelo ya seswantšho
- Theeletša nonwane le go lemoga maikemišetšo a kanegelo
- Hlala le go diragatša selo sa mmimo sa go opelwa ka sehlopha se se theilwego go Koša ya Afrika Borwa
- Bala nonwane ya go arolwa ka dikarolo, ba šomiša bokgoni bja go phopholetša
- Ngwala ditemana tše pedi, ka mabaka a mabedi a go fapana, ka ga bona
- Tšea karolo ka Go Bala ka Go Hlahlwa ka Dihlophana tša bona tša sa ruri tša Kotara 1

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

Litheresi	themperetšha	themometara	mogolo	molwetši	šuthišeditšwe pele
Mabokgoni a Bophelo	go iketla	o kgopela tshwarelo,	kgoa		
	calm	apologise	bully		

Lefoko

'Ke ikwa ke lwala. Mogolo wa ka o bohloko,' gwa realo Kodi.

DITLABAKELO

- Pampiri le pente, dipentshele goba dikherayone
- Didirišwa tše di hlokegago go mešongwana ye e kgethegilego ya Thuto ya Boitšhidullo

TEKOLO

Tšea o swaye: Tlotlontšu le mošomo wa polelo (Laboraro)

Yeo e se go ya Semmušo: Piletšo (Labohlano); Go itlwaetša go bala ka thelelo (Labone)

Mešongwana ya Tekolo ya Semmušo

Mošupologo	Tsebo ya Go Thoma 1: Dihlogo tša Thušo ya pele	PMM letl 117	PM letl 91
Labobedi	Go Theeletša le Go Bolela 2: Kwešišo ya Go Theeletša	PMM letl 119	PM letl 92
Labobedi	Tsebo ya Go Thoma 2: Mothalonako	PMM letl 121	PM letl 93
Labobedi	Bokgabo bja Go Bonwa 1: Tebego ya naga	PMM letl 125	PM letl 95
Laboraro	Tsebo ya Go Thoma 3: Tlotlontšu	TIRIŠO	PM letl 93
Labone	Bokgabo bja Go Diragatša 1: Tiragatšo ya mmimo ka sehlopha	TIRIŠO	PM letl 97
Labohlano	Go Ngwala 2: Bophelo bja ka go fihla ga bjale	TIRIŠO	PM letl 98
Labohlano	Ditlhaka 1: Piletšo	PMM letl 129	PM letl 98

Tau le dipoo tše nne

Go be go na le tau ya go tšofala ye bohlale yeo e bego e dula sethokgweng. E be e swere ke tlala ka lebaka la gore diphuti ka moka di be di sepetše di ile lefelong le lengwe go yo nyaka meetse. Tau e be e nyaka selo sa go ja. E ile ya sepela, ya sepela go fihla e goroga polaseng. Polase e be e tswaleletšwe ka legora. Ka gare go be go na le dipoo tše nne tša go nona. Tau e ile ya bona lešoba mo legoreng. E be e tseba gore e ka kgona go tsena ka polaseng. E ile ya itatswa melomo e nagana ka dijo tša tatso ye bose.

Efela dipoo tše nne di be di phela di le mmogo letšatši ka moka, di fula bjang. Molemi o be a di boditše gore di swanetše go ba mmogo ka dinako tšohle ka lebaka la gore polaseng go be go se gwa bolohega.

Tau e be e tseba gore e ka se kgone go lwa le dipoo. Dipoo tše nne di šupa gore di na le manaka a seswai a bogale le ditlhako tše bothata tše lesometshela.

Efela tau e be e na le leano. Bošego e ile ya lahlela bjang bjo bose gare ga polase. Letšatši la go latela ge dipoo di tsoga di ile tša bona bjang bjola bjo bo bose. Eupša lebakeng la gore di abelane bjang ka go lekana, di ile tša ja ka lebelo gomme di kgorometšana le go lwa ka ge di be di nyaka go ja ka moka.

Ka morago ga go fetša go ja, poo ye nngwe le ye nngwe e be e befetšwe kudu. Di be di nagana gore tše dingwe di jele bjang bjo bontšhi bjo bo bose go feta tšona. Di ile tša lwa ntwaga ya go šiiša. Di ile tša lebala mantšu a molemi ebile tša arogana.

Tau e ile ya bona gore di ile mafelong a go fapana polaseng. Go be go le bonolo gore e tsene ka lešoba la legora gomme e sware poo ya kgauswi le yona.

Tau e ile ya ja kudu letšatši leo. Se e ile ya ba thuto e kgolo kudu go dipoo gore ga se tša swanela go arogana di swanetše goba mmogo ka dinako tšohle.

MOŠUPOLOGO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Nagana-Bobedi-Abelana

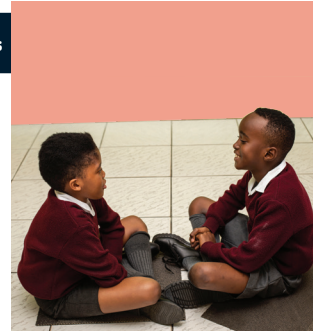
- **Nagana:** Na o na le ditaba tša go kgethega? Na o dirile eng mafelelong a beke?
- **Ka Bobedi:** Botša mogwera ditaba tša gago. Fetolanang ka botho.
- **Abelana:**
 - Barutwana ba mmalwa ba abelana ditaba le phapoši.

Ditaba

- Netefatša gore barutwana ka moka ba hwetša sebaka mo kotareng.
- Rekhotla ditemogo ka pukung ya gago ya dinoutse.

Lokišetša barutwana beke pele sekolo se ka thoma (*Go tla le eng, ditiragalo tša go kgethega, bj.bj*)

15 mets

DITLHAKA

Boeletša medumo rw le s

- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya medumo ye e rutilwego go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

LETL 115

10 mets

MONGWALO

Mothikhito *e, ei*

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LETL 114

10 mets

GO BALA

Morutiši o Balela Godimo

Pele ga Go Bala

- Tsebiša kanegelo:
 - Kanegelo e ka ga tau yeo e tllilego ka leano le bohlale.
- Barutwana ba theeletša ka tlhoko ka lebaka la gore ba tlo araba dipotšišo tša kanegelo bosasa.

Bala

- Balela barutwana kanegelo.
- Hlaloša mantšu a mafa.

Ka Morago ga Go Bala

- Botša barutwana gore o tlo ba balela kanegelo gape bosasa.

PM
LETL 89

15 mets

EFAL

- Ruta thuto ye go ya ka lenaneo la EFAL.

15 mets

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala:** Sehlopha A & B
- **Go Šoma o Nnoši:** Mafoko

LETL 116
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Bala mafoko

Lerato o šoma ka khomphutha.

Sellathekeng sa Koko se timetše maabane.

Bana ba rato go kitima ka lepatelalong.

Paledi o ntlela leboti ka senotlelo.

Na Koko o timeditše eng maabane?

116 • BEKE 7 • MOŠUPOLOGO

TEKOLO 1 YA TSEBO YA GO THOMA Kotsi

Matseno

- Na thušo ya pele ke eng? Na o e dira neng?
- Na o kile wa hwetša thušo ya pele goba go e fa yo mongwe?

Go Bala Mmogo

- Lebelela kanegelo le phapoši.
- Bolela kanegelo ka go hlatholla diswantšho.

Ngwala

- Barutwana ba ngwala hlogo ya seswantšho se sengwe le se sengwe.

Go swaya:
Lebelela letl 136
Meputso: 10

LETL 117
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Kotsi

Ngwala dinomoro go bontšha tatelano ya ditiragalo. Ngwala ditshalo tseo di tlogetšwego.

6:00 3:00

Ngwala e rakile laoto la gogwe. Karabelo o nametše mohlare o matelela kudu.

4:05 3:30

Siphwe o kitimile o ya go ngwala thušo. Siphwe o dirile thušo ya pele.

5:00 4:10

BEKE 7 • MOŠUPOLOGO • 117

BOKGABO BJA GO BONWA Tebego ya naga

Matseno

- Ikgopotše mošongwana (bona letlakala 81). Gopotša barutwana gore se se tlo lekolwa.

Hlama

- Efa barutwana matlakala le pente/dikherayone.
- Barutwana ba hlama tebego ya bona ya naga (ba tla feleletša bosasa).
- Morutiši o a sepelasepela le go ahlaahla le barutwana ka mo ba laetšago ponego.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO Matseno

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana go letlakala 25.

25 mets

LABOBEDI

TEKOLO 2 GO THEELETŠA
LE GO BOLELAKwešišo ya Go
TheeletšaLETL 119
15 mets

Lemoga gore mošongwana wo o fiwa metsotso e 30 gore barutwana ka moka ba kgone go feleletša kwešišo. Ga go ngwalwe selo ka thutwana ye.

Matseno

- Kgopela barutwana go lebelela dipotšišo ka go PMM. Balela dipotšišo godimo.

Bala

- Bala kanegelo ya *Tau le dipoo tše nne* (PM letl 89) gape ntle le go emiša goba go hlaloša.
- Barutwana ba feleletša kwešišo ya go theeletša ka go thala sediko go dikarabo tša maleba.

Go swaya:

Lebelela letl 128

Meputso: 10

LETŠATŠI-KWEDI

Kwešišo ya go theeletša

Thala sediko go karabo ya maleba.

- 1 Diphoto tše nne di be di dula ka sethokgweg / toropeng / palaseng.
- 2 Tau ga go swarwa ka tšalo e be e ka se kgone go ja diphoto ka lebaka la gore di be di phutle di le momego / phole e na le masetla go feta tau / tau go ana le mome.
- 3 Diphoto di be di e ga mafelong a go fapana ka sethokgweg ka lebaka la gore di be di lapilane / di be di nyaka khang ba bontši / di be di fapana ka pulo.
- 4 Mafelong a kanegelo, tau e be e sa swere ka tšalo / e jale phole.
- 5 Kanegelo e re nuta gore re swanetše go swarwana / go hwetša khang kja bo kaone kaone / go hlakamela ditou.

BEKE 7 • LABOBEDI • 119

DITLHAKA

Ngwala mantšu gabotse

LETL 118
10 mets

- Dira temogo ya modumo wa ka pela ya medumo ye e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

LETŠATŠI-KWEDI

Ngwala mantšu ka tšela ya maleba.

- 1 lametise setimela
- 2 rwamo
- 3 pekese
- 4 thuthuthuse
- 5 lorwamo
- 6 ilase
- 7 tswelele
- 8 nepatsama

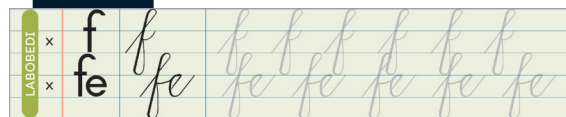
118 • BEKE 7 • LABOBEDI

MONGWALO

Mothikito *f, fe*LETL 114
10 mets

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA MMOGO

Thelelo

LETL 90-95
15 mets

Go Bala Mmogo

- Bala matlakala a mangwe le a mangwe a mabedi a kanegelo le barutwana.
- Laetša **thelelo le tlhagišo** (lemoga maswaodikga, kwagatšo, laetša tlhalošo ka tlhagišo, bala ka lebelo la maleba).

Go Bala ka Bobedi

- Barutwana ba bala letlakala ka go šielana ba itlwaetša go bala ka thelelo le ka tlhagišo.
- Theeletša o be o fe dipolelo ge o sepela-sepela goba šomiša nako ye go dira nako ya o tee ka o tee.

Kolobe Kodi o ithuta thuto

Morutšigadi Kolobe o boditše phapoli. "Ke tlo le fa molekwanwa wa dipolelo basasa." Kodi o be o tlhagile gore o ka se tšwelele molekwaneng wa. Bolele a dira leano. Ka morago go sekolo, o ile a reka lelelere le lehubedu.

90 • BEKE 6

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala:** Sehlopha C & D
- **Go Šoma o Nnoši:** *Sello sa phukubje Karolo 1*

LETL 120
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Sello sa Phukubje Karolo I

Badudi ba motseng ba kgopetše modifi gare a hlokomela diputanyana tša bona. Dipudi di ba di futa dithabeng. Badudi ba motseng ba nnošile gore a hlokomela phukubje ya modikotlo o mome.

"Diputanyane di rata go ja diputanyana," ba neale. "O ne bitše re tie re go thule go o ka e bona. Re tla e tšhola gore e sepele. Modifi a sepele a ya dithabeng le dipudi."

Nyaka o hwetše
Na modifi o be o swanetše go hlokomela eng? Ka lebaka la eng?

Ka Bonoši
Na o nagana gore go tlo direga eng sa go latela?

120 • BEKE 7 • LABOBEDI

TEKOLO 2 TSEBO YA GO THOMA

Mothalonako wa kotsi

Matseno

- Botša barutwana gore se ke tekolo. Barutwana ba šoma ka bonoši.
- Hlaloša mošongwana: Thuša Karabelo go thala mothalonako go laetša mmagwe seo se diragetšego.
- Lebelela seswantšho sa kanegelo gape le barutwana. Botšiša dipotšišo tše mmalwa go lekola kwešišo.

Ngwala

- Barutwana ba feleletša mothalonako wa ditiragatšo.

Go swaya:
Lebelela letl 136
Meputso: 10

LETL 121
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Mothalonako wa kotsi

Thala mothalonako go laetša seo se diragetšego Karabelo. Lebelela mošongwana wa maabane.

0
100

Ngaka e rokile leato la gawane.

BEKE 7 • LABOBEDI • 121

TEKOLO 1: BOKGABO BJA GO BONWA

Tebego ya naga

Feleletša ditebego tša naga

Bontšha o be o ahlaahle

- Barutwana ba bolela ka seo se lego ka pele, gare le ka morago.

Go swaya:
Lebelela letl 137
Meputso: 5

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešomo ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

25 mets

LABORARO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Merethetho

15 mets

Morethetho

- Bontšha tšhepedišo ya mmele ya go fapana (go phaphatha, go thwantšha menwana, matsogo fase/godimo ga dirope bj.bj.)
- Thoma morethetho.
- Dira morethetho ka lebelo gomme o bone gore ke mang a ya go le wona.

- Thoma ka paterone ye kopana, gomme o kgethe morutwana go e bušetša, tlaleletša le go e 'fetišetša' go morutwana yo mongwe.
- Barutwana ba bušetša le go fetišetša go morutwana yo mongwe go fihlela yo mongwe a dira phošo.

DITLHAKA

Bušetša medumo sw le w

LETL 122

10 mets

- Bapetša medumo e mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

LETŠATŠI-KGWEDI

SW W

seswai lewa

maswika wulu maswi

le-wa-tle le-swi-swi wa-e-ne

Morutiši Maswikang o swere waene, wulu le watšhe ka mokotleng.

122 • BEKE 7 • LABORARO

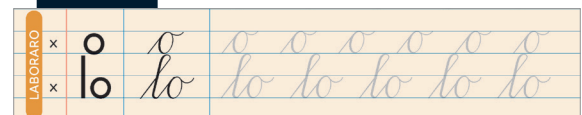
MONGWALO

Mothikito o, lo

LETL 114

10 mets

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA

Tlotlontšu le polelo

15 mets

Boeletša o lekole mošongwana wa beke ya go feta

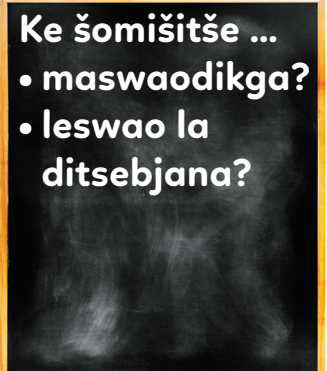
Tlotlontšu (PMM letl 110)

- Bala dikaratana tša beke ya go feta: *themperetšha, themometara, mogolo, molwetši, fetišeditšwe pele.*
- Barutwana ba lekola mošongwana wa beke ya go feta ka go PMM ba o phošolla.

Mošongwana wa lefoko (PMM letl 114)

- Ngwala lefoko la maleba letlapeng. Barutwana ba a lekola. 'Ke ikwa ke lwala. Mogolo wa ka o bohloko'.
- Barutwana ba kaonafatša mafoko a bona ka go šomiša kheraetheria ya go kaonafatša.

Bala Barutwana ba balela bagwera mafoko a bona.

GO NGWALA

Tlotlontšu le polelo

LETL 123

15 mets

Tlotlontšu

- Bolela ka go bolela mantšu a dikaratana ka Seisimane.

Lefoko

- Ahlaahla ka fao o ka hlagišago lefoko ka Seisimane.
- Ngwala lefoko la Seisimane letlapeng.
- Ka bomolomo swantšha** ka fao o laetšago mabaka, mašala, mahlaodi, mahlathi ka dipolelo tša go fapana.

Ngwala

- Feleletša mošongwana wa PMM.
- Lekolang le swaye dikarabo le phapoši.

LETŠATŠI-KGWEDI

Tlotlontšu le polelo

Ngwala lefoko ka lentšu le lengwe le le lengwe.

1. _____

2. _____

Ngwala lentšu la go swana ka Seisimane.

Lentšu goba sekutlolo	Tlhalola	Lentšu la seisimane
E lekola go feta	thermometer	
Motho wa go lwala	patient	

Bala lefoko.
"Ke ikwa ke lwala. Mogolo wa ka o bohloko."
Ngwala lefoko la go swana ka Seisimane.

BEKE 7 • LABORARO • 123

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala:** Sehlopha E & A
- **Go Šoma o Nnoši:** Sello sa Phukubje Karolo 2

LETL 124
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Sello sa Phukubje Karolo 2

Go ba go se dila tše mōtši tše a ba di diraga kua ditšhabeng. Modiri o be a lewa ke bodutu. A nagana gore a dire mofetšana go badudi ba motšeng. O ile a kōmela fase a fologa thaba ebile a gaeletša, "Thudang, Thudang Phukubje!" Badudi ba motšeng ba ile ba mo kwa gomme ba ya thabeng ba kōmela kudu. Ba ile ba ba ba swane ditšhaba tše go nka phukubje. Efele go ba fihla ba hweditše modiri fela, a sego ka mofetšana go a diraga.

Bala o nagane
Ka ka labaka la eng modiri a be a sego?

Ka Bonoši
Na o nagane gore go tla diraga eng go latela?

124 • BEKE 7 • LABORARO

TEKOLO 3: TSEBO YA GO THOMA

Monwana wa mogogorupa godimo, monwana wa mogogorupa fase

LETL 125
30 mets

Ditokišetšo

- Dira mošongwana wo ka bomolomo go itokišetša tekolo yeo e latelago.

Go gola

1. Bana ba a gola ge mengwaga ya bona e oketšega.
2. Ge o gola o ba yo monnyane go feta.
3. Ge o gola o ba yo monnyane kudu.

Go belaela

1. O ikwa o belaela ge o thabile ebile o itshepha.
2. O ikwa o belaela ge o iketlile.
3. O ikwa o belaela ge o tšhaba se sengwe.

Befelwa

1. Batho ba tla go rata ge o phela o befetšwe ka dinako tšohle.
2. Go LOKILE go betha motho ge a go befediša.
3. Ge o ikwa o thoma go befelwa, o swanetše go leka go iketla.

Ngwala

- Barutwana ba feleletša mošongwana wa PMM ka **bonoši**.
- Bala mafoko ka mantšu a mangwe le a mangwe le barutwana gomme o ba fe nako ya go tšea sephetho sa gore ke karabo efe ya maleba gomme ba swaye lepokisi.

LETŠATŠI-KGWEDI

Megogorupa godimo, megogorupa fase

Swaya lefoko la nnete.

1. **Go ile moya fase**
 - Go hema ganyane go thula gore moya a be fase.
 - O kwa moya a le fase ge a befele.
 - Mōtši a dira gore moya a ye fase.
2. **Go kgopela tšwarelo**
 - Go kgopela tšwarelo ke go tšaba motho go mangwe.
 - Go kgopela tšwarelo ke gore o mōtši.
 - Ge o kgopela tšwarelo o bontšha ge se ba ya maatla.
3. **Go hlomphe**
 - Go hlomphe ke go phapoli go laetša thompha.
 - Go boletla dila tše go se loke go laetša thompha.
 - Ge theletla batho ba bangwe ko makemisetšo go laetša thompha.
4. **Go kga**
 - Go ba kga go lokile.
 - Ba swanetše go kama go dikga.
 - O swanetše go hlomphe dikga.
5. **Go tšhepha**
 - O ko tšhepha batho ba nnete ba mekga ye mebotse.
 - O ko tšhepha batho ba go boletla maatla.
 - O ko tšhepha batho ba bagolo ka moka.

BEKE 7 • LABORARO • 125

Go swaya:
Lebelela letl 136
Meputso: 10

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Tiragatšo ya mmino ka dihlopha

30 mets

Matseno

- Bolela ka mohola wa go tula go mmino (go gatelela morethetho goba mošito).
- Ahlaahlang diletšo tša go fapana tšeo di ka šomišwago.

Mošito wa morethetho

- Bapala goba opela mmino wa Afrika Borwa, wa sebjalebja goba wa setšo.
- Barutwana ba betha morethetho ka boleta go mebele ya bona/teseke/seletšo.

Dihlopha

- Ka dihlopha tša 4–10, barutwana ba hlama tiragatšo ka go šomiša mantšu a bona le diletšo tša go tulwa.
- Se se ka theiwa go koša ya setšo, sebjalebja goba ya go tsebeja.
- Barutwana ka moka ba swanetše go kgatha tema le go thuša go dira tiragatšo.
- Tiragatšo e tla lekolwa bosasa.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

LABONE

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Merethetho

- Dumelela dihlopha go šomiša nako ye go itlwaetša ditiragalo tša bona tša Bokgabo bja Go Diragatša.

15 mets

DITLHAKA

Ngwala mafoko

- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya medumo ye e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

LETL 126

10 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Ngwala mafoko a gago.

perakisi

kwena

phentshele

swela

126 • BEKE 7 • LABONE

MONGWALO

Mothikito A, MA

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalogo letlakala 9.

LETL 114

10 mets

LABONE	x	S							
LABONE	x	ms							

GO BALA MMOGO

Go Bala ka Bobedi

- Mogwera yo mongwe le yo mongwe o bala sengwalwa ka go šielana.
- Bea nako ya go bala (motsotso o tee). Ngwala nomoro ya mantšu a go balwa.
- Bušeletša.

Go itlwaetša go bala ka thelelo

Dipoelo

- Bala sengwalwa le barutwana.
- Barutwana ba thala sediko go mantšu a go se balwe gabotse.
- Hlohleletša barutwana go itlwaetša go bala sengwalwa ka gae.

LETL 127

15 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Go itlwaetša go bala ka thelelo

Bala se gabedi. Na o badile mantšu a makae?

MmaKodi o ile a goeletša. "Tsaga Kodi, ke nako ya go ya sekolong. Tsaga ka pela. Ke swanetše go ya mošomong."

Ke a lwala, Mma. Magalo wa ka o bahlola," gwa rešo Kodi.

"E tla ke bona" gwa rešo MmaKodi. "Jo, ke a bona magalo wa gago ke o makhubedu!"

O be a se a bona lelekere ka fase ga malao. O tsentše themomethara ka malomang wa Kodi gomme a ya go itokisetša mošomo.

	1	2
Palo ya mantšu oo ke a badilega.		
Palo ya mantšu oo ke a tseba.		

BEKE 7 • LABONE • 127

GO NGWALA MMOGO

Ka morago le gona bjale

- Ngwala le barutwana ditemana tše pedi ka lebaka la go fapana.
- Kahlaaho ya pele ga go ngwala: Kgethang morutwana yo le tla ngwalago ka ga yena.
 - Temana 1: Dutše le koko wa ka, rata malekere a phathana, bogela TV j.bj.
 - Temana 2: Dutše le mma wa ka, rata aesekehirimi, raloka dipapadi tša khomputara bj.bj.
- Nyaka:** Mabaka a go fapana, go dira ditemana, feleletša mafoko.

15 mets

Thaetlele: Zodwa (Leina) Ka morago le gona bjale

- Temana 1:** Mo o dutšego, seo o se ratago, seo o se dirilego bj.bj.
- Temana 2:** Mo ke dulago gona bjale, Seo ke se ratago, seo ke se dirago, bj.bj.

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala:** Sehlopha B & C
- **Go Šoma o Nnoši:** Sello sa Phukubje Karolo 3

LETL 128
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Thušo ya pele

30 mets

Kahlaahlo

- Šomiša kanegelo ya Karabelo go ahlaahla go iša pele ka maano a thušo ya pele ge o na le dintho, go robega, go swa, šoko ya motlakase, go wa bj.bj.
- Gatelela gore thušo ya pele ke ya nakonyana. Motho o swanetše go hlahlobja ke ngaka goba motho yo mogolo.
- Ahlaahla kgopolo ya thušo ya pele le gore o ka hwetša eng go yona.
- Kopolla tafola ye mo fase letlapeng go foreima kahlaahlo.

Kgobalo	Thušo ya Pele
Ntho goba mongwapo (e nnyane)	Hlatswa ka meetse a go ela
Ntho (e kgolo)	Emiša go tšwa madi ka lešela la go hlweka
Go wa ga mpe	O se ke wa mo šikinya. Mo netefaletše gore thušo e etla.
Go kgamega	Go gatelela mpeng (gatelela fase le godimo)

TEKOLO 1: BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Tiragatšo ya mmimo ka sehlopha

30 mets

Matseno

- Hlaloša dinako. Lebelela gore sehlopha se sengwe le se sengwe se na le metsotso e mekae.
- Ahlaahla ka go ba mmogedi wa gabotse.

Go diragatša

- Dihlopha di a diragatša.

Go swaya:
Lebelela letl 138
Meputso: 5

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

LABOHLANO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Tshekatsheko ya beke

15 mets

Nagana-Bobedi-Abelana

- **Nagana:** Na o ithutile eng sa go kgahliša kudu mo bekeng ye? Na o bile botho go motho yo mongwe bekeng ye? Na go diregile eng se se bose bekeng ye?
- **Bobedi:** Abelana le mogwera.
- **Abela:** Na o tlo dira eng sa go fapana bekeng ye e latelago?

TEKOLO 1: DITLHAKA

Piletšo

LETL 129

15 mets

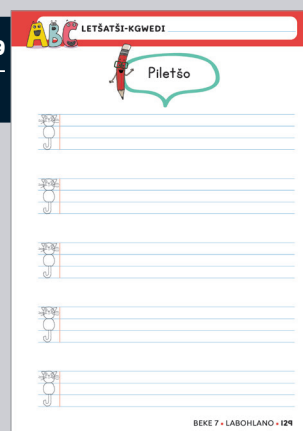
Latela tshepedišo ya piletšo go letlakala 8.

Mantšu: **rw** le **s**Lefoko: **Morwesi o rata go ja nama ya kgogo.**

Go swaya:

Lebelela letl 129

Meputso: 5

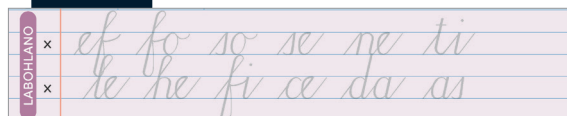
GO NGWALA

Poeletšo

LETL 114

10 mets

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA

Tshekatsheko ya Go Šoma o Nnoši

15 mets

Bala o arabe dipotšišo

- Balela phapoši sengwalwa sa Go Šoma o Nnoši godimo. Barutwana ba tla latela ka dipukung tša bona.
- Ka morago ga mongwalo o mongwe le o mongwe, bala dipotšišo. Efa dikarabo, barutwana ba a iphošolla.

Ahaahla dingwalwa

- Na o ratile mongwalo ofe kudu? Ka lebaka la eng?
- Na o ithutile dinnete tše mpsha? Mantšu a mafa?

Go Swaya

- Ngwala ditlhakapele fela. Lemoga yo a sa kgonego go bala le go araba dipotšišo.

TEKOLO 2: GO NGWALA O NNOŠI

Bophelelo bja ka peleng le ga bjale

15 mets

- Barutwana ba tla ngwala temana goba tše pedi ka maphele a bona.

Go swaya:

Lebelela letl 132

Meputso: 10

Thaetlele: Bophelo bja ka peleng le gona bjale

- **Temana 1:** Ngwala ka ga gago ge o be o sa le o monnyane (tše o bego o di rata bj.bj.)
- **Temana 2:** Ngwala ka ga gago ga bjale (tše o diratago bj.bj.)

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala:** Sehlopha D & E
- **Go Šoma o Nnoši:** Sello sa Phukubje Karolo 4

LETSL 130
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Sello sa Phukubje Karolo 4

Phukubje e ile ya tabogela go putšanyama ebile ya e kuka ya sepele le yana. Modisi o be a sa kgone go e emisa a nnoši. O be a nyamile ebile a gakanegile ge a folaga thabeng le dipudi tše dingwe mantšibua.

O be a thutile thuto. Batho ba go boela maaka go ba tšhepepe le ge ba boela nnete.

Ka Bonoši
Na o ka reng go modisi?

130 • BEKE 7 • LABOHLANO

TSEBO YA GO THOMA

Puku ya Mošomo ya DBE

Go lekola le go fa dipoele

- Lebelelang matlakala a Puku ya Mošomo a DBE a beke ya go feta.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

Feleletša mešongwana go matlakala a Puku ya Mošomo a DBE

- Puku ya mošomo ya Mabokgoni a Bophelo 1 matlakala 22 le 23.
- Puku ya mošomo ya Leleme la Gae 1 letlakala 24 le 25.

30 mets

Mphato wa 3

Mabokgoni a Bophelo ka SEPEDI

Puku ya 1
Kofara ya 1 & 2

Phapoši

SEPEDI LELEME LA GAE

Puku ya 1
Kofara ya 1 & 2

basic education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

25 mets

TSHEKATSEKO YA MORUTIŠI YA BEKE KA BEKE

Beke ye ke kgonne go:

- tšere PMM, dipuku tša Mongwalo Le Go Ngwala.
- lebeletše ka ba ka phošolla mošomo ebile ke lemogile mafelo a mathata go barutwana bao ba ba itšego ba go nyaka thušo ya tlaleletšo.
- boela morago go Kakaretšo ya Beke ka lemoga dithuto tšeo ke sa kgonago go di feleletša.
- lahletše mahlo go pukwana ya ka ya dinoutse ka ba ka ngwala barutwana bao ba nyakago nako ya thuto ya tlaleletšo ya o tee ka o tee goba go itlwaetša go bala ka bonoši ba na le nna.

Ke beile nako bekeng ye etlago go dira:

- dithutwana tše dingwe tša tlaleletšo tša phapoši goba dipoele tša kakaretšo tšeo di hlokegago.
- **Ka Bonoši**, go ruta morutwana o tee ka o tee, mohlala, ge phapoše e ngwala mešongwana, goba mesong.

Ke lebeletše pele beke ye e tlogo go netefatša gore ke itokišitše ebile ke na le dilo ka moka tšeo ke di hlokegago go ka thoma beke.

KAKARETŠO
YA BEKE 8

Ditokelo le maikarabelo

DINEPO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Kwešiša kgopolo ya tlhompho ka go theeletša kanegelo.
- Bapetša ditokelo le maikarabelo, ka gae le sekolong.
- Ahlaahla phapantšho, paterone le phopholego go dipitša tša setšo le go dira pitša ya go dirwa ka letsopa.
- Bala le go araba dipotšišo ka nonwane ya setšo ya Europa.
- Kwešiša sebopego sa kanegelo bjale ka leano la kwešišo.
- Bala ka dimphonyana tša go kgahliša tša go fapana.
- Ngwala mafoko a go thoma kanegelo, a motheo wa tiragalo.
- Ngwala ditemana tše pedi ka seswantšho.

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

Litheresi	sethokgwa	maikarabelo	melao	ntautawane	morarolla-mathata
Mabokgo a Bophelo	tlhompho	ditokelo	maikarabelo		
	respect	rights	responsibilities		

Lefoko

Kgale kgale go be go na le mošemane le mosetsana, bao ba be go ba bitšwa Hosea le Kgaugelo. Ba be ba dula le tatago bona mafelelong a sethokgwa.

DITLABAKELO

- Kgetha diswantšho tše hlano tša go fapana ka gare ga makasine goba kuranta gomme o tle le se setee letšatši ka letšatši; mohlala, ponego ya naga, batho ba dira se sengwe, dijo, diphoofolo, dikoloi bj.bj. O tla swanelwa ke go bontšha le go hlalosa diswantšho.
- Barutwana ba tla le diswantšho tša bona ka phapošing go hlaloša ka Laboraro le Labone.
- Letsopa la go dira dipitša tša letsopa.
- Didirišwa tša go nyakega ka mešongwana ya go kgethega ya Thuto ya Boitšhidullo.

TEKOLO

Tšea o swaye: Go Ngwala o Nnoši (Hlaloša seswantšho); Tlotlontšu (Laboraro); Mafoko (Tsebišo ya kanegelo, Labone).

Yeo e se go ya Semmušo: Go Bala mantšu ga go beelwa nako (Labohlano).

Mešongwana ya Tekolo ya Semmušo

Mošupolog- Labohlano	Tekolo 1: Go Balelwa Godimo ka nako ya Go Bala Ka Go Hlahlwa ka Sehlophana	BOMOLOMO	PMM letl 103, 105, 107, 109, 111
Labobedi	Tekolo ya Ditlhaka 2: Medumo	PMM letl 129	PMM letl 104
Labobedi	Tekolo ya Go Bala 2: Kwešišo	PMM letl 129	PMM letl 104
Labohlano	Tekolo ya Mongwalo 1	PMM letl 138	PMM letl 110
Labone- Labohlano	Thuto ya Boitšhidullo 2: Papadi	TIRIŠO	PMM letl 109, 111

Go hlomphana

E be ele mosong wa Mošupologo, morutiši wa Mphato 3 Mohumagadi Kepe o be a ngwala letlapeng. Barutwana ba be ba šoma ka setu ditekeng tša bona.

Ka bonako go ile gwa kwagala lešata le legolo ge setulo se wela fase, gomme morutwana yo mongwe a goeletša! Mdi Kepe o ile a retologa a lebelela phapoši. Pele ga gagwe, go be gona le bašemane ba babedi ba elwa.

“Lebo, Atlegang, dulang fase, bobedi bja lena” Mdi Kepe a bolela ka bogale. “Le lwela eng?”

“Lebo o re ke nna setlaela.” gwa realo Atlegang, “Ga a ntlhomphe.”

“Atlegang o mpethile,” gwa realo Lebo. “O ragile setulo sa ka.”

“Na molao wa mo sekolong o re eng mabapi le go lwa?” gwa botšiša Mdi Kepe.

“Ga go a dumelelwa,” gwa realo Lebo. “Re swanetše go rarolla mathata a rena ka khutšo,” gwa tlaleletša Atlegang.

“Ee” gwa realo Mdi Kepe. “O na le tokelo ya go hlomphiwa, efela o na le maikarabelo a go hlompha batho ba bangwe. Bjale kgopelanang tshwarelo le dule fase.”

Bašemane ba ile ba kgopelana tshwarelo ebile ba swarana ka matsogo. “Le šomile!” gwa realo Mdi Kepe gomme a ba phaphathela diatla.

MOŠUPOLOGO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Ditaba

15 mets

Nagana-Bobedi-Abela

- **Nagana:** Na o na le ditaba tša go kgethega? Na o dirile eng mafelelong a beke?
- **Ka Bobedi:** Botša mogwera ditaba tša gago. Fetolanang ka botho.
- **Abelana:**
 - Barutwana ba mmalwa ba abelana ditaba tša bona le phapoši.

- Netefatša gore barutwana ka moka ba hwetša sebaka mo kotareng.
- Rekhota ditemogo ka pukung ya gago ya dinoutse.

Lokišetša barutwana pele beke ye e tlogo ya sekolo e ka thoma (seo ba tla go le sona, tekolo ya semmušo, bj.bj.)

- Barutwana ba tla le seswantšho seo ba se ratago (mohlala, ka gare ga makasine goba kuranta).
- Laetša diswantšho tša gago o be o ba botše gore o tlo bolela ka tšona bekeng ye.

DITLHAKA

Itlwaetše medumo kw le k

- Dira temogo ya medumo ya ka pela ya medumo ye e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

LETL 139

10 mets

MONGWALO

Tiišetšo

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LETL 138

10 mets

GO BALA

Go balela godimo ga morutiši

Pele ga Go Bala

- Go hlompšana gora go reng? Na o ka bontšha tlhompho go barutwana ka wena bjang?

Balela barutwana kanegelo

Morago ga Go Bala

- Na re na le molao ka go lwa mo sekolong sa rena?
- Na ditokelo ke eng? Na o ka nagana ka ditokelo tše o nago le tšona?
- Na maikarabelo ke eng? Na o ka nagana ka maikarabelo ao o nago le wona?

PM
LETL 101

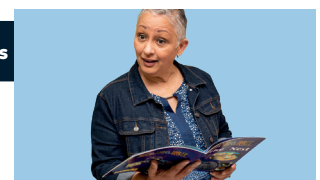
15 mets

KWEŠIŠO YA BOMOLOMO

- Ruta thuto ya go lebagantšhwa go babadi ba ditlhaka.

15 mets

TEKOLO 1 YA GO BALA

Go Bala ka Bonoši (Sehlopha A)

- Sehlopha A se tla pele le di PMM tša sona.
- Kgetha kanegelo ya go balwa mmogo ye e badilwego le phapoši.
- Theeletša morutwana yo mongwe le yo mongwe ge a balela godimo.

Go swaya:
Lebelela letl 130
Meputso: 10

- **Go Šoma o Nnoši:** Mafoko

LETL 140
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Bala mafoko

Manjadi le manyadiwa ba thabile.

Ngwana wa kgomo ke nmanane.

Digwagwa di dula ka meeseng.

Dimakatso o hlatswa mafasetere.

Na ngwana wa kgomo ke eng?

140 • BEKE 8 • MOŠUPOLOGO

TSEBO YA GO THOMA

Tsebiša kgopolo

- Na ditokelo tša gago ke eng? (Gopotša barutwana ka kahlaahlo ya mošongwana wa go Balelwa Godimo)
- Na maikarabelo a gago ke eng?
- Na phaphano magareng a ditokelo le maikarabelo ke eng?

Nagana-Bobedi-Abela

- **Nagana:** Na o tseba eng ka ditokelo le maikarabelo?
- **Bobedi:** Abelana dikarabo tša gago le mogwera.

Ditokelo le maikarabelo

- **Abelana:** Ahlaahla le morutiši.

Go Ngwala Mmogo: Tšhate ya TNI

- Ngwala dikakanyo tša barutwana go Mothaladi 1 wa tšhate ya TNI letlapeng.
- Botšiša: Na o ka rata go ithuta eng ka ditokelo le maikarabelo? Ngwala se mothalading wa 2.
- Barutwana ba kgetha selo se tee go mothaladi o mongwe le o mongwe go kopolla godimo ga ditšhate tša bona tša TNI.

LETL 141
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Mekgwa le maikarabelo

Seo ke se Tsebo	
Seo ke Ngwala	
Seo ke Tšhate	
Seo ke Tšhate	
Beke 8	
Beke 9	

BEKE 8 • MOŠUPOLOGO • 141

BOKGABO BJA GO BONWA

Ka ga dipitša tša letsopa

Dipitša tša MaZulu tša mohuta wo e be e le tša setšo gomme di šomišwa go boloka le go tšhela bjala. Di bopilwe ka matsogo ebile di kgabišitšwe ka mehuta ya go fapana. Ka nako ye nngwe dinkokomana tše nnyane (*amasumpa*) di kgorametšwa go bokagodimo ebile ka nako ye nngwe di kgorametšwa go tšwa ka gare. Dipitša di bešwa mollong gore di kwe phiišo go dira gore letsopa le ome le be bothata. Ke moka di phadimišwa ka leswika.

Ntlo ya bokgabo: Dipitša tša letsopa

30 mets

Bobedi

- Lebelela diswantšho tša dipitša ka bo kgauswi.

Kahlaahlo ya phapoši ya dipotšišo tša PMM

- **Phapantšho** e ra gore go pharologantšha, kudu ge phapano o bonagala. Mehlala ke phopholego ya go thelela/goba ya makgwakgwa, mebala ya go kganya/ya boso, goba methaladi ye mekoto/tshesane.
- Ge o bušeletša mothaladi, sebopego goba mmala o dira paterone.
- **Phopholego** ke ka mo selo se kwagalago ka gona ge o se swara. Na o tseba bjang gore dipitša tše di boleta goba di makgwakgwa?

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Tsebišo

Lokiša

- Kgetha mešongwana e mebedi ya go fapana go letlakala 25 la beke.
- Lokiša didirišwa.
- Arola barutwana ka dihlopha tše pedi tša beke.

Tsebiša diteišene tša mešongwana

25 mets

LABOBEDI

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Ahlaahla diswantšho

15 mets

Matseno

- Laetša seswantšho sa gago se tee. Se hlaloše, le boeletša dikgopolo tše (tswalantšha le Bokgabo bja Go Bonwa, Thuto ya ponego ya naga): lefelo, pele, bokamorago, se se diregago seswantšhong.
- Laetša seswantšho sa bobedi gore ba ahlaahle ka bobedi.

Bobedi

Mogwera 1 o hlaloša seswantšho sa morutiši (dibaka di fetolwa bosasa):

- Na seswantšho se dirilwe kae? (tikologo)?
- Na gona le eng **ka pele**?
- Na go na le eng **ka bokamorago**?
- Na gona le selo seo se diregago mo seswantšhong? Ke eng?
- Na** o rata seswantšho? Ka lebaka la eng?

TEKOLO 2 YA DITLHAKA

Medumo

LETL 143

10 mets

Ngwala ditlhaka

- Bitša medumo ye mehlano: th kw mm hl kg
- Barutwana ba ngwala medumo ya go sepelelana le dikgoba ka go PMM.

Tlatša dithlaka tšeo di tlogetšwego

- Barutwana ba feleletša mantšu ka go tlatša dithlaka tšeo di tlogetšwego.

Go swaya:

Lebelela letl 129

Meputso: 10

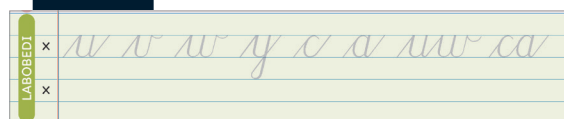
MONGWALO

Tiišetšo

LETL 138

10 mets

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

TEKOLO YA GO BALA 2

Kwešišo-Ditokišetšo

LETL 132-137

15 mets

Hlalosa mošongwana Re tla bala kanegelo mmogo, ka morago le tla laetša kwešišo ka go ngwala.

Pele ga Go Bala (dielemente tša kanegelo)

- Lebelela hlogo le seswantšho 1.** Maina a ke maina a bana ba babedi. Ke bona **baanegwa ba bohlokwa**.
- Na o nagana gore kanegelo e direga kae (sethokgweng) Se ke **lefelo** la kanegelo.

- Tla re baleng re hwetšeng gore go diregile eng go bana ba ka mo kanegelong. Se ke thulaganyo.

Go Bala Mmogo

- Bala kanegelo **le** barutwana.
- Ema o hlaloše mantšu afe goba afe a mafa goba dikgopolo, mohlala, ka go šomiša diswantšho goba mahlalasetšagotee.

TEKOLO 2 YA GO BA

Kwešišo

LETL 144

15 mets

Bala dipotšišo

- Hlalosa gore se ke tekolo ebile barutwana ba swanetše go šoma ka bonoši.
- Bala dipotšišo mmogo.

Ngwala

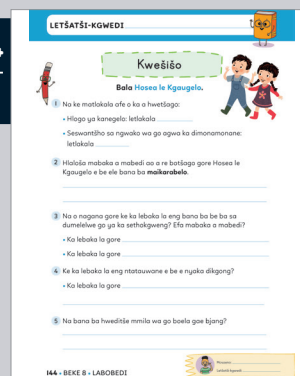
- Barutwana ba feleletša mošongwana ka go PMM.

Tšea di PMM go di swaya.

Go swaya:

Lebelela letl 130

Meputso: 10

TEKOLO 1 YA GO BALA

Go Bala o Nnoši (Sehlopha B)

- Sehlopha B se tla pele le di PMM tša sona.
- Kgetha kanegelo ya go balwa mmogo ye e badilwego le phapoši.
- Theeletša morutwana yo mongwe le yo mongwe ge a balela godimo.

Go swaya:

Lebelela letl 130

Meputso: 10

- Go Šoma o Nnoši: Tšhokoletse

LETL 145
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Tšhokoletse

Ditšhokoletse ke dimanamane. Tšhokoletse e dirwa ka dipu tša molaine, molaine wa o bōtšene mōhale wa **cocoa**. Dipu tša cocoa di na le tatso ya go bōtšene a ka dipu e le tše tše. Go fetola dipu gore e be tšhokoletse, di o omilewa tša tšhokoletse tše tše. Go dira gore ebe base o swanetše go tšhola swanetše, o le mōtse. Dipu tša cocoa gantši di hwetšegile go la Afrika Bōdika.

Nyaka o hwetše

Na tšhokoletse e tšwa go pei ya eng?

Ka Bononō

Na o ka rata go ja tšhokoletse ya mahuta mang bjale? Ka lebaka la eng?

BEKE 8 - LABOBEDI - 145

TSEBO YA GO THOMA

Ditokelo le maikarabelo ka gae

Sekaseka kgopolo

- Na o dira eng go thuša ba lapa la geno? Na go thuša lapa la geno ke tokelo goba maikarabelo?
- Na o hutša gore lapa la geno le swanetše le go hlokomele bjang? Na se ke ditokelo goba maikarabelo?

Ahlaahla letlakala la PMM

- Na selo se sengwe le se sengwe mo tafoleng ke tokelo goba maikarabelo?

- Tswalantšha kahlaahlo go boitemogelo bja barutwana, mohlala, Na o na le nako ya go bapala? Na o hlwekiša dibapadišwa tša gago wa di phutha ge o fetša.

Khalara o ngwale

- Barutwana ba khalara ditokelo ka mmala o tee le maikarabelo ka wo mongwe.
- Barutwana ba ngwala lefoko ka ga tsela yeo ba thušago ka yona ka gae.

LETL 146
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Ditokelo le maikarabelo a ka gae

Khalara disetwene. Šanila mmala o tee go khalara ditokelo le o mongwe go khalara maikarabelo

Go ba le legae la go hleka	Go ba le tšhokomelo go tšhokomelo ya gae	Go hlomphe molalela a tšhokomelo ya gae	Go ba le dipo tše di hlekaneng
Go šidula mmale gore ke phlele gōtšhe	Go ba le nako ya go ralaka	Go balokega ka lapeng	Go hlakomela diphalo tše ka go di hlekiša
Go swanwa ka hlomphe	Go hlakomela ge le leala	Go se senye dipo	Go latela melao ya polokego

Ngwala lefoko ka moo o thušago ka gona ka gae.

146 - BEKE 8 - LABOBEDI

BOKGABO BJA GO BONWA

Pitša ya go dirwa ka letsopa

O hloka eng: Seripa sa letsopa go morutwana yo mongwe le yo mongwe, meetse a go hlakantšhwa le letsopa go dira dipitša tša go thelela.

Maele

- Thibela barutwana gore ba se ke ba thoma gape- se se dira gore letsopa le omelele.
- Efoga go soba morumo ka lebaka la gore e tla ba e tshesane gomme ya thubega.

30 mets

1 Seripa sa letsopa

2 Dira sediko

3 Lokela monwana wa mogogorupa

4 Soba o retolaša

5 Bula pitša

6 Ritela pitša e be boreledi

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

25 mets

LABORARO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Matseno

- Hlaloša gore barutwana ba swanetše go tla le diswantšho tša bona ka Labone le Labohlano.
- Bontšha seswantšho se sengwe sa gago.

Bobedi

Mogwera 2 o hlaloša seswantšho sa morutiši:

Ahlaahla ka diswantšho

15 mets

- Na seswantšho se dirilwe kae? (tikologo)?
- Na gona le eng **ka pele**?
- Na go na le eng ka **bokamorago**?
- Na gona le selo seo se diregago mo seswantšhong? Ke eng?
- Na** o rata seswantšho? Ka lebaka la eng?

DITLHAKA

Boeletša medumo hw le h

- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya medumo ye e rutilwego go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

LETL 147

10 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

hw h

lehwana lehuduo

lehwafa sehuba mohwana

ho-mo-la bo-hwa he-ma

Bohale o hlapa hlogo ka gare ka sekatlela.

BEKE 8 - LABORARO - 147

MONGWALO

Tiišetšo

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LETL 138

10 mets

LABORARO

x

x

g h b dg lh

GO BALA MMOGO

Tlotlontšu

Tlotlontšu

- Laetša o bale mantšu a tlotlontšu a beke letlapeng goba go dikaratamantšu:

sethokgwa maikarabelo melao ntautawane morarolla-mathata

Go Bala Mmogo

- Bala sengwalwa gape **le** barutwana.
- Nyaka mantšu:** Ge o bala barutwana ba lebelela mantšu a tlotlontšu ka go sengwalwa sa PMM. Ba thala mothladi goba go thala sediko go lentšu le lengwe le le lengwe.
- Ahlaahla tlhaloso ya lentšu le lengwe le le lengwe go kgopolo ya kanegelo.

Barutwana ba hlopha dikaratamantšu ka tatelano ya dialfabeto.

LETL

132-137

15 mets

Hosea le Kgaugelo

Kgale kgale go ba gona le moemane le moatsana, ba o be go ba bitšwa Hosea le Kgaugelo. Ba be ba dula le tate wa bona ntlong kua mafelelong a sethokgwa.

Tatago bona o be o e ya moamang letšatši le lengwe le le lengwe gomme Hosea le Kgaugelo bona ba sala ka gae. E be ele bona ba maikarabelo kudu. Ba be ba hlakomele dikago, ba dira le mešongwana ya sekolo ebile ba aopa dja tša go lala ge tate wa bona o sepetše. Tate wa bona o be o kgantšha kudu ka bona ba gogwe. O be o na le melao o tee fela. "Le se ke la go ka sethokgweg".

122 - BEKE 8

GO NGWALA

Tlotlontšu

Bomolomo

- Dira mešongwana ka go PMM ka bomolomo.

Ngwala

- Feleletša mošongwana wa go ngwala ka go PMM. Lekola o phošolle.
- Barutwana ba kopolla mantšu a mahlano a dikaratamantšu ka gare ga Dipukuntšu tša bona.

Bontšha dikaratana tša tlotlontšu go Leboto la Mantšu.

LETL 148

15 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Tlotlontšu

Tlatša mafoko ka moka o šemiša le tee le mantšu a:

sethokgwa melao maikarabelo

morarolla-mathata ntautawane

1 Ge o le _____ o tla kgona go hwetša ditharollo tša mathata.

2 Ka gare ga _____ go na le mahlane e mentsi.

3 Gona le lebaka la gare go be le _____ ka phoposing.

4 Ka dikonegelong tša setšo gantši gona le _____ ga go ja bona.

5 Ka moka go rena, re na le _____ a go ba le botho go ba bangwe.

Ngwala mantšu a go thoma ka...

A go thoma ka k...

A goba le dinoko tša thara...

148 - BEKE 8 - LABORARO

TEKOLO 1 YA GO BALA

Go Bala ka Bonoši (Sehlopha C)

- Sehlopha C se tla pele le di PMM tša sona.
- Kgetha kanegelo ya go balwa mmogo ye e badilwego le phapoši.
- Theeletša morutwana yo mongwe le yo mongwe ge balela godimo.

Go swaya:
Lebelela letl 130
Meputso: 10

- Go Šoma o Nnoši: Malekere

LETL 149
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Dimanamane

Dimanamane ke dimphojana tša go kgahliša. Di dirile ka swiki, ya go tšwa go sebjalo seo se bitšwego mmaba. Gona le dipolese tša mmaba tše mmaba kua tšwaga-tšwaga. Mphaka o mmaba o a phatšwa go gamola seela sa go tšwaga. Gomme seela se a badilwa le go omelwa go dira swiki. Ga dira malekere, swiki e a badilwa gomme ya tšhwa ka mmaba, tšhwa goba go tšhwa ka jeli. Gona le mephuta ye mentsi ya malekere, malekere a diphata, a go monwana, le a jeli.

Nyaka o hwetše
Na swiki e tšwa go sebjalo sefe?

Ka Bonoši
Ngwala mafaka a mararo ka malekere ao o a rataga.

BEKE 8 - LABORARO - 149

TSEBO YA GO THOMA

Bala o ahlaahle

- Bala hlogo ye nngwe le ye nngwe le barutwana gomme le ahlaahle seswantšho.
- Botšiša gore ye nngwe le ye nngwe ke tokelo goba maikarabelo. Thuša barutwana go bona gore ka nako ye nngwe maikarabelo a ka ke ditokelo tša gago.
- Tswalantšha kahlaahlo go boitemogelo bja barutwana, mohlala, Na o ikwa o lokologile go dira diphošo ka phapošing?

Ditokelo le maikarabelo sekolong

- Botšiša barutwana ge ba ka nagana ka ditokelo tše dingwe le maikarabelo ao ba nago le wona sekolong. Ngwala letlapeng.

Ngwala

- Barutwana ba kopolla lefoko ka fase ga hlogo ya maleba godimo ga tafola.
- Ba tlaletša ka tokelo e tee le maikarabelo a bona.

LETL 150
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Ditokelo le maikarabelo a ka sekolong

Nyalantšha tokelo le maikarabelo. Di ngwale ka fase ga hlogo ya maleba.

- Go Homphiwa
- Go dira diphošo
- Go itshwara gabotse gore ba bangwe ba itshwe
- Go theletša dikangga tša batho ba bangwe
- Go Homphiwa batho ba bangwe
- Go itshwa go diphošo tša ka
- Go ba le dikangga tša ka ke nnoši
- Go itshwa

Ditokelo tša ka	Maikarabelo a ka
1. Go Homphiwa	1. Go Homphiwa batho ba bangwe
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.

150 - BEKE 8 - LABORARO

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Dihlwadieme

Hlaloša mošongwana

- Barutwana ba šikinyega go ya ka ditaelo tša gago, mohlala, kata, taboga, abula, nanya bj.bj.
- Ge o re, 'Ema'! ba beakanya mebele ya bona bjale ka ge eke ke dihlwadieme.
- Yo a šikinyegago o a tšwa go fihla ka seripa sa papadi.

Dira

- Barutwana ba leka go dira dihlwadieme tša go kgahliša.
- Kgetha 'dihlwadieme' tše dingwe go laetša phapoši.

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

25 mets

LABONE

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Ahlaahla diswantšho

15 mets

Bobedi

- Barutwana ba hlaloša diswantšho tša bona.
- Segopotšo:** Barutwana ba swanetše go tla le diswantšho tša bona gape bosasa.

Lebelela

- Šomiša puku ya gago ya go ngwalela go ngwala ditemogo ka Go Theeletša le Go Bolela.

DITLHAKA

Feleletša mafoko

LETL 151

10 mets

- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya medumo ye e rutilwego go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

LETŠATŠI-KGWEDI

Šomiša mantšu go feleletša mafoko.

lehwana dikwana kwena
dikwepere mahwafa lefelo

1 Kwena e dula ka meetseng.
2 Malose o rata go hlala ka sesepa.
3 Malome o rata go ja.
4 Lebo o ja sopo ka.
5 Nku ya gela e na le.
6 Koko o fela bagobe ka.

BEKE 8 • LABONE • 151

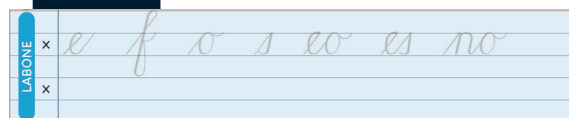
MONGWALO

Tiišetšo

LETL 138

10 mets

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

GO BALA MMOGO

Polelo

15 mets

Tsebiša mafoko

- Ngwala mafoko letlapeng.
- Bala mafoko ka go nanya la barutwana.
- Barutwana ba hwetša lefoko go mongwalo go letlakala 132.
- Ba thala motholadi ka fase/gatelela lefoko.

Šoma ka lefoko

- Lemoga maswaodikga (ditlhaka tše kgolo (maina le mathomong a mafoko), fegelwana, khutlo).
- Hwetša mantšu a go re botša gore:
 - kanegelo e bolela ka **mang** (baanegwa)
 - kanegelo e diragetše **kae** (tikologo)
 - kanegelo e diragetše **neng** (lebaka)
 - mantšu a go thoma** (Kgale kgale goba mantšu a mangwe)

Kgale kgale go be gona le mošemane le mosetsana, bao ba bego ba bitšwa Hosea le Kgaugelo. Ba be ba dula le tatago bona mafelelong a sethokgwa

GO NGWALA

Polelo

LETL 152

15 mets

Lokiša

- Bopang lefoko gape mmogo ka bomolomo.
- Bala paterone ya lefoko. Hwetša dikakanyo go feleletša lefoko. Hlohleletša boikgopolelo, mohlala, mohuta wa ngwako wa go makatša, lefelo la kgole.
- Bontšha kakanyo e tee letlapeng. Mohlala: *Kgale kgale*

go be gona le mošemane le mosetsana bao ba be go ba bitšwa Sonti le Mpho. Ba be ba dula le tatago bona mafelelong a sethokgwa.

Ngwala

- Feleletša letlakala ka gare ga PMM.
- Balela** mogwera lefoko gomme o lebelele tlhamego ya lefoko.

LETŠATŠI-KGWEDI

Polelo

Ngwala dikafoko tše ka tatelano ya maleba go hama mafoko a mabedi. Ngwala mafoko.

Bao ba bego ba bitšwa Hosea le Kgaugelo. Kgale kgale go be go na le mošemane le mosetsana mafelelong a sethokgwa ka ngwako. Ba be ba dula

Le tla ngwala kanegelo. Ngwala mafoko a gago a mathomo. Kgale kgale go be go na le mošemane le mosetsana bao ba be go ba bitšwa le Ba be ba dula (eng) (koe)

152 • BEKE 8 • LABONE

TEKOLO YA GO BALA 1

Go Bala ka Bonoši (Sehlopha D)

Go swaya:
Lebelela letl 130
Meputso: 10

- Group D comes to the front with their LABs.
- Choose a shared reading story that has been read with the class.
- Listen to each child read aloud.

- **Go Šoma o Nnoši:** *Jamo*

LETL 153
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Tšhate ya TNI (letlakala 147)

- Botšiša: Na o ithutile eng beke ye? (mohlala, ditokelo le maikarabelo ka gae)
- Thuša barutwana go feleletša mothladi wa mafelelo wa tšhate ya TNI.

Monwanwa wa mogogorupa godimo/monwana wa mogogorupa fase

- Swara dikaratamantšu tše tharo tša dipolelo tše pedi lentšung le lengwe le le lengwe gomme o botšiše dipotšišo.

Tshekatsheko ya kgopolo

30 mets

tlhompho

1. Ge o hlompha motho o ba le botho go yena.
2. Ge o hlompha motho o theeletša dikakanyo tša gagwe.
3. Ge o se botho go batho o laetša go hlompha.

ditokelo

1. Bana ga ba na le ditokelo.
2. Ditokelo ke dilo tše o swanetšego go ba le tšona.

3. Bana ba na le tokelo ya thuto.

maikarabelo

1. Batho ba bagolo ke bona ba nago le maikarabelo fela.
2. Bana ba na le maikarabelo.
3. Bana ba na le maikarabelo a go ithutha dilo tše dintšhi.

Tshelela go Seisimane: tlhompho, ditokelo, maikarabelo

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Ntlo ya bokgabo

30 mets

Tsebiša mošongwana Dira sediko. Botša barutwana gore ba eme bjalo ka dihlwadieme ka ntlong ya bokgabo.

Dira

- Goeletša kgwekgwe ya ntlo ya bokgabo lehono, mohlala, diphoofolo, babini, mehlare.

- Goeletša **go Ema go Ntlo ya bokgabo** gomme barutwana ba ya maemong a bona.
- Sepela-sepela o ka re o ka ntlong ya bokgabo gomme o fe ditshwayo-tshwayo godimo ga dihlwadieme tša go fapana.

TEKOLO 2 YA THUTO YA BOITŠHIDULLO

Dipapadi

25 mets

TEMOŠO: Lebelela o lekole *seripagare* se setee sa barutwana ka thuto ye.

Kgetha papadi

- Kgetha papadi bjale ka Katse le Legotlo goba papadi ya kgwele go swana le Khirikhete ya bana ba bannyane, Kgwele ya maoto ya bana ba bannyane goba Rounders.

Hlalosa mošongwana

- Botša barutwana melao ya papadi yeo o e kgethilego.
- Lekola gore ba kwešiša melao ka go botšiša dipotšišo.
- Efa barutwana didirišwa tše o ka di hlokago.

Bapala papapadi

- Barutwana ba bapala papapadi.
- Lebelela o lekole seripa sa barutwana.

Go swaya:
Lebelela letl 139
Meputso: 5

LABOHLANO

GO TGHEELETŠA LE GO BOLELA

Tshekatsheko
ya beke

15 mets

Nagana-Bobedi-Abela

- **Nagana:** Na ke molao ofe wa sekolo wo o o latetšego ka hloko bekeng ye? Na o bile le maikarabelo bekeng ye? Bjang/ kae (gae goba sekolong)?
- **Bobedi:** Abelana le mogwera.
- **Abelana:** Na re tlo dira eng sa go fapana beke ye e latelago?

DITLHAKA

Bala Mantšu ga go beelwa nako

- Latela tshepedišo ya go bala mantšu ga go beelwa nako go letlakala 8.

LETL 154

10 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Go Bala Mantšu ga go Beelwa Nako

Bala matsotso o tee.

setimela	hlakanya	nyamelela	khophete	tlala
kaloi	hlalela	senyane	khelhe	sekatlela
sefane	hlakamela	nyamile	khunama	tlama
karikano	lehlaka	kgale	dikhuru	dinotelo
sekepe	hlaga	kgalema	sekhurumelo	namane
paesekela	hlagala	kgalego	khuparela	namune
sethuthuthu	hlaga	kgarebe	khutlo	notedi
thekisi	sehlare	kgagelo	khunkwane	noka
pese	hlapha	dikagabe	khuthuna	polelo
lori	hlagwana	kgapara	dikgomo	seropana

Moputso wa godimo, mantšu: _____

154 • BEKE 8 • LABOHLANO

TEKOLO 1: MONGWALO

Barutwana ba a ngwala

- Barutwana ba kopolla ditlhaka tša letšatši ka go PMM.

Tšea go ya go swaya.

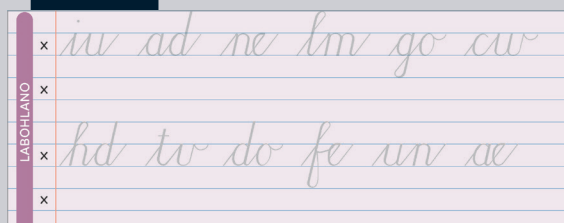
LETL 138

10 mets

Go swaya:

Lebelela letl 131

Meputso: 5

GO BALA

Tshekatsheko ya Go Šoma o Nnoši

15 mets

Bala o arabe dipotšišo

- Balela phapoši sengwalwa sa Go Šoma o Nnoši sa beke godimo. Barutwana ba tla latela ka dipukung tša bona.
- Ka morago ga sengwalwa se sengwe le se sengwe, bala di/potšišo. Efa dikarabo, barutwana ba swaya mošomo wa bona.

Ahlaahla mongwalo

- Na o ratile sengwalwa sefe kudu? Ka lebaka la eng?
- Na o ithutile dinnete tše mpsha? Mantšu a mafa?

Go Swaya

- Ngwala ditlhakapele fela. Hlokomela gore ke mang yo a sa kgonego go bala le go araba dipotšišo.

GO NGWALA O NNOŠI

Seswantšho sa ka

15 mets

- Barutwana ba ngwala ka seswantšho sa bona ka go lokologa.
- **Nyaka:** Ditemana, ditemgo tša go kgahliša, phetolo ya bonoši ya go lokafatšwa.

Thaetlele:

Seswantšho saka

- Na seswantšho sa gago se bontšha eng?
- Ke ka lebaka la eng o se kgethile?

TEKOLO 1 YA GO BALA

Go Bala ka Bonoši (Sehlopha E)

- Sehlopha E se tla pele le di PMM tša sona.
- Kgetha kanegelo ya go balwa mmogo ye e badilwego le phapoši.
- Theeletša morutwana yo mongwe le yo mongwe ge a balela godimo.

Go swaya:
Lebelela letl 130
Meputso: 10

- **Go Šoma o Nnoši:** *Dipisikiti*

LETŠATŠI-KGWEDI

LETL 155
30 mets

Dipisikiti

Dipisikiti ke dimonamane. Dipisikiti tše mmalwa di dirilwe ka fofur, potoro le swiri. Ditšwale di a hlakantšwa gonne tša potoro ka gare ga onto. Gona le mahuta ya dilo tše mše tše di ka hlakantšwa go dira dipisikiti, go swana le shokhotane, ditokomane goba tšhokolete. Dipisikiti di ka dirwa dilemng goba ka go. Dipisikiti gantši di na le swiri.

Nyaka o hwetše
Na dipisikiti di dirwa ka eng?

Ka Bonoši
Na ke mahuta ofe wa dipisikiti wa o lego wa mmamotatwa wa gago?

BEKE 8 - LABOHLANO - 155

TSEBO YA GO THOMA

Puku ya mošomo ya DBE

Go lekola le go fa dipoele

- Lebelelang matlakala a Puku ya Mošomo ya DBE a beke ya go feta mmogo.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

Feleletša mešongwana yeo e lego go matlakala a Puku ya mošomo ya DBE

- Puku ya mošomo ya Mabokgoni a Bophelo 1 letlakala 28 le 29.
- Puku ya Leleme la Gae 1 letlakala 28 le 29.

30 mets

Mphato wa 3

Mabokgoni a Bophelo ka SEPEDI
Puku ya kholwa ya 16/2

SEPEDI LELEME LA GAE
Puku ya 1 ka 2

basic education
Department of Basic Education

TEKOLO 2 YA THUTO YA BOITŠHIDULLO

Dipapadi

Go swaya: Lebelela letl 139
Meputso: 5

ELA HLOKO: Lebelela o lekole seripa se sengwe sa barutwana ka phapošing ka thutong ye

Kgetha papadi

- Kgetha papadi bjale ka Katse le Legotlo goba papadi ya kgwele go swana le khirikhete ya bana ba bannyane, kgwele ya maoto ya bana ba bannyane goba di Rounders.

Hlaloša mešongwana

- Botša barutwana ka melao ya papadi yeo o e kgethilego.
- Lekola gore ba kwešiša melao ka go ba botšiša dipotšišo.
- Efa barutwana didirišwa tša go nyakega.

Bapala papadi

- Barutwana ba bapala papadi.
- Lebelela o lekole seripa sa barutwana.

25 mets

TSHEKATSHEKO YA MORUTIŠI YA BEKE KA BEKE

Beke ye ke kgonne go:

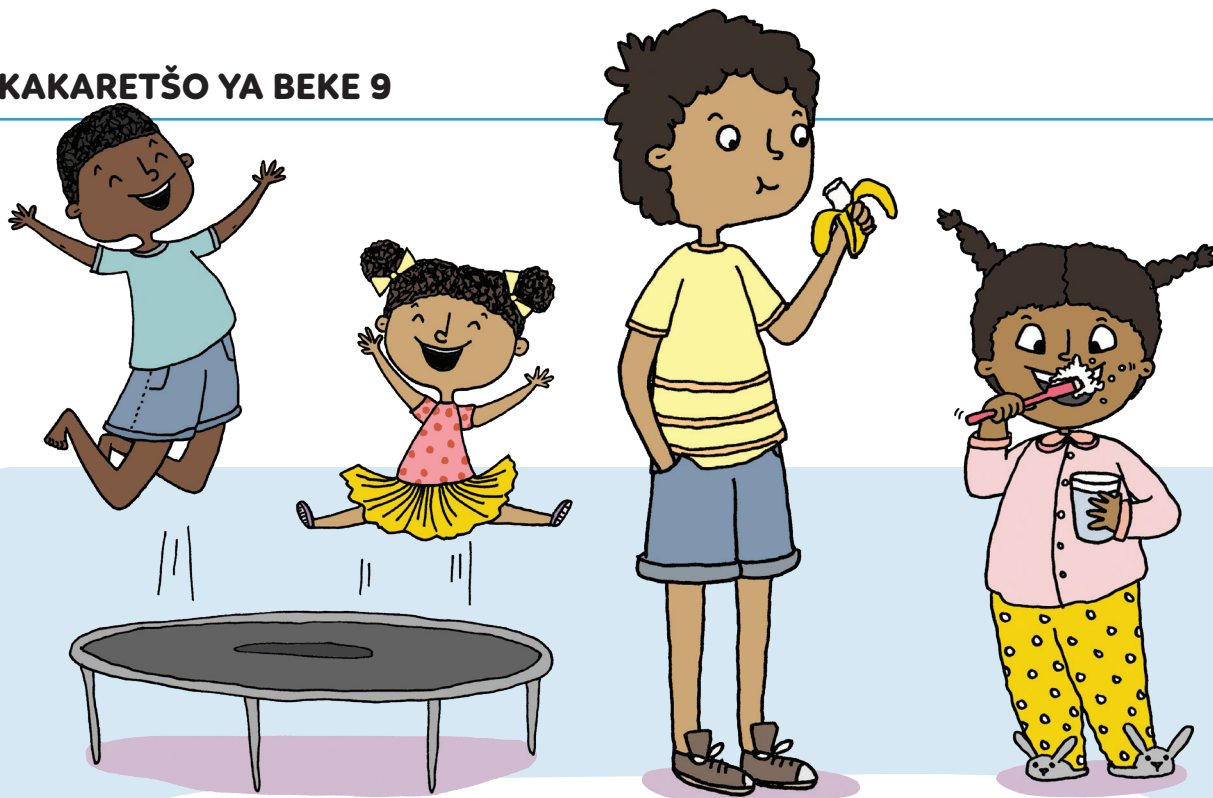
- **tšea PMM, dipuku tša Mongwalo le Go Ngwala.**
- **lekola ka ba ka phošolla mošomo** ebile ke lemogile mafelo ao a nyakago tlhokomelo goba barutwana ba ba itšego ba go hloka thušo ya go oketšega.
- **boela morago go Kakaretšo ya Beke** ka lemoga dithuto tšeo ke sa kgonago go di feleletša
- **iša mahlo go pukwana ya ka** ya dinoutse ka ba ka ngwala barutwana bao ba nyakago thušo ya tlaleletšo ya o tee ka o tee goba go itlwaetša go bala ka bonoši le nna beke ye e tlogo.

Ke beile nako bekeng ye etlago go dira:

- **dithutwana** tša tlaleletšo goba dipoelo tšeo di hlokegago.
- **Ka Bonoši**, go ruta morutwana ka o tee ka o tee, mohlala, ge phapoši e ngwala mešongwana, goba mesong.

Ke lebeletše pele beke ye e tlogo go netefatša gore ke itokišitše ebile ke na le dilo ka moka tšeo ke di hlokego go thoma beke ye e tlogo.

KAKARETŠO YA BEKE 9

Ditokelo le maikarabelo

DINEPO TŠA BEKE

Barutwana ba tla:

- Ahlaahla le go ngwala melao ya phapoši, ithuta ka melao ya naga (molaotheo).
- Šoma ka dihlopha go dira kanegelo ka dibetlwa tše di dirilwego ka go Beke 8.
- Theeletša nonwane ya setšo sa Europa.
- Tiišetša kgopolo ya sebopego sa kanegelo ka go anega kanegelo ya go ba le mathomo, gare le mafelelo.
- Araba dipotšišo ka ga lefelo la kanegelo le go bala ka mafelo a go fapana mo Afrika Borwa.
- Ngwala ditemana tše pedi ka sethwalwa, ba šomiša maano a go bonwa a tshekatsheko.
- Kopantšha mongwalo wa kotara.

DITOKIŠETŠO

Dikaratamantšu

Litheresi	sethokgwa	maikarabelo	melao	lekgema	morarolla-mathata
Mabokgo a Bophelo	buša	modudi	molao		
	rule	citizen	law		

Lefoko

Kgale-kgale go be go na le mosetsana yo ba bego ba re ke Tselane. O be a dula le koko wa gagwe ka sethokgweng moo go nago le makgema.

DIDIRIŠWA

- Pente le diporaše tša go kgabiša dipitša tša go dirwa ka letsopa
- Didirišwa tše di hlokegago go mešomo ya Thuto ya Boitšhidullo yeo e kgethilwego.

TEKOLO

Tšea o swaye: Go Ngwala o Nnoši (hlaloša seswantšho); tlotlontšu (Laboraro); mafoko (Labone); Mongwalo (Labohlano)

Ya go se be ya semmušo: Itlwaetše thelelo (Labone), Piletšo (Labohlano)

Tselane mosetsana yo monnyane

Morutiši o bala kangelo ye ka Mošupologo (Lebelela letlakala 114).

Kgale-kgale go be go na le mosetsana yo monnyane yo a bego a bitšwa Tselane. O be a phela a apere seaparo sa purapura se sehubedu sa go ba le kefa. Koko wa gagwe o be a dula ka thoko yela ya sethokgwa. Mmago Tselane o be a na le molao: 'Ge o etela koko, o sepele ka tseleng. O se ke wa sepela ka sethokgweng o nnoši.'

Bjale, Tselane e be e le mosetsana wa botho ebile ka Labohlano le lengwe le le lengwe o be a rata go išetša koko wa gagwe dimonamonane. O be a lokela dikuku, dipisikiti le jamo ka gare ga serotwana. Ka Labohlano le lengwe o ile a nagana, 'Ke nagana gore ke tlo sepela ka sethokgweng. Ga go na se se ka ntiragalelago.' O be a lebetše molao wa mmagwe.

Ka sethokgweng o ile a kopana le phiri. O ya kae mosetsana o monnyane?' ya botšiša. 'Ke ya ga koko wa ka ka thoko yela ya sethokgwa. Ke mo išetša dijo tše bosana.

Phiri e be e tseba ka lefelo leo mokgekolo a bego a dula a nnoši go lona. 'Sepela gabotse mosetsana yo monnyane,' ya realo gomme ya kitima ka sethokgweng e lebile ngwakong wa koko. Mmaloo! Koko ga se a notlela lebati! Phiri ya tsena ka gare. Koko o be a robetše malaong a gagwe. Ge phiri e e kwa mešito ya Tselane, e ile ya kuka koko ya mo lokela ka rakeng. E ile ya fofela mpeteng wa koko gomme ya goga dikobo pele ga ge Tselane a ka tsena ka lebati.

'Dumela koko' a realo, 'Ke go tlišeditše dijo tše bosana.' Tselane o ile a leba kgauswi le mpete. Efela o ile a makala kudu. Koko o be a bonagala e le o mogolo go feta mehleng ka gare ga dikobo. O ile a goga lepai gannyane gomme a re, 'Ah koko, bona gore o na le mahlo a magolo bjang.' 'Ke tla kgona go go bona gabotse ka wona ngwanaka,' gwa realo phiri ka lentšwana le boleta. 'Koko, gape o na le nko e kgolo,' a realo. 'Ke tla kgona go go dupelela gabotse ka yona ngwanaka,' gwa realo phiri. 'Koko, gape o na le meno a magolo,' a realo. 'Ke tla kgona go go ja ka wona,' gwa goelela phiri. E ile ya fofa ya fologa mpeteng gore e sware Tselane.

Tselane o ile a goelela a nyaka thušo. Ka mahlatse, ka yona nako yeo, motho wa go ripa dikgong o be a feta ka tsela. O ile a kitimiša phiri a e raka ka ngwakong gomme a e rakela sethokgweng.

'Efela koko o go kae?' gwa botšiša Tselane ebile a lla. Ba ile ba kwa lentšwana go tšwa ka rakeng. 'Ke nna yo.' Tselane o ile a bula lebati la raka gomme a hwetša koko wa gagwe a bolokegile.

Ba ile ba nwa tee ka dipisikiti mmogo. Koko le Tselane ba ile ba leboga motho wa go ripa dikgong ka thušo ya gagwe. Koko o ile a tshephiša gore o tla notlela lebati la gagwe ka mehla. Tselane le yena o ile a tshephiša gore a ka se sa sepela ka sethokgweng a nnoši. Go tloga moo ka moka ba ile ba phela ba thabile.

MOŠUPOLOGO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Ditaba

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na o na le ditaba tša go kgethega? Na o dirile eng mafelelong a beke?
- **Bobedi:** Botša mogwera wa gago ditaba tša gago. Arabanang gabotse.
- **Abelana:**
 - Barutwana ba mmalwa ba abelana ditaba le phapoši.
 - Netefatša gore barutwana ka moka ba hwetša sebaka kotara e nngwe le e nngwe.
 - Rekhota tšeo o di lemogago ka pukung ya gago ya dinoutse

Lokišetša barutwana beke pele ga sekolo (ba tle le eng, ditiragalo tše bohlokwa, bj.bj.).

DITLHAKA

Boeletša medumo bj le j

- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya medumo ye e rutilwego go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

LETL 157

10 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

bj j

bjang jamo

dibjana jesi dibjalo

Ja-na-wa-re bja-le ja-ra-ta

Mosebjaledi le Jakaba ba bjala dibjalo ka polaseng ya Sejagobe.

BEKE 9 • MOŠUPOLOGO • 157

MONGWALO

Mothikitho j, ja

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LETL 156

10 mets

Mongwalo

j ja

q qu

r it

x lx

ja xa qu ri qq xe

156 • BEKE 9

GO BALA

Morutiši o balela godimo

Pele ga Go Bala

- Kanegelo ya Tselane ke nonwane. Na o tseba dinonwane dife tše dingwe? (Mašilo le Mašilwane)

Balela barutwana kanegelo

Ka Morago ga Go Bala

- Na kanegelo e thomile bjang?
- Na go diragetše eng kanegelong?
- Na kanegelo e fedile bjang?

PM
LETL 113

15 mets

EFAL

- Ruta thuto ya go lenaneo la EFAL.

15 mets

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala:** Sehlopa A le B
- **Go Šoma o Nnoši:** Mafoko

LETL 158
30 mets

Bala mafoko

Bana ba ema mothaladeng mesang.

Basadi le bana ba a khunama ge ba rapela.

Siya Kolisi ke sebakadi sa go tuma lefaseng sa rakbi.

Koloi ya matipane e tšholla mobu ka lepateleng.

Na ke mong sebakadi sa go tuma sa rakbi lefaseng?

158 - BEKE 9 - MOŠUPOLOGO

TSEBO YA GO THOMA

Melao ya phapoši

Balang le ahlaahle phousetara

- Nyalantšha le maitemogelo a barutwana. Na melao ke eng? Na melao ya phapoši ya rena ke efe?
- Balang phousetara mmogo. Na melao ye e swana le ya rena goba e a fapana?

Ahlaahlang sethalwa

- Ahaahla molao o mongwe le o mongwe le gore o sepela le hlogotaba efe mo sethalweng, mohlala, ge re e ba le botho go batho ba bangwe, re hlomphe mang?

Ngwala

- Barutwana ba ngwala melao ka fase ga hlogotaba ya maleba mo sethalweng.

Nagana- Bobedi- Abelana

- Na go be go ka direga eng ge re be re se na melao?

LETL 159
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Melao ya phaposi

E ba le botho
Šoma ka maatla
Theeletša ba bangwe
O se latelwe
Šoma mmogo
Hiwekisa sekolo sa gago
Balekega
Ithute go diphoso tša gago
Hlokomela dilo tša gago

Bea melao o mongwe le o mongwe ka fase ga dihlogo tše.

Go ithampha _____

Go hlomphe ba bangwe _____

Go hlomphe sekolo _____

Na go be go ka direga eng ge go be go se na melao?

BEKE 9 - MOŠUPOLOGO - 159

BOKGABO BJA GO BONWA

Pitša ya letsopa e tšwetšwapele

Mošongwana

- Kgabiša pitša ka pente
- Šomiša mmala le sebopego go hlama paterone

Bea gabotse go tla go dira ditekolo bosasa

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Matseno

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

25 mets

LABOBEDI

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Go anega kanegelo ya Tselane

Šielanang ka go anega kanegelo

- Kgopela morutwana o tee go anega mathomo a kanegelo.
- Eya go morutwana o mongwe gore a tšwele pele.
- Eya go barutwana ba bangwe.
- Morutwana wa mafelelo o bolela gore e fedile bjang.

15 mets

DITLHAKA

Ngwala mantšu gabotse

- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya medumo ye e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

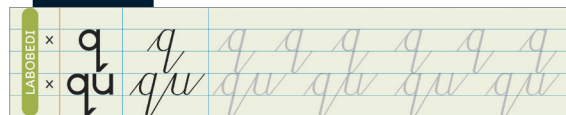
MONGWALO

Mothikitho q, qu

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LETL 156

10 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Ngwala mantšu ka tsela ya maleba.

- 1 gwasegwa segwagwa
- 2 keje
- 3 nabjadi
- 4 seja
- 5 kobjo
- 6 sije
- 7 ngbja
- 8 moja

160 • BEKE 9 • LABOBEDI

GO BALA MMOGO

Thelelo

Go Bala Mmogo

- Bala matlakala a mabedi a kanegelo le barutwana.
- Laetša **thelelo le tlhagišo** (hlokomela maswaodikga, kwagatšo, sepetša kwešišo ka tlhagišo, bala ka lebelo la maleba)

Go Bala ka Bobedi

- Bagwera ba bala letlakala ka go šielana ba itlwaetša go bala ka thelelo le tlhagišo.
- Theeletša ofe dipelo ge o sepela-sepela goba o šomiše nako ye go tuša barutwana ka o tee o tee.

LETL

132-137

15 mets

Hosea le Kgaugelo

Kgale kgale go be gona le mošamele le mosetsana, ba ba be go ba bina ba bina le Kgaugelo. Ba be ba dula le tate wa bona nlang kua mofeteng a setholo.

Tatogo bona o be a e ya mošomong letšatši le lengwe le le lengwe gomme Hosea le Kgaugelo bona ba sala ka gae. E be ele bona ba maikarabelo kudu. Ba be ba hlokomela dikgago, ba dira le melangwana ya sekalo ebile ba apoa dijo tša go lala ge tate wa bona a sepetše. Tate wa bona o be a kgantšha kudu ka bona ba gagwe. O be a na le maitso a tee fela. "Le se ke la go ka setholo gwe!"

132 • BEKE 8

GO NGWALA

Kwešišo

Bala o ahlahle dipotšišo

Ngwala

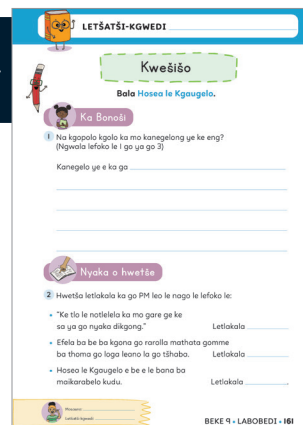
- Barutwana ba feleletša letlakala la PMM.

Lekola o swaye

- Thoma go swaya ge o dutše o sepela-sepela ka phapošing.
- Lekola dikarabo. Barutwana ba swaya ka bo bona.

LETL 161

15 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Kwešišo

Bala Hosea le Kgaugelo.

Ka Bonadi

1 Na kgopolo kgolo ka mo kanegelo ye ke eng? (Ngwala lefoko le 1 go ya go 3)

Kanegelo ye e ka go

Nyaka o hwetše

2 Hwetša letlakala ka go PM leo le nago le lefoko le:

• "Ke tša le motlelela ka mo gare ge ke so ya go nyaka dikgago."

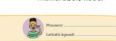
Letlakala

• Efele ba be ba kgona go rana mathata gomme ba thoma go loga leano la go tšaba.

Letlakala

• Hosea le Kgaugelo e be e le bona ba maikarabelo kudu.

Letlakala

BEKE 9 • LABOBEDI • 161

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala:** Sehlopha C & D
- **Go Šoma o Nnoši:** *Sethokgwa sa Knysna*

LETL 162
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Sethokgwa sa Knysna

Sethokgwa ke lefelo la go ba le dimela tše dišiši le mahlare. Sethokgwa se vagile kudu mo Afrika Borwa ka Knysna Forest. Se na le mahlare e mantši e mantšele, dimela, dinaka le dinongano. Ke legae la diphofu tša go fapafapana go swana le naga, dišivwano, dišudu le ditlou. Go na le tlou e tee fela yoo e setšego ka sethokgwa sa Knysna!

Ka Bonosi
Na o naga gore ke ka lebaka la eng go na le tlou e tee fela?
Go tla direga eng go tlou ye e ka hwa?

162 - BEKE 9 - LABOBEDI

TSEBO YA GO THOMA

Ahlaahla seswantšho

- Na o bona eng mo seswantšhong?

Ruta tlotlontšu

- Šomiša dikaratamantšu, ruta/sekaseka mantšu a a latelago: tlhomphe, ditokelo, bana, lokologa, molao, buša.

Bala o ahlaahle

- Bala temana le barutwana le ahlaahle gore ke mantšu afe ao a ya go sekgobeng se sengwe le se sengwe.

Molaotheo

- Botšiša dipotšišo, mohlala, Na ke ka lebaka la eng Molaotheo o le bohlokwa?

Ngwala

- Barutwana ba ngwala mantšu ao a tlogetšweng dikgobeng.

Nagana- Bobedi- Abelana

- Na go be go tla direga eng ge naga e be e se na le melao?
- Na ke mang a netefatšago gore melao ya naga e a latelwa?

LETL 163
30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Molaotheo

Bala ka molaotheo gomme o tletše dikgoba tša mantšu.

Homphe go latelago ditokelo molao go kudu bona

Molaotheo wa Afrika Borwa
Molaotheo ke tokomane e bohlokwa kudu.
O ngwadile ka 1996 ge Afrika Borwa e e ba naga ye
_____ Ke lenaneo la ka tšela yoo mmuho
o swanetšego _____ Afrika Borwa.
Malao o mongwe le o mongwe o swanetšego o latela le go
_____ Molaotheo, Molaotheo o šireletša
_____ tša badudi. O akaretša ditokelo
tša _____

Na go ka direga eng ge naga e ka se be le melao?
Na ke mang a direga melao?
Na ke mang a netefatšago gore re latela melao ya naga?

BEKE 9 - LABOBEDI - 163

BOKGABO BJA GO BONWA

Pitšša ya go dirwa ka letsopa e tšwela pele

Tekolo ya Bobedi

- Na dipitšša di ema ntle le go šikinyega?
- Na maboto a tšona ke a makoto?
- Na maboto a tšona ke a boleta?
- Na dipaterone di a bušeletša?

Laetša diswantšho

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Seteišene Sa Mešomo

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

25 mets

LABORARO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Go anega kanegelo gape

15 mets

Dihlopha tša boraro

- Ntšha dikgopolo-kgolo le dintlha ka botlalo go kanegelo ya Tselane.
- Morutwana 1 o anega mathomo a kanegelo
- Morutwana 2 o anega bogare bja kanegelo.
- Morutwana 3 o anega mafelelo a kanegelo.

DITLHAKA

Boeletša medumo ph le p

LETL 164

10 mets

- Bapetša medumo e mebedi ya go gakantšha gabonolo.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

LETŠATŠI-KGWEDI

ph p

pherefere pekwa

diphororo perekisi phooko

pa-pa-di phu-the-go pa-na-na

Phetolo Phukubje ke mošomane wa go rata dipanana le diperekisi.

164 • BEKE 9 • LABORARO

MONGWALO

Mothikitho r, it

LETL 156

10 mets

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LABORARO

x r it

x it it it it it it it

GO BALA

Tlotlontšu le tshekatsheko ya polelo

15 mets

Boeletša le go lekola mošomo wa beke ya go feta:

Tlotlontšu (Letlakala 154)

- Balang dikaratamantšu go tšwa go beke ya go feta: sethokgwa, maikarabelo, melao, makgema, morarolla-mathata
- Barutwana ba a lekola le go swaya mošongwana wa beke ya go feta wa PMM.

Polelo (letlakala 158)

- Ngwala lefoko la maleba letlapeng. Barutwana ba a itekola.
- Barutwana ba rulaganya mafoko a bona ka go šomiša kheraetheria ya go rulaganya.

Bala Barutwana ba balela bagwera lefoko la bona.

Na ke ...

- Šomišitše maswaodikga gabotse (maina le mathomong a lefoko)?
- Šomišitše lebaka la maleba?

GO NGWALA

Tlotlontšu le Polelo

LETL 165

15 mets

Leleme la Gae

- Laetša o bale mantšu a godimo ga dikaratana.
- PMM: barutwana ba ngwala mafoko a bona ba šomiša mantšu a.
- Barutwana ba mmalwa ba balela phapoši mafoko a bona.

Tshelela go Seisemane

- Bolela gore o bolela bjang mantšu a dikaratana ka Seisemane.

- Ahlaahla ka tsela yeo o ka tšweleletšago lefoko le bohlokwa ka Seisemane. Ngwala letlapeng.
- Bapetša ka bomolomo: Na o thoma bjang dikanegelo ka dipolelo tša go fapana? (*Leano la kwešišo: sebopego sa kanegelo*)

LETŠATŠI-KGWEDI

Tlotlontšu le polelo

Ngwala lefoko ka lentšu le lengwe le le langwe maikarabelo rarilla mathata

1

2

Ngwala lehlaloseletagotee la Seisemane.

Lentšu gaba sekafoko	Tlhaloso	Lentšu la seisemane
molawana	rule	
seto sa bose	treat	

Bala mafoko.
Hoseta le Kgaugete ba be ba dula go ntle ya mafelelong a sethokgwa.
Ngwala lefoko la go swana ka Seisemane.

BEKE 9 • LABORARO • 165

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala:** Sehlopha E & A
- **Go Šoma o Nnoši:** Leganata la Kalahari

LETL 166

30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Leganata la Kalahari

Maganata ke mafele a go ba le meetse a mampame le santa e nti. Leganata le legato mo Afrika Borwa le Kalahari Desert, yeo e lego Northern Cape. Go na le dipkoodi tšee di ka phelago legonoteng go swana le tholo, piti ya thaba le kgano. Go na le mabjang le mabare ya meetlwa yeo e ka golaga legonoteng.

Nyaka o hwetše
Na leganata la Kalahari le mo kae (paga le porofentse)?

Ka Bonosi
Na leganata le fopana tjang le sethagwa?

166 • BEKE 9 • LABORARO

TSEBO YA GO THOMA Ditokela tša bana

Ruta tlotlontšu

- Šomiša dikaratana tša tlotlontšu ya ka lepokising. Netefatša gore barutwana ba kwešiša mantšu a molao wa bodulo le tlhokomelo ya tša maphelo.

Nyalantša diswantšho le mantšu

- Ahlaahla diswantšho.
- Di nyalantšhe le mantšu.

Ngwala

- Barutwana ba ngwala mantšu ka fase ga diswantšho.

LETL 167

30 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

Ditokelo tša bana

Ngwala tokelo ka fase ga seswantšho.

Nako ya go ratoka	Dijo	Ntlo	Lapa	Tlhokomelo ya maphelo
Polekego	Bodulo	Thuto		

BOKGABO BJA GO DIRAGTŠA

Diragatša mathomo, bogare le mafelelo

Dihlopha di a itlwaetša

- Barutwana ba šoma ka boraro go anega kanegelo
- Morutwana 1 o anega mathomo a kanegelo
- Morutwana 2 o anega bogare bja kanegelo
- Morutwana 3 o anega mafelelo a kanegelo.
- Ba kgetha nonwane, nonwanetsholo goba kanegelo ya mabokgoni a bophelo yeo ba e badilego mo kotareng.

Dihlopha di tla diragatša bosasa

30 mets

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

25 mets

LABONE

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

**Go anega
kanegelo**

Dihlopha tša ba bararo

- Anega kanegelo ya Tselane le Makgema: Lemoga dikgopolokgolo le dintlha. (*Leano la kwešišo: sebopego sa kanegelo*)
- Morutwana 1 o anega mathomo a kanegelo
- Morutwana 2 o anega bogae bja kanegelo.
- Morutwana 3 o anega mafelelo a kanegelo.

15 mets

DITLHAKA Ngwala mafoko

Ngwala mafoko

- Dira temogo ya modumo ya ka pela ya medumo ye e rutilwego ka go Mphato 2.
- Barutwana ba tlatša letlakala la PMM.
- Lekola le swayeng mmogo.

LETL 168

10 mets

8

LETŠATŠI-KGWEDI

Ngwala mafoko a gago.

bophelo

Janaware

dipere

sebjalebjale

168 • BEKE 9 • LABONE

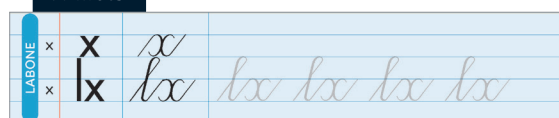
MONGWALO Mothikito *sc, lsc*

Mothikito x, lsc

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LETL 156

10 mets

GO BALA Go itlwaetša thelelo

Go itlwaetša thelelo

Go Bala ka Bobedi

- Mogwera ya mongwe le yo mongwe o bala sengwalwa ka go šielana.
- Bea nako (1 motsotso). Ngwala palo ya mantšu ao a badilwego.
- Bušeletša.

Dipoelo

- Bala sengwalwa le barutwana.
- Barutwana ba thala sediko go mantšu ao ba a badilego ka go fošagala.
- Ba hlohletše gore ba itlwaetše go bala sengwalwa gae.

LETL 169

10 mets

LETŠATŠI-KGWEDI

9

Go itlwaetša go bala ka thelelo

10

Bala se gabedi. O a badile mantšu a makae?

Kgale kgale go be gona le mošameane le mosetšana, baa ba be go ba bitšwa Hosea le Kgauale.

Ba be ba dula le tatogo bana mafeleng a sehothoga. Tatogo bana o be a e ya mošomong letšatši le lengwe le le sengwe gomo Hosea le Kgauale bana ba šala ka gae. E be ele bana ba makarabolle kudu. Ba be ba hlakomele dikgogo, ba dira le mešwano ya sekolo ebile ba opeo dijo tšeo go lalale go tate wana ba sepetše. Tatogo bana o be a kgantšha kudu ka bana ba gagwe. O be a dula a ba gopotsa ka molao o tee fela. "Le se la ye ka jo sehothoga",

	1	2
Palo ya mantšu a ke a badilego.		
Palo ya mantšu a ke sa a tsebeo.		

GO BALA MMOGO **Hlaloša seswantšho**

Hlaloša seswantšho

- Barutwana ba lebelela seswantšho go PMM 58.
- Ba ngwala ditemana tše tharo tša mafoko a 2–3.
- Kahlaahlo ya pele ka go ngwala
 - Temana 1: ka pele go na le mosadi ...
 - Temana 2: seswantšho se bontšha motho wa go nyama ...
 - Temana 3: Ke rata/ga ke rateseswantšho ka gore se nkgopotša ..., se dira gore ke ikwe ... bj.bj.
- **Sebopego:** Ditemana, lebaka la go se be le nako, mafoko a go felela, ditemogo tša go bonagala, hlathollo ya tlhaolognyo, phetolo ya bonoši.

15 mets

Thaetllele: Seswantšho sa ka

- Na o bona eng? (ka pele le ka morago)
- Na se bontšha eng? Na se go dira gore o ikwe bjang?

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala:** Sehlopha B & C
- **Go Šoma o Nnoši:** Kruger National Park

LETL 170
30 mets

TSEBO YA GO THOMA

Tšhate ya TNI

- Thuša barutwana go tlatša kholomo ya mafelelo.

Tshekatsheko ya kgopolo

30 mets

Thumbs up/thumbs down

- Menwana ya mogogorupa godumo/menwana ya mogogorupa fase
- Emiša dikaratamantšu tše tharo tša dipolelo tše pedi gomme o ba botšiše dipotšišo

molao

1. O go botša seo o swanetšego go se dira.
2. Ge o ka tshela molao wa sekolo, o tla ba mathateng.
3. se swana le molao.

modudi

1. Modudi o na le tokelo ya go dula ka nageng.
2. Motho yo mongwe le yo mongwe yo a dulago ka Afrika Borwa ke modudi.
3. Modudi wa makgonthe o latela melao ya naga.

melao

1. Batho ka moka ka nageng ba swanetše go obamela melao.
2. Ge o tshela molao, o ka ya kgolegong.
3. Molao o re bana ba swanetše ba dire mošomo wa bona wa gae.

Tshelela go Seisemane: molao, modudi, molao

BOKGONI BJA GO DIRAGATŠA

Mathomo, gare, mafelelo

30 mets

Diragatša

- Sehlopha se anegela phapoši kanegelo
- Swaya-swaya ka sebopego sa dikanegelo tšeo di anegwago, o gatelela mathomo, bogare le mafelelo.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešongwana

25 mets

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešongwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

LABOHLANO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Tshekatsheko ya beke

15 mets

Nagana- Bobedi- Abelana

- **Nagana:** Na ke eng sa go kgahliša seo o ithutilego sona mo bekeng? Na motho yo mongwe o go laeditše botho bjang mo bekeng? Na o laeditše botho bjang mo tikologong?
- **Bobedi:** Abelana le mogwera.
- **Abelana:** Na ke eng se o tla go se dira ka go fapana bekeng ye e tlogo?

DITLHAKA Piletšo

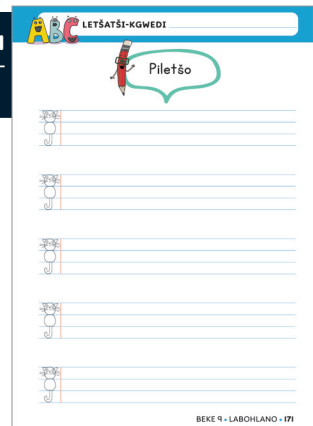
Latela tshepedišo ya piletšo go letlakala 8.

Mantšu a: **phuthela** le **peakanyo**

Biletša lefoko le: **Potego le Phodišo ba etela Malome Jakobo.**

LETL 171

10 mets

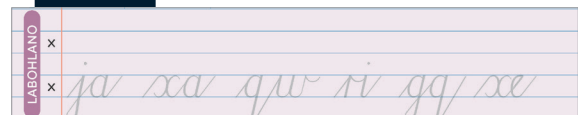

MONGWALO Poeletšo

- Latela tshepedišo ya dithuto tša Mongwalo go letlakala 9.

LETL 156

10 mets

GO BALA Tshekatsheko ya Go Šoma o Nnoši

15 mets

Bala o be o arabe dipotšišo

- **Balela** phapoši godimo ga sengwalwa sa Go Šoma o Nnoši sa beke ye. Barutwana ba latela ka dipukung tša bona.
- Ka morago ga sengwalwa se sengwe le se sengwe, araba dipotšišo/potšišo. Efa dikarabo, barutwana ba itshwaele.

Ahlaahla dingwalwa

- Na o ratile sengwalwa sefe kudu? Ka lebaka la eng?
- Na go na le dintlha tše difsa tšeo o ithutilego tšona? Mantšu a mafa?

Go Swaya

- Ngwala ditlhakapele tša gago tša maina fela. Hlokomela gore ke mang a sa kgonego go bala le go araba dipotšišo.

GO NGWALA O NNOŠI Hlaloša seswantšho

15 mets

- Barutwana ba lebelela seswantšho ka go LAB letlakala 99.
- Ba ngwala ditemana tše tharo tša mafoko a 2–3.
- Kahlahllo ya pele ga go ngwala:
 - Temana 1: Mo seswantšhong go na le mmila, monna, lefaufau, mehlare bj.bj.
 - Temana 2: Motho o...
 - Temana 3: Ke rata seswantšho ka gore ... Se dira gore ke ikwe ... Se nkgopotša ...
- **Nyaka:** Ditemana tša maleba, lebaka la bjale, mafoko a go felela, temogo ya dintlha ka botlalo, tlhathollo ya tshaologanyo, phetholo ya bonoši.

Thaetlele: Seswantšho sa ka

- Na o bona eng?(ka pele le ka morago)
- Na se bontšha eng? Na o a se rata? Se
- Go dira gor o ikwe bjang?

GO BALA KA GO HLAHLWA KA SEHLOPHANA LE GO ŠOMA O NNOŠI

- **Go Bala:** Sehlopha D & E
- **Go Šoma o Nnoši:** *Lebopo la Afrika Borwa*

LETL 172
30 mets

LETSATSI-KGWEDI

Lebopo la Afrika Borwa

Lebopo le moo lewatle le kopanago le naga Afrika Borwa e na le lebopo le letlelele eudu. Lewatle la Atlantic le go tšega le ka go lebopo la Bodikelo. Lewatle la Indian e lego le bonafu le ka go lebopo la bahlabatšatši. Go na le ditoropo tše pedi tše kgala lebohang la Afrika Borwa. Tsena ke Durban le Cape Town. Di na le mafelo aoo dakepe di ka emaga gona. Go na le dikhwiti tše lewatle tše gona ge boletse. maulawa le maphoto go dikologa lebopo la Afrika Borwa.

Bala o nagane
Na Durban le Cape Town di swana ka eng?

Ka Bonoši
Na ge o ile khwiting ya lewatle, o ka rata go dira eng?

172 • BEKE 9 • LABOHLANO

TSEBO YA GO THOMA

Nako ya Puku ya mešomo ya DBE

Go lekola le go fa dipolelo

- Lebelelang mmogo matlakala a Puku ya mešomo ya DBE a beke ya go feta.
- Barutwana ba a phošolla goba go feleletša.

Feleletša matlakala a Puku ya mešomo ya DBE

- Puku ya mešongwana ya Mabokgoni a Bophelo matlakala 30 le 31.
- Puku ya Mošomo ya Leleme la Gae 1 matlakala 31 le 32.

30 mets

Mphato wa 3

Mabokgoni a Bophelo ka SEPEDI
Puku ya 1
Kotara ya 162

SEPEDI LELEME LA GAE
Puku ya 1
Kotara ya 162

Phapoti

basic education
South African
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Diteišene tša mešomo

- Latela tshepedišo ya diteišene tša mešogwana ya Thuto ya Boitšhidullo go letlakala 25.

25 mets

TSHEKATSHEKO YA MORUTIŠI YA BEKE KA BEKE

Bekeng ye ke:

- **tšere di PMM**, dipuku tšago Mongwalo le Go Ngwala.
- **lekotše le go phošolla mošomo** le go lemoga moo barutwana ba sa nago le ditlhotlo goba barutwana ba bangwe bao ba nyakago thušo kudu.
- **lebeletše Kakaretšo ya Beke** le go lemoga thuto yeo ke paletšwego ke go e fetša.
- **lahletše mahlo pukung ya ka ya dinoutse** ka ba ka šetša barutwana bao ba hlokago thušo ya tlaleletšo ya o tee ka o tee goba go bala ka bonoši le nna beke ye e tlogo.

Ke beetše nako bekeng ye e tlogo:

- **go bona dithutwana tša tlaleletšo** goba go fa barutwana dipolelo tšeo di hlokegago
- **Go ruta morutwana a nnoši**, o tee ka o tee, mohlala, ge phapoši e le gare e dira mešomo e mengwe goba mesong.

Ke lebeletše pele bekeng ye e tlogo go netefatša gore ke itokišitše le go ba le tšohle tšeo ke di hlokegago go thoma beke.

Tiišetšo le poeletšo

Ye ke beke ya poeletšo ka fao ga go na le lenaneo leo le beakantšwego la ka mehla. O tla hwetša ditšhišinyo tša mešongwana ya poeletšo yeo e ka dirwago nako efe goba efe mo bekeng.

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

- Tlogela barutwana ba kgethe kanegelo yeo ba ratago gore o e bale gape.
- Kgopela morutwana o tee goba ba babedi go anega kanegelo e nngwe.
- Ka bobedi: ba anegela bagwera kanegelo ya bona ya mmamoratwa
- Botša phapoši ka ga radipapadi goba raboithabišo wa go tsebega yo o mo dumago.
- Botša mogwera wag ago ka ga sengwalwa sa Go Šoma o nnoši wa go kgahliša se o se badilego kotareng ye.

GO BALA

- Bala gape dikanegelo ka go PMM tšeo barutwana ba ipshinnego ka tšona mo kotareng ye.
- Fetola dibaka le barutwana bao ba ka tšeago karolo ya 'morutiši' go dikanegelo tša go fapafapana.
- Ka Bobedi: Ba bala dingwalwa tša Go šoma o Nnosi tša beke e nngwe le e nngwe.
- Ka Bonoši: Balang dipuku tša sekhutlong sa go bala/ bokgobapuku.
- Bušeletša mešongwana ya thelelo ya go bala ga go beelwa nako.

DITLHAKA

- Ka Bobedi ba bala gape mantšu matlakaleng a ditlhaka.
- Phadišano ya dihlopha go bala dikaratamantšu ka tsela ya maleba.
- Bušeletša mantšu a go balwa ka nako le mešongwana ya piletšo o leke go kaonafatša moputso wa gago.
- Netefatša gore matlakala ka moka a ditlhaka a PMM a tladitšwe.
- Mešongwana ya ditlhaka ya Puku ya mešomo ya DBE.

GO NGWALA

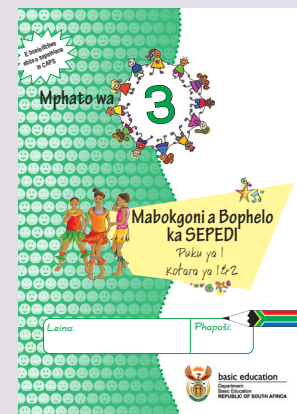
- Barutwana ba ngwala kanegelo yeo ba e ratago.
- Ba botše ba leke go bitša mantšu ao ba sa a tsebego goba ba šomiše mantšu a Lebotong la Mantšu.
- Hlohloletša dihlopha tša barutwana go dira puku ya go sekhutlong sa dipuku ka ga batho bao ba ba ratago.

TSEBO YA GO THOMA/BLTP

- Dira mothalonako wa bonoši o bontšha sehloa sa gago go Kotara 1.
- Dira phousetara ya melao ya phapoši ya go tlo laetšwa kotareng ye e tlogo.
- Ka dihlopha, diragatša seemo o bontšha morutwana a bontšha maikutlo a maleba le a go sebe a maleba.
- Ka bobedi diragatšang seemo sa go hloka thušo ya pele.
- Feleletša matlakala ao a sa feleletšwago ka go Puku ya Mošomo ya Mabokgoni a Bophelo ya DBE.

BOKGABO BJA GO BONWA

- Efa barutwana didirišwa tša go swana le dikherayone, dikhokhi, dipampiri tša go se lekane ka bogolo le tša mebala ya go fapafapana.
- Dumelela barutwana go kgetha seo ba ka ratago go se thala.
- E re barutwana ba laetše sehlopha goba phapoši mošomo wa bona ba be ba hlaloše gore ba kgethile go thala eng.

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

- Ka bobedi ba ekiša seopedi sa mmamoratwa wa bona sa Afrika Borwa.
- Diragatšang ka moo barutwana ba bangwe ba hlakoditšwego semong sa kotsi.

THUTO YA BOITŠHIDULLO

- Raloka dipapadi tša setšo.
- Ebang le letšatši la dipapadi moo barutwana ba phadišanago ka bo bona. Dirang mešongwana ya beke.

TEKOLO

PEAKANYO YA TEKOLLO YA GO SE BE YA SEMMUŠO LE TEKOLLO YA SEMMUŠO YA KOTARA 1

- **Dikgokaganyo tša** lenaneothuto la beke ye nngwe le ye nngwe di laetšwa ka dipoloko tša mmalwa wa go taga
- Mešomo ya **tekolo ya semmušo** e laetšwa ka dipoloko tša mmala wa go tiba

GO THEELETŠA LE GO BOLELA		BEKE	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Theeletša ditaelo tša tatelano ya go raragana gomme o arabe	TLWAETŠO										TIŠETŠO
2	Theeletša kgopolo-kgolo le dintlha kanegelong. Araba dipotšišo tše bothata											
3	Botšiša dipotšišo go kwešiša le go swayaswaya ka se o se kwelego											
4	Tšweletša maikutlo ka ga sengwalwa gomme o fe mabaka.											
5	Tšea karolo go dikahlaahlo, o botšiše dipotšišo gomme o laetša go kgomega											
6	Araba dipotšišo o fe mabaka a dikarabo											
DITLHAKA		BEKE	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Bušeletša/itlwaetše medumo ya ditlhaka	TLWAETŠO										TIŠETŠO
2	Bopa mantšu o šomiša ditlhaka tše di rutilwego											
3	Peleta mantšu ka tsela ya maleba											
4	Ithute go peleta mantšu a 10 ka beke											
5	Ngwala mafoko a makopana a mararo ao o a bileditšwego ke morutiši											
GO BALA		BEKE	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Bala sengwala bjale ka phapoši ka moka le morutiši le go hlaloša kgopolo-kgolo le baanegwathwadi	TLWAETŠO										TIŠETŠO
2	Araba dipotšišo tše bothata											
3	Lemoga ditsebjana go laetša polelo tebanyi											
4	Bala ditaelo, bala direto											
5	Bala ka setu le go balela godimo o nnoši ka tekanyetšo ya gago ka nako ya GBHS											
6	Šomiša go tikhouta, go lekola le go iphošolla											
7	Laetša kwešišo ya tšhomišo ya maswaodikga ge o balela godimo											

MONGWALO		BEKE	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Swara phentshele gabotse	TLWAETŠO										
2	Ngwala ditlhaka tše nnyane le ditlhakakgolo ka go di kopantšha (mothikitho)											
3	Šomiša dilo tša go ngwala gabotse											
4	Bula dikgoba magareng ga mantšu le go ngwala methalading											
GO NGWALA		BEKE	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Tšea karolo go kanegelo ya phapoši (Go ngwala mmogo)	TLWAETŠO										
2	Ngwala ka seswantšho											
3	Ngwala bonnyane temana e tee ya mafoko a seswai (goba ditemana tše pedi tše di kopana) tša ditaba /mongwalo wa bonoši											
4	Ngwala bonnyane temana e tee ya mafoko a seswai (goba ditemana tše pedi tše dikopana) ka sebopego sa go ngwala go swana le kanegelo ya boitlhamelo, tlhalošo, le tše dingwe											
5	Ngwala o be o swantšhe mafoko (mohlala, la puku ya phapoši, ka mošomong wa lefoko)											
6	Šomiša tsebo ya ditlhaka go ngwala mantšu ao o sa a tlwaelago											
7	Šomiša tsebo ya gago ya popopolelo (mohlala, lebaka) le maswaodikga a maleba											
8	Go dira pukuntšu ya gago											

TEKOLO

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

Mananeotekolo le Dirupuriki

Tekolo 1 ya GO THEELETŠA LE GO BOLELA: Bolela ka maitemogelo a gago (Ge ke be ke lwala) (Beke 6 Mošupologo–Labohlano)

PM letlakala 78, 80, 82, 84, 86

10 meputso

meputso go kheraetheria e nngwe le e nngwe

Morutwana:

1. Ga a tšwe go hlogotaba
2. O šomiša tatelano **ya go kwagala** (la mathomo, gwa direga, bjalo bjalo)
3. O tšweleletša **maikutlo a gagwe**
4. O šomiša **polelo** e botse ya **bomolomo**
5. O šomiša **tlotlontšu ya go naba**

2

○
phetha-
gatša
kherae-
theria 1

4

○
phetha-
gatša
dikherae-
theria
tše 2

6

○
phetha-
gatša
dikherae-
theria
tše 3

8

○
phetha-
gatša
dikherae-
theria
tše 4

10

○
phetha-
gatša
dikherae-
theria
tše 5

Tekolo 2 ya go THEELETŠA LE GO BOLELA: Kwešišo ya go theeletša (Beke 7 Labobedi)

PMM letlakala 119, PM letl 92

10 meputso

meputso go karabo e nngwe le e nngwe ya maleba

1. Polaseng
2. Ba be ba phela ba dula mmogo
3. Ba ile ba kgakgana
4. ya ja pholo
5. re swanetše go phela mmogo

Palomoka

20 meputso

DITLHAKA

Mananeotekolo le Dirupuriki

Tekolo 1 ya DITLHAKA: Piletšo (Beke 7 Labohlano)

PMM letlakala 129 PM letlakala 98

5 Meputso

Morutwana:	1	2	3	4	5
- O ngwala mantšu a piletšo ka tatelano ya maleba - Ka mopeleto wa maleba - Ka maswao-dikga a maleba	O dira diphošo tša mopeleto/maswao-dikga a 4 goba go feta	O dira diphošo tša mopeleto/maswao-dikga a 3	O dira diphošo tša mopeleto/maswao-dikga a 2	O dira phošo ya mopeleto/leswao-dikga le 1	Mantšu ka moka a peletilwe gabotse le maswao-dikga a šomišitšwe ka tsela ya maleba

Tekolo 2 ya DITLHAKA: Ngwala medumo (Beke 8, Labobedi)

PMM letlakala 143 PM letlakala 104

10 Meputso

- Ngwala medumo** (moputso o 1 go modumo wa maleba = 5 meputso)
th kw mm hl kg
-
- Tlatša ditlhaka tšeo di tlogetšwego** (moputso o 1 go lentšu la maleba = 5 meputso)
thelebišene kwana mmutla hlapi kgabo

Tekolo 3 ya DITLHAKA: Temogo ya phapoši (Beke 1-9)

5 Meputso

Morutwana:	1	2	3	4	5
Go tikhouta: o kopanya le go arola diripa tša mantšu ge a bala le ge a ngwala. Thelelo ya go bala lentšu: O laetša tšwelopele ka GBN. Tlhalošo: O ngwala mantšu a gagwe a go kwagala ka go šomiša mantšu ao a a filwego (Labone le lengwe le le lengwe la bobedi). Kgatha tema: O abelana mantšu le go kgatha tema go mošomo wa go dirwa ka bobedi go thuto ya ditlhaka ya Mošupologo le Laboraro. Go feleletša: O phela a feleletša mešomo ya letšatši ya ditlhaka ka go PMM.	O phetha-gatša kherae-theria e 1 goba 0	O phetha-gatša dikherae-theria tše 2	O phetha-gatša dikherae-theria tše 3	O phetha-gatša dikherae-theria tše 4	O phetha-gatša dikherae-theria tše 5
Palomoka				20 Meputso	

TEKOLO

GO BALA LE KWEŠIŠO

Mananeotekolo le Dirupuriki

Tekolo 1 ya GO BALA: Go bala ka bomolomo (Beke 8 Mošupologo – Labohlano)

PM letlakala 103, 105, 107, 109, 111

10 meputso

Meputso e 2 go kheraetheria yeo e phethagaditšwego

Morutwana:

1. O kgona go **balela godimo** ka lebelo le le botse ka motsotso o tee
2. O šomiša **bokgoni bja go tikhouta** go bala mantšu a go se tlwaelege
3. O a itekola le go **iphošolla** ge go hlokega
4. O lemoga **maswaodikga**
5. O bala ka **thelelo** le tlhagišo

2

O
phetha-
gatša
kherae-
theria e 1
goba 0

4

O
phetha-
gatša
dikherae-
theria
tše 2

6

O
phetha-
gatša
dikherae-
theria
tše 3

8

O
phetha-
gatša
dikherae-
theria
tše 4

10

O
phetha-
gatša
dikherae-
theria
tše 5

Tekolo 2 ya GO BALA: Kwešišo Meputso 10 (Beke 8 Labobedi)

PMM letlakala 144 PM letlakala 104

10 meputso

Meputso e 2 go potšišo. Mantšu a morutwana a a amogelega

1. Letlakal 138, letlakala 104
2. Ba fepile dikgogo, ba dira mošomo wa sekolo le go apea dijo tša mantšiboa letšatši ka letšatši. (tše pedi)
3. Go be go na le lekgema ka sethokgweng, ba ka timela
4. Go gotša mollo, go apea bana, go ja bana. (tše pedi)
5. Ba latela mohlala wa marathana a borotho ao ba a tlogetšego. (*mohlala, marathana a borotho bohlokwa*)

Tekolo 3 ya GO BALA: Tekolo ya phapoši ka dithuto ka moka tša go bala (Beke 2–8)

5 meputso

Morutwana:

1. O tšea karolo go **go bala mmogo**
2. O feleletša **mešongwana ya kwešišo** ya beke ka go PMM ka go kgotsofatša
3. O feleletša **mešongwana ya tlotlontšu** ka go PMM ka go kgotsofatša
4. O feleletša mešongwana ya **polelo/ popopolelo** ka go PMM ka go kgotsofatša
5. O laetša koketšego ya lebelo ge a itlwaetša thelelo

1

O
phetha-
gatša
kherae-
theria e 1
goba 0

2

O
phetha-
gatša
dikherae-
theria
tše 2

3

O
phetha-
gatša
dikherae-
theria
tše 3

4

O
phetha-
gatša
dikherae-
theria
tše 4

5

O
phetha-
gatša
dikherae-
theria
tše 5

Palomoka

25 meputso

MONGWALO

Mananeotekolo le Dirupuriki

Tekolo 1 ya MONGWALO: Mothikitho wa hlakannyane (Beke 8 Labohlano)

PMM letlakala 138 PM letlakala 110

5 meputso

	1	2	3	4	5
Morutwana o ngwala ditlhaka tseo a di rutilwego ka mothikitho ka - Tsela ya maleba ya go hlama ditlhaka - Go ngwalela ka gare ga mothlaladi ka maleba - Go kopantšha ka maleba	O hloka thekgo go ngwala ditlhaka tša mothikitho tše di rutilwego le go di kopantšha gabotse	O leka go hlama ditlhaka tša mothikitho efela tsela ya maleba ya go hlama le go kopantšha le go ngwala ka methalading ga di latelwe	O hlama ditlhaka tša mothikitho ka tsela ya maleba efela ga a latela tsela ya maleba ya go kopantšha le go ngwala ka methalading ga e latelwe	O hlama ditlhaka tša mothikitho ka tsela ya maleba ebile o latela tsela ya maleba ya go hlama le go kopantšha le go ngwala ka methalading	O ngwala ditlhaka ka moka tseo di rutilwego ebile o kopantšha ka tsela ya maleba, le go bea ka methalading

Tekolo 2 ya MONGWALO: TEMOGO YA PHAPOŠI (Beke 1-9)

5 meputso

Morutwana:	1	2	3	4	5
1. O ngwala dipaterone ntle ga go emiša pene letlakaleng 2. O hlama ditlhaka tše kgolo le tše nnyane gabots 3. O ngwala mantšu a go ba le sekgoba sa maleba magareng ga ditlhaka 4. O ngwala mafoko a mabedi goba go feta ka bothakga 5. O thalela mothlaladi ka rula	O phetha-gatša kheraetheria e 1 goba 0	O phetha-gatša dikheraetheria tše 2	O phetha-gatša dikheraetheria tše 3	O phetha-gatša dikheraetheria tše 4	O phetha-gatša dikheraetheria tše 5

Palomoka

10 meputso

TEKOLO

GO NGWALA

Mananeotekolo le Dirupuriki

Tekolo 1 le 2 ya GO NGWALA
(Dibeke 6 le 7 Labohlano)

PMM letlakala 117, PM letlakala 84

10 Meputso e nngwe le e nngwe

DITENG	1	2	3	4	5
Moputso o tee go kheraetheria e nngwe le e nngwe 1. E a kwagala (ga se dikgopolo fela) 2. Tlotlontšu e akaretša mahlaodi a kgetho ya go kgahliša ya mantšu 3. Dikgopolo tša boitlhamelo goba setlogo (tša go fapana le mehlala) 4. Ditemana di na le dihlogotaba tša go fapana 5. Lebaka ke la maleba	O phetha-gatša kheraetheria e 1 goba 0	O phetha-gatša dikheraetheria tše 2	O phetha-gatša dikheraetheria tše 3	O phetha-gatša dikheraetheria tše 4	O phetha-gatša dikheraetheria tše 5
POLELO	1	2	3	4	5
1. O ngwala ka mafoko a go felela (e sego dikafoko) 2. O šomiša ditlhakakgolo ka tshwanelo 3. Maswaodikga a šomišwa ka tsela ya maleba (dikhutlo, difegelwana, maswaomakalo, ditsebjana.) 4. O peleta mantšu a go šomišwa gantši gabotse 5. O leka mopeleto ka tsela ya go amogelega	O phetha-gatša kheraetheria e 1 goba 0	O phetha-gatša dikheraetheria tše 2	O phetha-gatša dikheraetheria tše 3	O phetha-gatša dikheraetheria tše 4	O phetha-gatša dikheraetheria tše 5

Tekolo 3 ya GO NGWALA: TEMOGO YA PHAPOŠI
(Dibeke 2–8)

5 meputso

0–1	2	3	4	5
Ga a ke a tšea karolo go dithuto tša Go Ngwala mmogo. Mešongwana ya go dirwa o nnoši le yona ga se ya dirwa gabotse.	O fela a tšea karolo go dithuto tša Go Ngwala Mmogo. Ka nako ye nngwe mešomo ya go dirwa o nnoši e a amogelega.	Ka nako e nngwe o tšea karolo go dithuto tša Go Ngwala Mmogo. Mešomo ya Go Ngwala o nnoši ke ya boemo bja go amogelega	O tšea karolo gantši go dithuto tša Go Ngwala mmogo. Mešongwana ya go Ngwala o Nnoši ke ya boemo bja godimo.	O tšea karolo go dithuto tša Go Ngwala Mmogo ka mehla. Mešomo ya go Ngwala o Nnoši ke ya boemo bja godimo kudu
Palomoka				25 meputso

POLELO YA GAE, KOTARA 1, LETLAKALA LA MEPUTSO

(la go fothokhopiwa)

LEINA													20%		20%		25%		10%		25%	
													PM letl 78, 80, 82, 84, 86	1. Bolela ka maitemogelo a gago: Ce ke be ke lwala								
													PMM letl 119 PM letl 98	2. Kwešišo ya go Theeletša: Nonwane								
														Go Theeletša le Go Bolela (Boima 25%)								
													PMM letl 129 PM letl 98	1. Piletšo								
													PMM letl 143 PM letl 104	2. Medumo								
													Beke 2–9	3. Temogo ya phapoši								
														Ditlhaka (Boima 20%)								
													PM letl 103, 105, 107, 109, 111	1. Go Balela Godimo								
													PMM letl 144 PM letl 104	2. Kwešišo ya go bala: Hosea le Kgaugelo								
													Beke 2–9	3. Temogo ya phapoši go dithuto ka moka tša go bala								
														Go Bala le Kwešišo (Boima 25%)								
													PMM letl 138 PM letl 110	1. Ditlhaka tše nnyane tša mothikitho le go kopanya								
													Beke 2–9	2. Temogo ya phapoši: mothikitho, go gatiša, thuto ya mongwalo le dikgopolo tše dingwe								
														Mongwalo (Boima 10%)								
													PM letl 86	1. Ce ke be ke lwala								
													PM letl 98	2. Bophelo bja ka ga bjale								
													Beke 2–9	3. Temogo ya phapoši: Go ngwala o nnoši le go ngwala mmogo (PMM)								
														Mongwalo (Boima 25%)								

TEKOLO

GO BEAKANYETŠA TEKOLO YA GO SE BE YA SEMMUŠO LE TEKOLO YA SEMMUŠO YA KOTARA 1

- **Dikgokaganyo tša** lenaneothuto la beke ye nngwe le ye nngwe di laetšwa ka dipoloko tša mmalwa wa go taga.
- **Mešomo ya tekolo ya semmušo** e laetšwa ka dipoloko tša mmala wa go tiba.

TSEBO YA GO THOMA LE BLTP		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ditlwaello											
1	Ahlaahla dikgopolo le maikutlo a gago ka ga kgwekgwe ya taba										
Hlogotaba											
	Ka nna/mothalonako										
	Maikutlo										
	Go boloka mmele wa ka/tšhireletšo ya tša maphelo										
	Ditokelo le maikarabelo										
	Meletlo le matšatši a bohlokwa (ka mo di ketekwago ke setšhaba)										
Dikgopolo tše bohlokwa le mabokgoni											
1	Dikgopolo tša thuto ya tša Leago: go boloka (beke 4, 5), sebaki le ditlamorago (beke 7, 8), go tlwaela (beke 2, 3, 4) lefelo (beke 2), ditswalano le go ikema (beke 2–8) phapano le boswananoši (beke, 2–8), phetogo (beke 2–5)										
2	Dikgopolo tša thuto ya Mahlale ya tlhago: bophelo le go phela (beke 2, 3), enetši le phetogo polanete ya lefase le go feta										
3	Mabokgoni a saense, tshepedišo: tshepedišo ya nyakišišo, yeo e akaretšago go lebelela (beke 3), go bapetša (beke 3) go hlaola (beke 4, 5), go ela, boitekelo le go kgokagana										
4	Mabokgoni a thekenolotši: nyakišiša, hlama (beke 6), dira (beke 7), lekanyetša (beke 7), go belela										
BLTP		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Go phela gabotse moyeng le ga leago										
2	Kamano le batho ba bangwe										
3	Tswalano le tikologo										
4	Maitshwaro le mekgwa										
BOKGABO BJA GO BONWA		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hlama ka 2D											
1	Go ruta ga semmušo ga go thala le go penta le tše dingwe, go hlohlomiša ka mehuta ya dikgatišo										
2	Dielemente tša Bokgabo, methaladi le sebopego										
3	Tsebiša ponego le go fetana: ka morago le ka pele ga										
4	Tšomišo ya pampiri ya go fapana ka bogolo										
Hlama ka 3D											
4	Go dira dilo ka letsopa: diphoofolo, diterakone, dipitša tša letsopa le tše dingwe										
5	Dielemente tša Bokgabo: sebopego, tshwarego										
6	Ruta mekgwa ye bonolo ya go laetša: go pshikološa, go pitlaganya. Akaretša tlhokomelo ya bokagodimo bja mengwalo										
7	Tšhomišo ya didirišwa: polokego, go naganela ba bangwe, le go abelana didirišwa										
BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Bokgoni le dipapadi tša boithlamelo											
1	Go itokiša: tshepedišano ya ditho tša mmele tša go ba nnoši go swana le go hwidihwinya matsogo										
2	Go itokiša ka go tsepelela go go hema, mohlala, go penta ka go hema ...										
3	Lokiša lentšu o opela dikoša ka nako le go latela morethetho										

POELETŠO

POELETŠO

POELETŠO

POELETŠO

4	Dipapadi tša tiragatšo: Dira tirišano le sebaki le ditlamorago go swana le dipapadi tša go swana le tša go balela										
5	Go raloka paterone ya morethetho, merethetho ya go fapana e bofefo ka 2, 3 goba 4 ka diletšo										
6	Go šikenyegele ka mahlakoreng ka moka: tshelela/katela pele, morago, ka mathoko o retologa go ditsela tša go fapana (ka lekeke, didiko, sebopego sa S bj.bj.)										
7	Go se šikinyege ka mahlakoreng ka moka: go kobama, go emelela, go fihlelela, go šomiša matsogo le maoto										
8	Go khutšiša mmele le go iketla: go laetša maikutlo le dikgopolo ka go šikinyega										
GO ITIRELA LE GO HLATHOLLA											
9	Theeletša mmmino wa Afrika Borwa (wa setšo le wa sebjale-bjale) O tsepeletše go morethetho le mošito ga 2, 3, goba 4										
10	Diragatša dintlha tša dipaterone tša morethetho (dintlha goba maina a dinoto tša French) tša go nyaka go swana le semiporifim šomiša titeo ya mmele, minimi, korošo (needle)										
11	Go diragatša ka mathomong, bogare le mafelelo le šomiša dilo tša go swana le sereto sa Afrika Borwa, kanegelo, koša goba seswantšho										
12	Go laetša moanegwa le didirišwa go tiragatšago ka go šomiša tebelelo, kekišo goba pheteletšo										
13	Go ithuta le go kopantšha boitšhikinyo go tšwa go mmmino wa maleba wa Afrika Borwa.										
THUTO YA BOITŠHIDULLO		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Go šikenyegele ka mahlakoreng ka moka goba go le tee - Lebelo la kiribane, la maoto a mararo - khirikhethe ya bana: go kitima gareng ga diwikhethe - Tša mabelo: go tsaroga										
2	Go kgona go itšhikinya: Sete ya thenisi - Sepela, fošetša kgwele ya thenisi moyeng, fase le ka mahlakoreng a pete - Le mogwera, tia kgwele sebakeng - le mogwera, fošetša kgwele ka godimo ga nnete ka hlogo - Le mogwera, fošetša kgwele ka nneteng ka go šomiša bokantle bja seatla										
3	Morethetho - Tša mabelo: thoma go tsaroga (itokiše, emišetša go sepela, kitima) - Tša mabelo: go tshela go go telele o laetša leoto le o tlogago ka lona fase - Tša mabelo: go tshela go ya godimo o laetša leoto le o tlogago ka lona										
4	Go tirišano - Tša mabelo: foša kgwele ya thenisi - Go tirišano ya seatla le leihlo: go bethiša kgwele ya thenisi go pete ya yona ... moyeng ... fase ge o sepela										
5	Tekanyetšo - Thenisi ya bana: go kitima, go bethiša ka phatla, bokantle bja seatla, le go fošetša go tshela nnete/thapo - Khirikhethe: go peta										
6	Tlwaetšo ya sekgoba - Papadi ya go fetola ditaeletšo - Tshela tsela ya lepheko e bothata o akeretša go kgorometša, go goga, go namela le go fetola ditaeletšo										
7	Tšhomišo ya mahlakore ka moka a bjoko goba lehlakore la go ja la mmele Raga kgwele ya maoto ya go kgokologa ka leoto la ngele le la go ja										
8	Dipapadi le dithaloko - Tša mabelo: lebelo la go neeletšana - Thenisi ya bana - Khirikhethe ya bana										

POELETŠO

POELETŠO

TEKOLO

TSEBO YA GO THOMA & BLTP

Mananeotekolo le Dirupuriki

Tekolo 1 ya Tsebo ya go Thoma: Mantšu a tlhalošo a Thušo ya pele (Beke 7 Mošupologo)

PMM letlakala 117, PM letlakala 91

10 meputso

Meputso 2 go nomoro ya go ba le tatelano ya maleba (2-6)

2. Karabelo o wele mohlareng. 3.30
3. Simphiwe o ile a kitima go yo nyaka thušo. 4.05
4. Siph o dirile tša thušo ya pele. 4.10
5. Tate o tlile 5.00.
6. Ngaka e rokile leoto la gagwe. 6.00

Tekolo 2 ya Tsebo ya go Thoma: Mothalonako (Beke 7 Labobedi)

PMM letlakala 121 PM letlakala 93

10 meputso

Meputso e 2 go karabo ya malebaMothalonako wa ditirgalo

- 6.00: Ngaka e rokile leoto la gagwe
 5.00: Tate o tlile
 4.10: Siph o dirile tša thušo ya pele ka
 4.05: Simphiwe o ile a kitima go yo nyaka thušo
 3.30: Karabelo o wele mohlareng

Tekolo 3 ya Tsebo ya go Thoma: Tlotlontšu/dikgopolo (Beke 7 Laboraro)

PMM letlakala 125 PM letlakala 95

10 meputso

Meputso 2 go tlhalošo ye nngwe le e nngwe ye e lemogilwego ka go nepagala

- Iketle: 1.** Go hema ka go nanya go thuša gore o ikwe o iketlile
Go kgopela tshwarelo: 2. Go kgopela tshwarelo ke go ipona molato.
Go hlomphe: 3. Go theeletša batho ba bangwe ka šedi ke go laetša tlhompho
Go ba kgoa: 1. Re swanetše re ikemele go batho ba dikgoa
Go tshepha: 1. O ka tshepha batho ba go loka, ba go ba le nnete

Tekolo 4 ya Tsebo ya go thoma: Temogo ya phapoši (Dibeke 2-8)

10 meputso

TEMOGO YA PHAPOŠI: BLTP (Dibeke 1-9)

5 meputso

Morutwana:	1	2	3	4	5
1. O tšea karolo go mešomo ya Nagana-Bobedi- Abelana	O phetha-gatša	O phetha-gatša	O phetha-gatša	O phetha-gatša	O phetha-gatša
2. Go tšea karolo go kahlaahlo ya phapoši	kherae-theria e 1	dikherae-theria tše 2	dikherae-theria tše 3	dikherae-theria tše 4	dikherae-theria tše 5
3. O šielana le go abelana					
4. Go ahlaahla maikutlo le dikgopolo tša gagwe					
5. O kgona go naganela barutwana ba bangwe					

TEMOGO YA PHAPOŠI (Dibeke 2-9)

5 meputso

Morutwana:	1	2	3	4	5
1. O fa dikgopolo tša gagwe ka nako ya kahlaahlo	O phetha-gatša	O phetha-gatša	O phetha-gatša	O phetha-gatša	O phetha-gatša
2. O šoma gabotse ka bobedi le ka sehlopha	kherae-theria e 1	dikherae-theria tše 2	dikherae-theria tše 3	dikherae-theria tše 4	dikherae-theria tše 5
3. O fa kakanyo ya gagwe go dikgwekgwe tša dihlogotaba					
4. O tlatša matlakala a PMM ka go kgotsofatša					
5. O tlatša matlakala a DBE ka go kgotsofatša					

Palomoka

40 meputso

BOKGABO BJA GO BONWA**Mananeotekolo le Dirupuriki****Tekolo 1 ya Bokgabo bja go Bonwa: Go laetša tebego ya naga ka ga mekgwa ya go fapafapana (Beke 6 Mošupologo le Labobedi)**

PM letlakala 91, 93

5 meputso

Morutwana:	1	2	3	4	5
1. O thala goba go penta tebego ya naga (ya nnete goba ya boikgopolelo)	O phetha-gatša kherae-theria e 1 goba 0	O phetha-gatša dikherae-theria tše 2	O phetha-gatša dikherae-theria tše 3	O phetha-gatša dikherae-theria tše 4	O phetha-gatša dikherae-theria tše 5
2. O šomiša pampiri go tlwaetšo ya tebego ya naga gomme a tlatša letlakala					
3. O laetša ponagalo ya yona ka tsela e 1					
4. O laetša kwešišo ka ditsela tše 2					
5. O laetša kwešišo ditsela tše 3					

Tekolo 2 ya Bokgabo bja go Bonwa: Temogo ya phapoši (Dibeke 2–9)**10 meputso**

Morutwana:	2	4	6	8	10
1. O fetša mešongwana ka moka ya PMM	O phetha-gatša kherae-theria e 1 goba 0	O phetha-gatša dikherae-theria tše 2	O phetha-gatša dikherae-theria tše 3	O phetha-gatša dikherae-theria tše 4	O phetha-gatša dikherae-theria tše 5
2. O šomiša tlotlontšu ye e rutilwego ge a ahlaahla mešomo ya bokgabo					
3. O šomiša didirišwa gabotse go swana le dikero, diporaše tša pente, dikhoki, sekgorametši, dikherayone, letsopa,bj.bj					
4. O latela ditaelo					
5. Laetša bohlatse bja go ipshina le boitlhamelo					

Palomoka**15 meputso**

TEKOLO

BOKGABO BJA GO DIRAGATŠA

Mananeotekolo le Dirupuriki

Tekolo 1 ya Bokgabo bja Go Diragatša: Tiragatšo ya mmimo ya sehlopha (Beke 7 Labone)

PM letlakala 97

Moputso o 1 go kheraetheria e nngwe le e nngwe
5 meputso

Morutwana:	1	2	3	4	5
1. O opela ka nako le go latela mošito	O phetha-gatša kheraetheria e 1 goba 0	O phetha-gatša dikheraetheria tše 2	O phetha-gatša dikheraetheria tše 3	O phetha-gatša dikheraetheria tše 4	O phetha-gatša dikheraetheria tše 5
2. O šomiša moropa goba titio ya mmele go se lahlegelwe ke morethetho le go swara nako.					
3. O šomiša mmele ka boitshepho ge a diragatša					
4. O šoma gabotse le sehlopha					
5. O swaragana le go araba babogedi ge a diragatša					

Tekolo 2 ya Bokgabo bja Go Diragatša: Temogo ya phapoši (Beke 2-8)

10 meputso

Morutwana:	2	4	6	8	10
1. Tšea karolo ka dithutho ka moka	O phetha-gatša kheraetheria e 1 goba 0	O phetha-gatša dikheraetheria tše 2	O phetha-gatša dikheraetheria tše 3	O phetha-gatša dikheraetheria tše 4	O phetha-gatša dikheraetheria tše 5
2. O šoma gabotse ka bobedi goba le sehlopha-ka go šielana le go abelana ka dikgopolo					
3. Go diragatša o nnoši a laetša boitshepho le go bolela ka go kwagala (Sedirišwa sa bonnyaneng bja ka)					
4. Go kgona go itirela dilo gabotse go mešomo ya go diragatša (go kgopela tshwarelo, le gore aowa)					
5. Go anega kanegelo ke ga boikgopolelo ebile go na le tatelano					

Palomoka

15 meputso

THUTO YA BOITŠHIDULLO

Mananeotekolo le Dirupuriki

Tekolo 1 ya Thuto ya Boitšhidullo: Tša mabelo (Beke 6 Mošupologo-Labohlano)

PM letlakala 77, 79, 81, 83, 85

5 meputso

Morutwana:	1	2	3	4	5
O tšea karolo go mabelo a go se tlwaelege le go tša mabelo	O leka go tšea karolo go mabelo a makopana	O tšea karolo go mehuta e 2 ya tša mabelo (mabelo a go se tlwaelege)	O tšea karolo go mehuta e 3 ya tša mabelo ka lebelo	O tšea karolo go mehuta e 4 ya tša mabelo a lebelo le bokgole	O tšea karolo go mehuta e 5 ya tša mabelo ka lebelo, bokgole le botelele

Tekolo 2 ya Thuto ya Boitšhidullo: Dipapadi (Beke 8)

PM letlakala 109, 111

5 meputso

Morutwana:	1	2	3	4	5
- O latela ditaelo - O kwešiša melao ya papadi - O tšea karolo ka mafolofolo go papadi - Go šoma mmogo le barutwana ba bangwe	Ga a kgone go latela ditaelo. Ga a kwešiša melao goba go tšea karolo go papadi. Ga a kgone go šoma le ba bangwe.	O kgona go latela ditaelo tše dingwe le go leka go tšea karolo papading. Tšhomišano mmogo ya gagwe le ba bangwe e swanetše go šetšwa.	O kgona go latela ditaelo tše mmalwa. O tseba melao e mentši le go tšea karolo papading. O kgona go šoma mmogo le ba bangwe.	O latela ditaelo ka moka. O tseba melao le go tšea karolo papading. Go šoma mmogo ga gagwe le ba bangwe ke ga magareng.	O latela ditaelo ka moka gabotse. O tseba melao le go tšea karolo ka botlalo papading. O kgona go šoma mmogo gabotse le ba bangwe.

Tekolo 3 ya Thuto ya Boitšhidullo: Temogo ya phapoši (Beke 1-9)

20 meputso

1 meputso = 1 criterion

- Latela ditaelo
- Šielana
- Šomang le sehlopha
- Go itokiša le go khutša
- Go lekanyetša ka leoto le tee
- Tekanyetšo go dithapo goba didirišwa
- Go sepela ka dikgato tše kgolo le ka tše nnyane, tshela, taboga, go tlola bjale ka ga taboga go go telele
- Go fofela godimo kudu
- Go ya fase le godimo ka morethetho
- Go ikotlollela godimo le ka mahlakoreng
- Go kama le go foša kgwele ya thenisi
- Go raloka papadi ya pete le kgwele
- Raloka papadi ya setšo
- Latela melao ya dipapadi tše dingwe
- Tšea karolo go mabelo a sehlopha, molala, lebelo la neeletšan
- Tlola, kitima, le go tsaroga a nnoši gape le mogwera
- O fetola ka pela go ditaelo tšeo a di kwago goba go di bona
- Tšea karolo go dipapadi tša temogo go swana le go latela ditaelo tša molomo

Palomoka**30 meputso**

TEKOLO

MABOKGONI A BOPHELO, KOTARA 1, LETLAKALA LA MEPUTSO

(la go fothokhophiwa)

		40%				15%		15%		30%						
LEINA		PMM letl 117 PM letl 91	PMM letl 121 PM letl 93	PMM letl 125 PM letl 95	Beke 2-9											
	10	10	10	10	40	5	10	15	5	10	15	5	5	20	30	
		1. Thušo ya Pele: tatelano ya diswantšho	2. Timeline: Mothalonako: Kotsi	3. Tlotlontšu ya Diteng/Kgopolo	4. Temogo ya phapoši: Go kgatha tema go dithuto, PMM le go tlatša puku ya mešomo ya DOE	Tsebo ya Go Thoma le BLTP(Boima 40%)		Bokgabo bja Go Bonwa (Boima 15%)		Bokgabo bja Go Diragatša (Boima 15%)		1. Tša mabelo		2. Go kgatha tema go papadi	3. Tebeleleo: Tšea karolo go dithuto ka moka tša Thuto ya Boitšhidullo	Thuto ya Boitšhidullo (Boima 30%)